

Benet XVI, en un acte acadèmic durant el seu recent viatge a Alemanya, va citar l'opinió negativa d'un bizantí del segle XII sobre l'Islam. A banda del seu ressò mediàtic, aquest cita ha tingut una resposta excessiva, tant verbal com d'actituds col·lectives, per part dels creients musulmans, que s'han sentit ofesos. El Papa va declarar immediatament que les seves paraules no pretenien ofendre ningú, i menys encara una altra confessió religiosa. Cosa inusual entre els grans dirigents, Benet XVI s'ha disculpat per les interpretacions que s'hagin pogut deduir de les seves afirmacions i ha reiterat diverses vegades el seu profund respecte per l'Islam.

Creiem que hem de fer costat sense reserves al Papa. En primer lloc hem de defensar la llibertat d'expressió de tothom, per alt que sigui el càrrec que ocupi; i, en segon lloc, hem d'afirmar que les paraules i arguments es retornen i es discuteixen amb paraules i arguments i no pas atiant la ira col·lectiva i, encara menys, causant danys en persones o béns. I no hi fa res que en el passat, o fins i tot potser en certes actituds del present, els catòlics hàgim fet el mateix. Pel passat s'ha demanat perdó. I si hem actuat així en el present, doncs hem actuat malament i en disconformitat amb l'arrel de l'evangeli. Hem de penedir-nos-en i hem de reparar el mal fet. I en tercer lloc, també hem de proclamar que el Sant Pare no ha pretès ofendre ningú i això es pot deduir no només de les seves explícites paraules sinó de la seva trajectòria intel·lectual i humana. No estaria de més demanar una certa reflexió als nostres germans musulmans sobre la convivència en pau de les religions arreu del món, com a exigència dels drets humans, i en conseqüència, de la necessitat de reciprocitat. Ni aquí hem d'impedir l'existència de mesquites, ni en zones de cultura musulmana s'hauria d'impedir la construcció d'esglésies i la pràctica pública del cristianisme.

En un àmbit més reduït, a Catalunya hem tingut eleccions autonòmiques avançades. Pocs canvis en els resultats, increment del vot en blanc i un triomf esclatant de l'abstenció. Aquesta fatiga o desencís de la ciutadania a l'hora de participar en els comicis ens hauria de preocupar a tots i, principalment, als actors públics de la política. Gosem assenyalar alguns punts de reflexió: ¿no estem desgastant grans paraules com, per exemple, "solidaritat", "excloent" o "progrés"? ¿Cal una agressivitat tan agra en les campanyes electorals només per obtenir un vot emocional? ¿No són excessives les ambigüitats o contradiccions entre el que es diu i el que es pacta l'endemà de les eleccions? ¿No es podria articular algun tipus de connexió entre els votants i el llistat de persones desconegudes que introduïm a l'urna? Sigui com vulgui a tots ens ha de preocupar que s'actui amb respecte, correcció i veritat en l'escenari de la política i en l'àmbit de la participació ciutadana.

D'altra banda veureu que a la nostra revista hem introduït una nova secció que tractarà de la relació entre el cristianisme i les ciències naturals. Creiem que és una exigència dels temps actuals l'aportació d'un gra de sorra constant sobre les aparentment conflictives relacions entre els dos àmbits de coneixement.

Els qui fem la revista aprofitem l'avinentsa per desitjar-vos un bon Nadal i un any nou ple d'esperança tot recordant que *el Senyor és bo per al qui en ell espera, per als qui el cerquen de cor* (Lm. 3, 25).

CONTEMPLACIÓ. ACCIÓ. COMPASSIÓ.

Tres paraules interessants. Tres paraules que immediatament relacionem amb tres formes determinades de vida humana.

La **contemplació** té un ressò de cosa passiva, fins i tot inútil, d'excursió a bells paratges, de vida plàcida, de descans, de vida religiosa...

L'**acció**, en canvi, és activitat, dinamisme, moviment, esgotar-se, missió...

La **compassió** recorda una proximitat a la feblesa, a la malaltia, al perdó... potser impotència, potser passivitat... ¿frustració?...

Tres paraules, tres camins diferents, amb una escassa implicació entre ells. Cada paraula és un món, un misteri desbordant de suggeriments. Per poder fer mil camins. El camí que neix amb la vida, en la vida, i ens vol dur a més vida. La vida mai no es resol en vida solitària, sempre és dinamisme d'encontre, de solidaritat, de compartir, de comunió... *Ai, del qui està tot sol!*, diu l'Escriptura. Per això, tot el que afecta la vida humana està sempre mútuament implicat. La globalització ja va venir amb l'home, que l'ha viscut amb eficàcia al llarg dels segles. Però a mesura que s'ha anat imposant la revolució tecnològica, jo diria que el que s'ha anat i s'anirà imposant cada vegada més és la desglobalització. Per a benefici global d'uns pocs. Lamentable. I angoixant per a molts...però així és.

D'aquesta manera cada dia és més difícil l'experiència del miracle de què ens parla el poeta Rilke:

*... no obstant això hi ha en el món un gran miracle:
Jo sento que tota la vida és viscuda.*

CONTEMPLACIÓN. ACCIÓN. COMPASIÓN.

Tres palabras interesantes. Tres palabras que inmediatamente ponemos en relación con tres formas determinadas de vida humana.

La **contemplación** nos suena a algo pasivo, incluso inútil, excursión a bellos parajes, vida plácida, descanso, vida religiosa...

La **acción**, en cambio, es actividad, dinamismo, movimiento, agotarse, misión...

La **compasión** recuerda una cercanía a la debilidad, a la enfermedad, al perdón...quizás impotencia, quizás pasividad... ¿frustración?...

Tres palabras, tres caminos diferentes, con escasa implicación entre ellos. Cada palabra es un mundo, un misterio desbordante de sugerencias. Para poder hacer mil caminos. El camino que nace con la vida, en la vida, y nos quiere llevar a más vida. La vida nunca se resuelve en vida solitaria, siempre es dinamismo de encuentro, de solidaridad, de compartir, de comunió... *¡Ay, del que está solo!*, dice la Escritura. Por esto todo lo que afecta a la vida humana está siempre mutuamente implicado. La globalización ya vino con el hombre y la ha vivido con eficacia a lo largo de siglos. Pero a medida que se ha ido imponiendo la revolución tecnológica, yo diría que lo que se ha ido y se irá imponiendo cada vez más es la desglobalización. Para beneficio global de unos pocos. Lamentable. Y angustioso para muchos...pero así es.

De este modo cada día es más difícil la experiencia del milagro que vive el poeta Rilke:

...hay no obstante en el mundo un gran milagro:

*Qui la viu, doncs?
Són les coses, els vents, les flors, els
animals...*

*Qui la viu, doncs? La vius tu, oh Déu,
la vida?*

Ahir podíem afirmar-ho: **la viu Déu!**; i la viu l'home en sintonia amb aquesta **Font de vida que és Déu**, o la viu l'home en el seu equilibri d'experiència de Déu.

Avui les experiències són múltiples, en totes les direccions i de tot color. Avui tenim nítides imatges de la nostra terra global, però sentim que està esquerdada aquí baix. Avui vivim en el llogaret global i l'home se sent perdut i amenaçat, precisament en un llogaret on tots es coneixen i viuen centrats en el seu petit espai. Avui es dubta del Déu de la vida. I l'home perd el sentit de la seva vida.

Jo crec que la causa es troba en el fet que parlem —de tot en parlem molt— i no vivim. Parlem de globalització, però no treballem per fer realitat i viure l'home globalitzat. Un camí que ens duu a l'home globalitzat, que passa per connectar en la nostra vida amb les tres paraules que encapçalen aquest escrit.

El contemplatiu és aquell que viu la contemplació, és a dir **que està obert a rebre la petjada de la vida**, la bellesa i la lletgesa de la vida, la bondat i la malícia. Seria aquell que ho prova tot en una senzilla obertura a la vida i, sàviament, es queda amb el que és bo, com ensenya sant Pau. D'aquesta forma deixa que el seu cor es modeli cada dia amb la generositat de la vida, que en el seu espai interior es transforma en amor; un amor que dilata el cor i que desperta en ell més nostàlgia de vida, més desig de vida. I tot aquest dinamisme d'amor en un cor dilatat fa que la persona que ho experimenta senti la necessitat de comunicar-lo mitjançant **una activitat de servei**, i amb una característica concreta que anomenem compassió. És a dir, busca comunicar un amor posant-se al costat de

Yo siento que toda la vida es vivida

¿Quién la vive pues?

Son las cosas, los vientos, las flores, los animales...

¿Quién la vive pues? ¿La vives tú, ¡oh Dios!, la vida?

Ayer podíamos afirmarlo: **¡la vive Dios!**, y la vive el hombre en sintonía con esa **Fuente** de vida que es Dios, o la vive el hombre en su equilibrio de experiencia de Dios.

Hoy las experiencias son múltiples y en todas las direcciones y de todos los colores. Hoy tenemos nítidas imágenes de nuestra tierra global, pero la sentimos cuarteada aquí abajo. Hoy vivimos en la aldea global y el hombre se siente perdido y amenazado, precisamente en una aldea donde todos se conocen y viven centrados en su pequeño espacio. Hoy se duda del Dios de la vida. Y el hombre pierde el sentido de su vida.

Yo creo que la causa está en que hablamos —de todo hablamos mucho— y no vivimos. Hablamos de globalización, pero no trabajamos por hacer realidad y vivir al hombre globalizado. Un camino, el que nos lleva al hombre globalizado, que pasa por conectar en nuestra vida las tres palabras que encabezan este escrito.

El contemplativo es aquel que vive la contemplación, es decir que está **abierto a recibir la huella de la vida**, la belleza y la fealdad de la vida, la bondad y la malicia. Sería aquel que lo prueba todo en una sencilla abertura a la vida y, sabiamente, se queda con lo bueno, como enseña san Pablo. De esta forma deja que su corazón se modele cada día con la generosidad de la vida, que en su espacio interior se transforma en amor; un amor que dilata el corazón y que despierta en él más nostalgia de vida, más deseo de vida. Y todo este dinamismo de amor en un corazón dilataado hace que la persona que lo experimenta sienta la necesidad de comunicarlo mediante una **actividad de servicio**, y con una característica concreta que llamamos

l'altre, al seu nivell, respectant-lo, deixant que l'altre entri en la seva pròpia vida, essent capaç de "compassió", o "compatir", és a dir, "patir l'altre", "suportar-lo", "acollir-lo tal com és". I tota aquesta experiència de compassió la fa des d'aquest cor dilatat, que li dóna seguretat en la força del seu amor, per arribar a viure l'experiència d'un amor més profund, com ho és la comunió amb l'altre que és diferent de mi.

Avui no és fàcil treballar en aquesta línia de globalització, tan diferent, és clar, del que hauria d'anomenar-se "desglobalització econòmica" en la nostra societat. I no és fàcil, perquè aquest dinamisme de vida, que crea nous dinamismes de vida, és també un procés de mort: va morint allò inservible del vell sistema personal o institucional per crear un nou marc que faci possible l'home nou, veritablement en un camí de globalització, que és un dinamisme permanent de vida viscuda i estimada.

Ho vulguem o no, en siguem conscients o no, la vida és més que vida, és vida i mort alhora. I aquesta paradoxa solament pot viure's impulsada per un dinamisme d'amor, des d'un cor generós, compassiu, capaç d'assumir la dimensió de mort que comporta la vida, com a llavor de nous horitzons de vida.

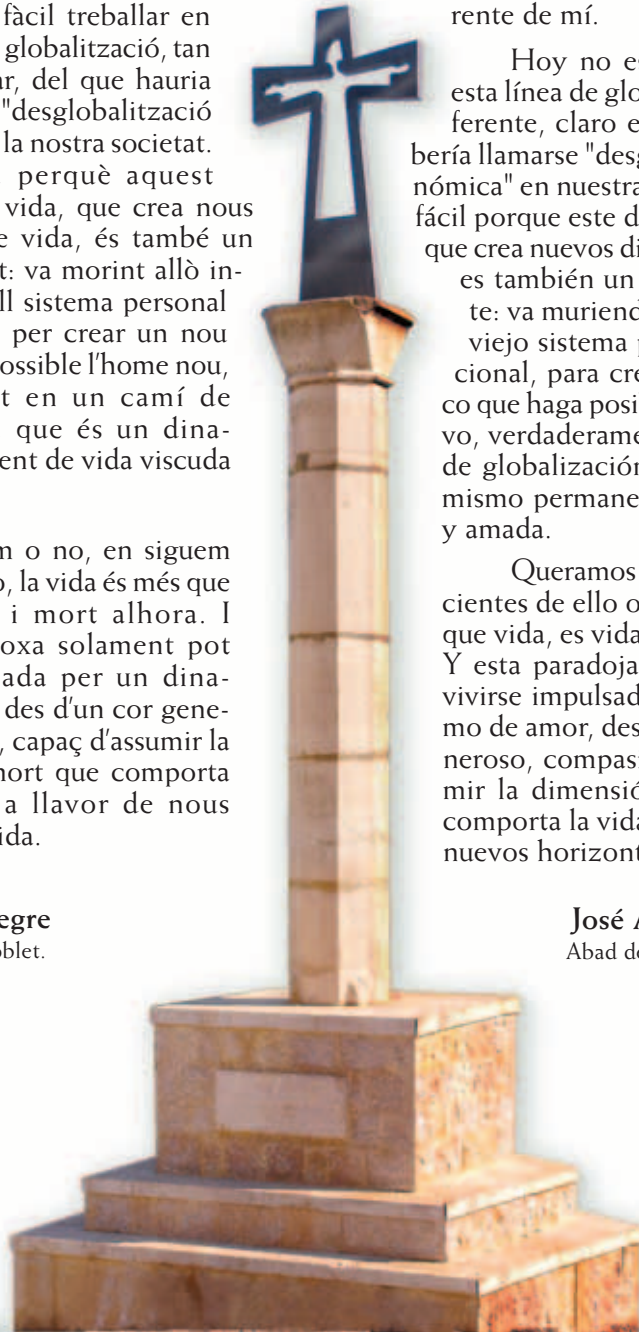
Josep Alegre
Abat de Poblet.

compasión. Es decir, busca comunicar un amor poniéndose junto al otro, a su nivel, respetándolo, dejando que el otro entre en su propia vida, siendo capaz de "compasión", o de "com-padecer", es decir "padecer al otro", "soportarlo", "acogerlo tal como es". Y toda esta experiencia de compasión la hace desde ese corazón dilatado, que le da seguridad en la fuerza de su amor, para llegar a vivir la experiencia de un amor más profundo, como viene a ser la comunión con el otro que es diferente de mí.

Hoy no es fácil trabajar en esta línea de globalización, tan diferente, claro está, de lo que debería llamarse "desglobalización económica" en nuestra sociedad. Y no es fácil porque este dinamismo de vida, que crea nuevos dinamismos de vida, es también un proceso de muerte: va muriendo lo inservible del viejo sistema personal o institucional, para crear un nuevo marco que haga posible el hombre nuevo, verdaderamente en un camino de globalización, que es un dinamismo permanente de vida vivida y amada.

Queramos a no, seamos conscientes de ello o no, la vida es más que vida, es vida y muerte a la vez. Y esta paradoja solamente puede vivirse impulsada por un dinamismo de amor, desde un corazón generoso, compasivo, capaz de asumir la dimensión de muerte que comporta la vida, como semilla de nuevos horizontes de vida.

José Alegre
Abad de Poblet.

CRÒNICA DE L'ASSEMBLEA

El P. Abat va convocar l'assemblea anual de la Germandat de Poblet corresponent a l'any 2006 el dissabte dia 1 de juliol. Va ser, com sempre, un esdeveniment festivament religiós en el decurs del qual es va celebrar un cop més la comunió entre la font espiritual que emana de la comunitat pobletana i els germans i germanes que volen viure el seu carisma en el món. Ens en fa la crònica Cristòfol-A. Trepat, el director de la revista.

L'arribada

El dissabte 1 de juliol va fer un dia esplèndid. La calor de les primeries de l'estiu començava a fer-se present sense retards i la llum esclatant de la Conca de Barberà en els dies clars definia amb precisió els encontorns petris del monestir. Alguns germans acompanyats de les seves mullers havien matinat, i des de dos quarts de deu s'arraïmaven a l'ombra fresca de la Porta Reial. El P. Abat i altres monjos departien de manera distesa amb els presents i anaven saludant els qui arribaven. De mica en mica els membres de la Germandat s'anaven aplegant a la Sala dels Cups on havien estat oficialment convocats per iniciar la jornada. Cal ressenyar l'ambient de benestar col·lectiu i d'alegria que surava en el brogit indistriable dels centenars de converses simultànies que tenien lloc mentre esperàvem l'inici dels actes. Molts de nosaltres feia ben bé un any que no ens veïem.

La missa

A les 10 en punt -en el monestir la puntualitat de la campana és una ordre divina-el P. Prior va reclamar silenci per tal que comencés la processó en direcció a la basílica. Amb passa lenta i en fila de dos, els assistents a l'assemblea, seguits per tots els membres de la comunitat cistercenca, ens vam adreçar a l'església abacial. Els monjos van ocupar els seus llocs al cor. Els germans amb els seus acompanyants van situar-se als bancs de la basílica.

Essent dissabte com era, va semblar oportú que la missa fos la de la Mare de Déu (*Santa Maria en dissabte*). Els melismes de l'antífona del cant d'entrada -*Salve sancta Parens, enixa puerpera Regem, qui caelum terramque regit in saecula saeculorum...*- anaven ressonant dins de la basílica tot expressant la serenor i la retenció del ritme de la vida, tan difícil de viure en el dia a dia del món. Probablement la serenor i la reducció del temps a un punt immòbil siguin atributs de Déu... i potser per això resulta habitualment més fàcil la trobada amb el Pare quan la pau i els ritmes accelerats de l'ànima s'alenteixen dins del silenci o al bell mig d'una música que, resistint el pas del temps, s'instal·la en la pura melodia, com és el cas del gregorià amb què s'iniciava l'eucaristia.

La lenta cadència de la missa monàstica -digna, lenta, pacífica i austera- semblava trobar en l'estabilitat crua de les voltes del creuer la seva estètica significant. El com és una part important del què. Per això els gestos litúrgics no són en absolut pura forma, ans al contrari són el conjunt de signes que transposen l'ànima col·lectiva de l'Església vers el misteri de Déu, presència silent que està *per damunt de tot, que actua en tots i és present en tots*. (Ef. 4,6).

De l'homilia del P. Abat, senzilla i alhora punyent, val la pena destacar la seva crida a l'optimisme i a la confiança. S'ha dit que per a un cristià l'alegria és gairebé una exigència moral. I és ben cert que en els temps que corren a Europa en general i a Catalunya en particular els creients no passem per un dels millors moments de la

nostra història. Sí, hi ha un progressiu allunyament de la fe per part de molts conciutadans; tenim dificultats per transmetre el missatge de Jesús als joves, resulta evident la pèrdua progressiva de la fe sociològica del nostre entorn... i malgrat tot el P. Abat ens encoratjava a l'optimisme... *¿Què sabem nosaltres —ens deia— dels plans providents de Déu al darrere d'aquestes circumstàncies?* D'una banda cal fer el que bonament puguem (i mai es fa prou!), però d'altra banda cal confiar en la provi-

L'assemblea

En acabada la missa els assistents ens vàrem adreçar a la magnífica Sala Capitular. L'abat ens va adreçar uns mots de benvinguda per tot seguit donar la paraula al secretari i al tresorer de la Germandat per tal que presentessin la memòria anual i l'estat financer respectivament. A continuació el P. Abat va donar la benvinguda als nous germans: els va imposar la medalla i els va regalar un exemplar de la regla de sant Benet. Finalment el president de la Germandat, Sr. Antoni Garrell, va adreçar als assistents el seu tradicional discurs. La idea que enllaçava la seva intervenció martellejava sobre una idea fonamental: cal que entre tots construïm una Germandat arrelada en els valors cristians, que són també valors plenament i autènticament humans, amb

Foto: BEDMAR.

Com és habitual, a cada assemblea anual, a segona hora del matí, s'ofereix als membres de la Germandat una conferència sobre un tema rellevant. Aquest any el president Pujol va ser invitat a parlar sobre els valors en la societat actual. A la fotografia el veiem en un moment de la seva intervenció.

projectes de futur i, d'una manera molt especial oberta als joves.

Enguany la conferència va córrer a càrrec del president Pujol. Amb la seva habitual capacitat comunicativa i bon humor va aprofundir sobre un dels aspectes que havia assenyalat el president en el seu discurs: la necessitat de tenir uns valors clars i diàfans sobre els quals construir la convivència.

La pregària del migdia

Abans del dinar, com és prescriptiu en la jornada monàstica, calia recollir-se per a la pregària de Sexta. Dirigits pel P. Josep Maria Recasens i presidits pel P. Abat vàrem recitar lentament a dos cors fragments dels salms 118, 60 i 63. El seu contingut semblava acordar-se amb l'homilia de la missa. D'una banda la necessitat de pregar en moments de solitud o de dolor (*quan vindreu a consolar-me?*); l'alegria, però, de l'esperit que neix de l'amor i de saber-se salvat (*...jo m'estimo els*

Foto: BEDMAR.

A l'església abacial, abans de Vespres, el Trio Àgora, format per tres músics joveníssims, va oferir un concert d'alta qualitat artística amb obres de Lluís Benejam i Enric Granados.

vostres preceptes, anhele la vostra salvació, la vostra llei, Senyor, em farà feliç). La lectura breu, extreta de la carta de Sant Pau als Romans, també va resultar apropiada a la celebració de la jornada: *que Déu us concedeixi també estar d'acord amb Jesucrist (...) per això accepteu-vos els uns als altres com el Crist us ha acceptat*.

El dinar i la tarda

Abans del dinar es va procedir a repartir el darrer número de la revista "Poblet". Al voltant de les dues es va celebrar el dinar de germanor amb la comunitat, al celler del monestir, servit, com cada any, pel restaurant *El Molí del Mallol*, de Montblanc. Espai de trobada per excel·lència, l'àpat va constituir una bona ocasió per intercanviar opinions i aprofundir en coneixements.

Després del dinar, a la basílica, el *Trio Àgora* format pels joveníssims músics de poc més de 20 anys d'edat, Eduard Marcet (violí), Ricard Rovirosa (piano) i Edgar Casellas (violoncel) van oferir un esplèndid concert en el decurs del qual van

interpretar obres de Lluís Benejam i Enric Granados. Va ser comentada per tothom l'alta vàlua d'aquests músics i la seguretat i sensibilitat amb què van interpretar trios d'alta dificultat tècnica. Un cop més es va evidenciar que, malgrat tot el que sovint es diu, tenim avui a Catalunya la joventut més ben preparada de la nostra història.

Vespres

La jornada va acabar, com sempre, amb la pregària de Vespres. La pregària de les hores continuava puntuant el decurs del dia com no podia ser altrament. Si havíem començat amb la pau de la celebració eucarística, la salmòdia del capvespre, quan la tarda se'n va a jòc també a l'estiu, posava el punt i final a una jornada plena d'esperit, de reflexió, de coneixement i de cultura. Amb el ressò del *Magnificat* encara a l'ànima ens vàrem acomiadar fins a l'assemblea de l'any vinent, si Déu vol, o bé fins a altres actes convocats pel monestir.

Cristòfol-A. Trepat

ASSEMBLEA DE LA GERMANDAT

Dicurs del President

El passat 2 de juliol es va reunir l'assemblea general de la Germandat de Poblet. A la Sala Capitular, el president de la Germandat, senyor Antoni Garrell i Guiu va adreçar el seu tradicional discurs als membres de la Germandat i als seus acompanyants. A continuació reproduïm, pel seu evident interès, el seu discurs.

Reverendíssim Pare Abat, monjos de la comunitat de Poblet, president Pujol, que avui ens acompanyeu en la nostra assemblea anual, honorable conseller Jordi William, germans i germanes.

Benvinguda als nous germans

En primer lloc vull felicitar els nous membres que, un cop rebuda la medalla i la regla de Sant Benet de mans del P. Abat, s'han incorporat a la nostra Germandat. Estic segur que per a tots vosaltres avui és un dia especial, com va ser-ho per a tots nosaltres el dia que el Pare Abat, tot atenent la nostra petició, ens acceptava dins de la Germandat i ens feia així uns especials receptors dels béns espirituals de la comunitat del Monestir. Amb aquest pas heu reafirmat el vostre compromís amb els valors cistercencs que inspiren la nostra Germandat, valors que sempre haurien de tenyir les nostres obres i actuacions diàries. La vostra incorporació és una evidència més de l'actualitat i vitalitat de la nostra Germandat; vosaltres sou els qui ens ajudeu a continuar treballant i a mantenir encès el foc que escalfa els nostres cors.

Una invitació al coratge

Tots, vosaltres recent incorporats i els qui ja fa temps que formem part de la Germandat, hauríem de reafirmar novament, amb forces renovades, els

nostre compromís amb la fe que ens aplega i amb els valors que ens guien, tot actuant com la pluja fina i suau que amb constància i sense fer destrosses permet que les llavors germinin i creixin amb força.

El nostre compromís amb Poblet l'hem d'exercir de manera adulta, tot defugint les actituds arrelades en la por; una por que ens tempta a quedar-nos a casa, amb les portes i les finestres tancades, ignorant o no volent acceptar la realitat i renunciant a la defensa activa dels valors que han conformat el que som.

Nosaltres, com a germans de Poblet, hem d'assumir l'obligació i el repte de ser valents, de ser agents actius en l'exercici i defensa del principis i valors que guien els nostres projectes. Ho hem de fer, això sí, amb una tolerància nascuda del respecte, lluny d'actituds arrelades en el fonamentalisme, la imposició o la intransigència. Aquesta tolerància, però, no s'ha de confondre amb la renúncia o amb l'absència dels principis que enquadren les nostres obligacions i drets individuals i col·lectius. Cal recordar, cosa poc habitual avui, que són les obligacions i els deures els que justifiquen els drets i no pas a l'inrevés.

L'ètica de l'esforç

Cal entendre, tot actuant en conseqüència, que l'absència de valors, de missió

i de projecte ens manleva del deure i de l'ètica de l'esforç. Parlo d'un esforç semànticament doble, aquell que es desprèn de l'etimologia del verb llatí *colo, colui, cultum*, que vol dir 'cultivar'. Però quan deien "cultivar" els pares de la cultura llatina no es referien només a la terra sinó al treball de la terra i de les idees alhora. És aquest doble significat, complet i harmònic, *treballar simbiòticament les idees i la terra*, el que s'amaga en el verb llatí acabat d'esmentar. El nostre esforç, doncs, s'ha d'encaminar tant al desenvolupament

interior com a la necessària obtenció dels recursos materials per resoldre les nostres necessitats bàsiques. Com veieu no és pas tan lluny del cristià i benedictí '*ora et labora*' que caracteritza la vida monàstica.

El resultat del conreu interior i exterior és la cultura. Aquesta cultura no té pas res d'espontani, ni de superficial, ni de frívol. L'esforç que deriva en cultura ens ha d'enfortir davant del mestissatge de valors que caracteritzen la societat contemporània; i també ens ha d'enfortir davant dels fonamentalismes, sovint de caràcter islàmic, que porten a l'enfrontament entre les civilitzacions musulmana i occidental; i, finalment, davant del consum irracional que impedeix el desenvolupament sostenible i equilibrat del Planeta.

Pensament i emoció

En aquesta línia de l'esforç reflexiu i decidit no podem oblidar que el nostre procés intel·lectual no és pas un procés aïllat del nostre cervell; ben al contrari del que sovint es pensa, el procés cognitiu està fortament condicionat per les emocions, tal com ens indiquen les investigacions del neurobiòleg portuguès António Damásio¹, el qual afirma que *...les emocions indueixen i canalitzen els pensaments; per aquest motiu es pot afirmar: "sento, llavors existeixo!", aquest és un model previ i més exacte al proposat per Descartes quan digué "penso, llavors existeixo"*.

Les emocions condueixen, amb massa freqüència, a renunciar a l'esforç, al sacrifici i a la perseverança. Aleshores actuem no com a

Foto: BEDMAR

El president de la Germandat, Antoni Garrell, en un moment del seu discurs en presència de l'abat.

savis constructors de futur sinó com a actors secundaris d'una successió de fets incontrolables que requereixen ser autointerpretats per l'autocomplaença, transformant la realitat de tal manera que al final el que percebem i sentim és fruit exclusivament de la nostra ment i de la nostra imaginació. Sovint les emocions ens empenyen a negar la realitat certificant les paraules de Kant quan sentenciava: *existeix un món que experimentem i quelcom darrera d'ell: el món, tal com el percebem, és una construcció de la nostra ment.*

La Germandat avui

La nostra Germandat, igual que altres organitzacions socials, en el seu naixement es vertebrà i organitzà amb la voluntat de controlar i guiar els esdeveniments. Els fundadors van voler ser inductors dels fets que ells i altres desenvoluparíem, actuant sobre els seus raonaments i sentiments per tal de fer possible que a Poblet s'hi arrelés novament la vida monàstica. La Germandat tenia una missió i un projecte inspirat en els valors monàstics cistercencs. I van assolir els seus objectius.

Ara nosaltres, en un món complex a la recerca d'identitat i de guiatges —món *no sols més complex del que suposem, sinó més complex del que podem suposar*²— hem d'assumir nous compromisos, ja que més enllà de la seguretat, de vegades més que seguretat fins i tot prepotència, amb què les organitzacions amb llarga tradició històrica miren el món, hem d'acceptar que no tenim garantida la perpetuïtat; per tant no ens pot mancar el dinamisme, l'ambició de futur, la il·lusió i la capacitat d'assumpció de lideratge en la defensa i en la generació d'iniciatives i actuacions impregnades dels valors i actituds que ens apleguen en la germandat de Poblet. Un lideratge que és de servei, que hem d'assumir amb compromís, amb competència, amb generositat, amb actitud positiva i amb responsabilitat, ja que sols d'aquesta manera estarem, discretament

però de manera ferma, al costat del monestir quan la comunitat ens necessiti, només així tindrem la capacitat d'engrescar els joves en el nostre procés col·lectiu. Uns joves, vull afirmar-ho, que caldria poder atansar al monestir mitjançant la Germandat i les activitats de la Fundació.

La Germandat i els joves

Els ideals que ens apleguen a la Germandat, més enllà de les obligacions que assumim com a germans, caldria poder-los viure en família, almenys per part de tots els qui creiem que la família és la primera societat.

En aquesta primera cèl·lula de la societat els pares han d'exercir el seu rol d'educadors en les actituds i els valors que la impregnen. Aquesta és una obligació i una responsabilitat que no es pot deixar en mans dels mitjans de comunicació de masses o del carrer; per aquesta raó cal exercir aquesta responsabilitat amb constància, tot desterrant aquelles conductes que anul·len la iniciativa dels fills ja que no s'ha d'oblidar que l'autoritat dels pares acaba quan els fills són capaços de discernir la veritat de la falsedat.

En definitiva, vull dir-vos que la nostra Germandat hauria de mirar el futur sense cofoisme, assumint cadascun de nosaltres les obligacions com a germans de Poblet en la mesura de les seves possibilitats tal i com ja vaig manifestar en la meua intervenció de l'any passat; avui voldria afegir-hi un nou aspecte que us proposo considerar: oferir Poblet als joves.

Hauríem d'aconseguir que els joves s'atansessin al monestir i als valors cistercencs que hem fet nostres. Avui hi ha un sector de joves ben preparats que, després de grans esforços d'aprenentatge, es veuen sotmesos a condicions de precarietat, manca d'oportunitats i taps generacionals. També hi ha un gruix de joves, més nombrós que l'anterior, que amb menys preparació queden exclosos

del mercat, sense cap esperança en l'esdevenidor, tal com s'evidencià la tardor passada amb els greus aldarulls als suburbis de moltes ciutats franceses.

Cal assumir, doncs, que el joves tenen avui serioses dificultats per planificar el futur. Per això els seria molt profitós l'obtenció d'un equilibri sòlid entre les aptituds assolides mitjançant l'esforç i l'estudi, i les actituds arrelades en els valors. De ben segur que en aquest aspecte la Germandat els podria ajudar i molt.

Els joves, no podem oblidar-ho, són els garants del futur, un futur que sense ells mai serà possible i que nosaltres estem obligats a facilitar-los.

Cloenda

Per això voldria aprofitar la meua intervenció per demanar-vos reflexió sobre l'esdevenidor. Un esdevenidor complex, ple de desafiaments i reptes que justifiquen la missió de la nostra Germandat i l'establiment d'iniciatives i projectes en favor del monestir i de la seva comunitat de monjos, i també, cal reconèixer-ho, en favor de nosaltres mateixos. Tenim l'obligació cristiana d'ajudar-nos a comprendre i a assumir, en el si dels nostres valors, els nous paradigmes que l'evolució humana ens presenta.

Cal recordar que aquesta missió l'hem escollit lliurement en demanar l'ingrés a la nostra Germandat. Per això estem obligats a assumir-la amb actitud proactiva i evidenciadora dels nostres valors. Ens calen iniciatives per facilitar l'esdevenidor, iniciatives que exigeixen energia i un coratge renovat.

Per això vull encoratjar-vos a viure Poblet enllà de les nostres trobades; us

Foto: BEDMAR.

Vista parcial dels assistents a l'Assemblea escoltant el discurs del president.

encoratjo a obrir i fer partícips de la nostra Germandat aquells i aquelles que han de succeir-nos, els joves, homes i dones d'avui; i, finalment, us animo a mantenir encesa tots junts la flama del Cister que guia el nostre esdevenidor.

Antoni Garrell

1. Antonio Damásio és director de l'Institut del Cervell i la creativitat de la Universitat del Sud de Califòrnia; fou premi Príncep d'Astúries el 2005.
2. Parafrasejant el biòleg J.B.S. Haldane.

Foto: BEDMAR.

ASSEMBLEA DE LA GERMANDAT

Memòria 2006

En el decurs de l'Assemblea, a la Sala Capitular, el Secretari de la Germandat, senyor Xavier Guinovart, va llegir la Memòria de l'any. En reproduïm a continuació el contingut.

P. Abat, molt honorable president Pujol, honorable conseller Jordi William Carnes, membres de la comunitat cistercenca de Poblet, estimats germans:

Seguint la tradició de celebrar les Assemblees Plenàries de la nostra estimada Germandat del monestir de Poblet sota els arcs d'aquesta Sala Capitular passem a resumir-vos breument el que han estat aquests darrers dotze mesos per a la Comunitat, per a Poblet i per a la Germandat.

La comunitat

El mes de setembre va tenir lloc a Roma el Capítol General de l'Orde Cistercenc. Hi participaren com a capitular el pare Abat, com a secretari fra Lluç Torcal i com a notari fra Lluís Solà. El Capítol reelegit per cinc anys més l'abat Maur Esteve, anterior abat de Poblet, com Abat General de l'Orde Cistercenc.

En la festivitat de sant Benet, 11 de juliol, va fer la seva professió solemne fra Rafael Barrué, rodejat dels seus familiars i

de molts amics de Poblet. Que Déu l'acompanyi sempre en el seu camí *als cims més elevats de doctrina i de virtuts*, com ens diu sant Benet a la Regla.

El passat dia 8 de gener, festa del Baptisme del Senyor, l'arquebisbe de Tarragona, Jaume Pujol, ordenà de diaca fra Lluç Torcal, un cop finalitzats els seus estudis a Roma. Actualment és prefecte d'estudis i està realitzant la seva tesi doctoral. En la seva homilia l'arquebisbe va resumir amb aquestes paraules la nova missió de fra Lluç com a diaca: *tu seràs servidor de Crist i administrador del que Déu s'ha proposat. Malgrat les nostres febleses, els fidels esperen de nosaltres la força de la paraula de Déu, amb plena fidelitat a les veritats de la fe cristiana. I no podem oblidar que es predica més amb l'exemple que amb la paraula: la paraula de Déu s'ha d'encarnar en la nostra vida, en la teva vida.*

El dia 27 de gener, festa dels sants pares Robert, Alberic i Esteve, després de Laudes, van rebre de mans del pare Abat en aquesta Sala Capitular l'hàbit de novici fra Octavi Vilà de Tarragona i fra Francesc Munté de Cambrils, fins aleshores postulants. Que s'acompleixin les paraules que digué el pare Abat durant el ritual de rebre els novicis: *que allò que Déu ha començat en vosaltres, ho dugui a terme.*

El passat 21 de març el P. Josep Mª Recasens va celebrar els vint-i-cinc anys de professió monàstica. Que Déu l'il·lumini. El pare Abat en la seva homilia li dedicà aquestes paraules: *els 25 anys de vida monàstica del P. Josep M. són també una bonica ocasió per despertar més en nosaltres aquest desig. Per a tu Josep M. és ocasió de donar gràcies a Déu pels dons rebuts del Senyor que t'ha permès de respondre cada dia a la seva crida.*

En el decurs del darrer any la comunitat ha viscut la mort de fra Arnald Mercadé. El dia 31 de març moria després d'una llarga malaltia soferta amb cristiana resignació fra Arnald als 88 anys d'edat i 59 de monjo. La missa funeral va ser presidida per l'Abat General. Que la seva vida humil, senzilla i lliurada plenament als germans sigui exemple per a tots. El pare Abat digué en la seva homilia: *jo crec que Fra Arnald va ser una d'aquestes persones senzilles que va viure la saviesa també senzilla revelada pel Fill de Déu. Com molts d'altres cristians va ser incorporat a Crist pel baptisme, i submergit en la seva mort. I es va prendre seriosament viure el seu baptisme de manera que va optar per fer-se monjo, per viure amb una fidelitat i una generositat més grans la seva vida de batejat en la vida monàstica. Perquè la vida monàstica és un anar vivint cada dia aquesta saviesa que pren possessió de nosaltres en el baptisme i per la qual ens incorporem a la mort de Crist, en l'esperança d'anar vivint en Ell, d'anar venent la mort fins a arribar a la plena manifestació del Ressuscitat.*

Han continuat la seva formació a Poblet quatre membres de la comunitat de Natzarè. Dos d'ells van finalitzar el passat més d'agost el Curs de Formació Monàstica de l'Orde Cistercenc.

Els exercicis espirituals previs a la quaresma van ser predicats pel pare Jordi Latorre, salesià.

Aquest curs començà la seva activitat acadèmica l'Escolasticat de Poblet amb participació de professors de la casa i d'altres centres universitaris i directament vinculat a l'institut Salesià. El nou escolasticat permetrà fer els estudis de batxillerat en teologia al monestir sense tenir necessitat de cursar-los fora de Poblet.

Durant el Tríduum Pasqual es van programar dues conferències a càrrec del pare Prior i de fra Lluís Solà dirigides als hostes i als qui participen en aquests dies de la litúrgia a Poblet.

La comunitat va visitar el passat més d'octubre els monestirs de Boulaour i Rieunette, la comunitat dels quals havia sojornat uns dies a Castellfollit el mes de setembre. S'ha rebut també la visita de les comunitats de Leire i Lazkao.

La Generalitat de Catalunya va concedir a la comunitat la medalla de sant Jordi que recollí el P. Abat en un acte que tingué lloc al Palau Nacional de Montjuïc el 31 de novembre. Recordem que a títol individual ha estat concedida anteriorment als pares Agustí Altisent i Alexandre Masoliver.

L'onze de maig les comunitats benedictines, jerònimes i cistercenques de Catalunya participaren en els actes del 125è aniversari de la declaració de la Mare de Déu de Montserrat com a patrona de Catalunya i de la coronació de la Verge.

Especialment important és la posada en marxa de la pàgina web del monestir, el passat 25 de novembre. Un projecte llargament esperat que finalment és realitat. En ella podran seguir el pols de la comunitat i alhora hi trobaran textos per a la reflexió o les homilies predicades al Monestir. Esperem que sigui per a tots vosaltres i per als internautes un far que brilli en la fosca.

Poblet

La Comissió de Monuments de Tarragona, que tenia cura del Monestir de Poblet en el segle XIX, va fer diverses obres entre les quals va destacar el cobriment d'algunes dependències, entre les quals va destacar la del Dormitori gran (construït al 1300), una gran nau de 87 metres de llarg suportada per bells arcs de diafragma i cabirons. Actualment s'està refent amb fusta nova de manera que tindrà la mateixa textura (al nou número de la revista "Poblet" en podreu contemplar l'aspecte).

Està previst també treure les "barreres arquitectòniques" que tant dificulten la

Foto: BEDMAR.

Vista parcial dels assistents a l'assemblea.

circulació de persones amb problemes de mobilitat. Serà una bona millora per als visitants que vénen a Poblet. També està previst treure les humitats del claustre gran, obra important en què des de molts anys ençà no s'hi ha fet cap actuació. El projecte està en fase de tramitació i l'espera de trobar els recursos necessaris.

La nova hostatgeria ha sofert un retard d'uns dos anys i mig. Esperem que l'obra estigui totalment acabada d'aquí a pocs mesos, atesa la importància que tindrà per poder potenciar les activitats espirituals i culturals del Monestir. La nova hostatgeria potenciarà la utilització del Palau Nou de

l'Abat amb congressos i altres esdeveniments sense destorbar la vida comunitària.

Projecció pública del monestir

Destaquem la visita del metropolità romanès Mons. Josif Pop, arquebisbe, que fou convidat a Tarragona per a la celebració conjunta de la festa dels seus màrtirs Fructuós, Auguri i Eulogi. En acabat va visitar Poblet i va ser complimentat pel pare Abat. La visita té un alt valor ecumènic, en particular per haver-se realitzat dins de la setmana de la pregària per a la unió dels cristians.

També han visitat Poblet diversos membres del govern de la Generalitat com el conseller Antoni Siurana o la consellera de Salut Marina Geli. Altres visites destacades han estat les del Ministre d'Agricultura d'Hongria, József Gráf, el ple de la Junta directiva del Futbol Club Barcelona, el cap de la Inspecció General de l'exèrcit amb seu a Barcelona o el secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya, Joan Puigercós. Cal destacar el recent nomenament del senyor Jordi

William Carnes i Ayats, membre de la Germandat, com a conseller d'Agricultura.

Germandat

La Germandat va pregar pels seus difunts amb les celebracions de sufragis a Barcelona i a Poblet.

Hem contribuït de nou a l'Orde Cistercenc amb una beca d'estudis per tal que un monjo d'un monestir amb pocs recursos pugui participar al curs de formació monàstica que es realitza al Col·legi Internacional sant Bernat a Roma. Aquests cursos són d'una enorme importància perquè, respectant la cultura

local de cada Monestir i de cada Congregació, mantenen la unitat i els valors universals de l'Orde Cistercenc. Esperem que enguany podrem mantenir l'ajut.

El dia 30 de novembre, com en els anys anteriors, es va realitzar el recés d'Advent. Després de la missa fra Lluís Solà va dictar una conferència amb el títol: *El codi genètic de Jesús, el Crist. Una lectura de Mateu 1, 1-17*. A la tarda, després de dinar amb la comunitat al refector en silenci, hi hagué una sessió de *Lectio Divina* i la presentació pel pare Abat del seu llibre anual sobre les *Antífones de la O*. La jornada acabà amb la participació dels assistents a les Vespres. Destaquem especialment, el valor espiritual del recés d'Advent, que amb un to menys festiu que l'Assemblea, ens permet preparar-nos per al Nadal amb una dimensió menys consumista i, d'altra banda, constitueix una segona cita anual per conviure tots junts, germans i monjos, en un ambient autènticament monàstic. Des que l'anterior Junta el proposà ha estat un èxit de participació. Animem els germans que no hi hagin assistit mai per tal que no s'ho perdin!

No s'entén la vida monàstica sense l'Ofici Diví, però tampoc s'entén sense la pràctica de la *Lectio Divina*. Evidentment es tracta d'una activitat pensada per a tots els germans i també oberta als qui no ho són. Pensem que, sens dubte, constitueix un dels camins per deixar de ser només afeccionats a Déu i passar a intentar ser-ne atletes. Durant l'any s'ha reunit tres cops el grup de *Lectio Divina*, que han dirigit diversos monjos del Monestir. Solen assistir unes trenta persones a cada trobada.

A la vigília de la Pentecosta es va convocar una altra vegada la jornada de recés amb joves (nois i noies), com a Pasqua de l'Esperit. La finalitat d'aquesta trobada de convivència amb els monjos consisteix a viure una jornada monàstica sencera i donar a conèixer la vida consagrada a Déu.

Enguany s'hi va fer present l'arquebisbe de Tarragona, Jaume Pujol, que ens dirigí la paraula i dialogà amb els assistents.

Fundació Poblet

La Fundació Poblet ha consolidat la presència del Monestir en l'àmbit de la cultura. S'han realitzat la segona i la tercera jornada. La segona jornada, a l'octubre passat, va tenir una gran transcendència als mitjans d'informació, atès que el conferenciant va ser el professor Romano Prodi, antic President de la Comissió Europea i candidat, avui ja president, al Consell de Ministres de la República Italiana. La conferència ens parlava del lent camí de la institucionalització europea.

A la tercera jornada, celebrada el passat 27 de maig, el conferenciant va ser monsenyor Timothy Verdon, nord-americà, canonge de la catedral de Florència, el qual va parlar de *L'humanisme i la història d'Europa*. L'assistència també va ser nombrosa.

Totes les jornades acaben amb uns moments musicals i intenten potenciar el paper cultural del Monestir de Poblet.

Aprofitem per agrair des de la Junta el suport que rebem de la Comunitat. També volem agrair les diverses aportacions i també les col·laboracions que es duen a terme des de la Germandat, molt especialment la del director i del consell de redacció de la nostra revista *Poblet* que, any rere any, va aconseguint un bon reconeixement dintre de l'àmbit religiós i cultural a més de ser un instrument de comunicació entre la Comunitat i les persones que portem Poblet al nostre cor.

Fins aquí un ràpid repàs de les activitats que han tingut Poblet com a escenari. Moltes gràcies a tots els germans per la seva col·laboració.

Xavier Guinovart

ESTAT DE COMPTES

Com és habitual, en el decurs de l'assemblea es va informar de l'estat de comptes de la tresoreria de la Germandat. A continuació transcrivim l'informe del tresorer, senyor Lluís Poca i Casanovas.

GERMANDAT DEL MONESTIR DE SANTA MARIA DE POBLET INFORME DE TRESORERIA DE L'EXERCICI ANY 2005

CAPÍTOL D'INGRESSOS 44.074,70 €

1. Aportacions anuals	36.378,11
2. Subscripcions i aportacions a la revista del Monestir	665,00
3. Ingressos dinars diada de la Germandat	6.080,00
4. Inscripcions al curs de Cant Gregorià	950,00
5. Interessos de llibreta compte corrent	0,84
6. Condonacions despeses bancàries	0,75

CAPÍTOL DE DESPESES 46.467,51 €

1. Revista Poblet Any 2005	16.375,44
1.1 Núm.10 - Juliol de 2005, 770 revistes	7.785,44
1.2 Núm 11 - Gener de 2005, 780 revistes	8.590,00
2. Diada de germanor. Dia de la Germandat del Monestir	14.099,21
2.1 Dinar i respectius muntatges	11.408,81
2.2 Conferència, equips i muntatges so i imatge	1.026,00
2.3 Coral Espluguina	400,00
2.4 Revistes "Els Tres Reis Mags"	493,00
2.5 Vídeo enregistrament "Els Tres Reis Mags"	771,40
3. Curs de Cant Gregorià	3.305,08
3.1 Classes curs	3.000,00
3.2 Tríptics i impresos de material	305,08
4. Recés d'advent 2005	255,63
4.1 Material papereria i impressions	255,63
5. Llibre del P. Abat. Antífones 2005. Preparació per l'Advent	2.776,80
6. Aportacions a la Casa General per estudis i formació	8.000,00
7. Sobres, papereria i enviaments per correu	1.639,78
8. Despeses i comissions bancàries	15,57

RESULTATS EXERCICI ANY 2005

Totals ingressos:	44.074,70 €
Totals despeses:	46.467,51 €
Resultat exercici:	- 2.392,81 €

Balanç detallat de l'any 2005 tal i com el va presentar a l'assemblea el tresorer de la Germandat.

Ingressos

En el capítol d'ingressos les aportacions dels germans representen la quasi totalitat dels recursos amb què es finança la Germandat. Agraïm, doncs, als germans la seva col·laboració, ja que això ens permet

fer front a les despeses que es generen en les diverses activitats i projectes que emanen de la Germandat vers el monestir i la comunitat. La mitjana de les aportacions per Germà ha resultat ser de 125€ en el conjunt de les aportacions del 2005. El nombre to-

tal de germans a finals d'aquest darrer any era de 371, dels quals gairebé el 80% realitzen aportacions al fons econòmic de la Germandat.

També volem agrair les tasques dels germans que fan la seva aportació en treball o en espècie; aquesta, evidentment, no queda reflectida en els números, però és també una aportació generosa.

Les subscripcions a la revista de Poblet representen un total de 665,00 € i actualment es compta amb un total de 26 subscriptors que paguen una quota anual de 25 €. Tanmateix alguns dels subscriptors han aportat uns euros més al preu de taxa de la subscripció, la qual cosa també els agraim per la generositat que representa.

Despeses

En l'apartat de **despeses** cal remarcar l'import del cost de l'edició dels dos números anuals de la revista *Poblet* per un import total de 16.375,44 € i que representa un 35% de la totalitat de les despeses anuals. El dia de la jornada de germanor representà també un esforç econòmic important. Les activitats diverses, juntament amb el dinar, representen un total de despeses de 14.099,21 €. En la partida del cost del dinar s'hi reflecteix un import de 11.408,81 € dels quals 6.080 € són coberts a través dels ingressos de tiquets del dinar i la resta per un import de 5.328,81 € es realitza a través del fons econòmic de la Germandat.

En el mes d'agost cal destacar, econòmicament parlant, el curs de cant gregorià que significà una despesa total de 3.305,08 €. Part de la despesa es va cobrir amb les aportacions dels participants al curs que suposà un total de 950 € en concepte

d'inscripcions.

El mes de desembre també es col·laborà amb l'edició del llibre *Li deien Theotokos, la Mare de Déu. Advent 2005* del P. Abat, amb motiu de la preparació de l'Advent. El cost és de 2.776,80 € que assumeix la Germandat. El P. Abat obsequià cada germà amb un exemplar del llibre.

L'aportació a la Casa General per a estudis i formació de la comunitat fou de 8.000 €, que s'enviaren en compliment de la missió d'ajuda i col·laboració que té compromesa la Germandat.

Per últim també cal remarcar les despeses i comissions bancàries que han estat de 15,57 €. Tot i així hem d'agrar a l'entitat bancària, Caixa d'Estalvis de Tarragona, que ens condonà l'import de les comissions bancàries generades per les trameses de cobrament d'aportacions realitzades a través de la domiciliació bancària.

El tresorer de la Germandat, senyor Lluís Poca, en un moment de la seva intervenció.

En resum: el total d'ingressos durant l'any 2005 ha estat de 44.074,70 € davant d'unes despeses de 46.467,51 €, cosa que produeix un dèficit en l'exercici per un import de 2.392,81 € i que s'eixugarà en el pressupost de l'any vinent.

Lluís Poca

ENTREGA DE MEDALLES I REGLA DE SANT BENET ALS NOUS GERMANS

A la sala capitular del monestir de Poblet, en el marc dels actes de l'assemblea de la Germandat, de l'1 juliol 2006, el P. Abat va acollir els nous germans. L'acte, consistí en la imposició de la medalla i el lliurament d'un exemplar de la regla de sant Benet.

Ignasi Moncunill i Cirac, *de Valls*
 Manuel Marín i Sáez, *de Begur (Girona)*
 Francisco José Ayala i Grau, *de Barcelona*
 Josep Maria Fossas i Felius, *d'Espluga de Francolí*
 Ferran Cambón i Morales, *de El Masnou (Barcelona)*
 Ilona Frijhoff i Jacobs, *guia de Poblet*
 Ramon Franquès i Català, *d'Espluga de Francolí*
 Ramon Maria Bou i Cartanyà, *de Barcelona*
 Joan Colom i Bertran, *d'Igualada (Anoia)*
 Salomón Hernández i Escudero, *de Tarragona*
 Josep Lluís Andrés i Pascual, *d'Alzira (València)*
 Fco. Javier Palacios i Tórtola, *d'Alzira (València)*
 José Palacios i Boquera, *d'Alzira (València)*
 Àngel Garcia i Fontanet, *de Barcelona*

Foto: BEDVIAR

LA LECTURA AL REFETOR

En aquesta secció, tal i com fem habitualment, oferim un recorregut sobre l'horari monàstic. Avui toca parlar del dinar de la comunitat en el refetor. Del sentit del silenci i de la lectura durant els àpats ens en parla el P. Josep Maria Recasens, monjo de Poblet.

1. Camí cap al refetor

En el darrer número de la Revista vam parlar de la pregària del migdia anomenada també Sexta. Aquesta pregària precedeix sempre el dinar conventual. Acabada, doncs, la pregària del migdia, els monjos i els hostes, precedits pel P. Abat, surten en fila per ordre d'antiguitat de la capella de sant Esteve i es dirigeixen en silenci al refetor on es col·loca cadascú al seu lloc. Drets i mirant-se de front, els monjos esperen el senyal del P. Abat, el qual, inclinant el seu cap indica al cantor que pot entonar l'antífona per a la pregària d'abans del dinar. Tothom respon cantant i el monjo hebdomadari -el qui presideix l'eucaristia durant tota la setmana- entona l'oració. Un cop acabada, els monjos s'asseuen en el seu lloc en silenci.

2. Espais sagrats i espais profans?

Per a sant Benet no hi ha llocs sagrats i llocs profans. Lluny d'ell un maniqueisme d'aquesta mena. Per a ell tot el monestir és casa de Déu, i, per tant, lloc sagrat. Cada dependència del monestir té la seva missió i la seva utilitat, i totes mereixen el seu degut respecte. Fins i tot l'arquitectura de cada edifici, presenta un aspecte digne i sobri. Així ho van entendre els monjos successors del sant Patriarca, i d'aquí ve que contemplem encara avui dia com un refetor o un dormitori o una sala capitular romànics o gòtics, estan construïts amb el mateix art i bellesa que l'església del monestir. Per a sant Benet el monjo, en el monestir, s'ha de sentir immersit en un espai on tot el porti cap a Déu i així se senti sempre a la seva presència.

3. El lector setmaner

Sant Benet dedica un capítol sencer al lector setmaner, el capítol XXXVIII. En aquest capítol indica ell unes normes disciplinars i d'educació per tal que tot es faci amb ordre i respecte.

En primer lloc estableix que la lectura no ha de faltar mai a la

taula. De la mateixa manera que els monjos escolten la Paraula de Déu en l'església, la lectura al refetor és un complement espiritual i un aliment de l'esperit que els fa estar atents a les coses de Déu. Així, l'afecció desmesurada al menjar que pogués sentir el monjo queda equilibrada per la disciplina de la instrucció divina.

En tot servei hi ha d'haver un ordre; per això sant Benet prescriu que es designi per a cada setmana el qui hagi de llegir al refetor. D'aquesta manera s'eviten arbitrietats així com l'afany de protagonisme, cosa tan poc adient a un monjo. El lector setmaner assignat, doncs, començarà a llegir el diumenge i ho farà en tots els àpats fins que s'acabi la setmana.

El servei de lector setmaner és vist per sant Benet al mateix nivell que el servei de lector de la Paraula de Déu a l'eucaristia; per això assenyala una benedicció especial per a ell després de l'eucaristia, sobretot perquè no caigui en el perill de la presumpció. Cal notar que en temps de sant Benet no tothom sabia llegir, cosa que podria crear en el lector privilegiat un cert esperit de vanitat.

Atès que en el servei del dinar hi ha moviment i sorolls inevitables, sant Benet demana formalment que no es parli gens i que el servei sigui prou diligent i atent per tal que ningú no es vegi obligat a parlar per demanar alguna cosa, màxim al so discret d'un senyal que adverteixi als servidors de taula. La lectura s'escolta en silenci i sense comentaris, per tal de no crear desordre. Només es preveu el cas que el superior volgués fer un aclariment o un comentari que edifiquin els oients.

El germà lector setmaner és invitat a prendre una mica de vi amb aigua abans de començar a llegir per evitar la feixuguesa del servei. Veiem aquí una nota clara de la humanitat de sant Benet que es fa càrrec del dejuni del lector setmaner,

ja que el lector menjarà després dels germans junt amb els servidors de taula i de cuina.

El capítol acaba amb una prescripció similar a la de l'inici del capítol i que té un to general, tant per al lector com per als cantors. Sant Benet vol que tot es faci en ordre, i que tant el servei de lector com el de cantor s'assignin a aquells que poden edificar els oients.

4. La pràctica actual

La pràctica actual no difereix gaire del que prescriu la Regla, llevat del fet que la benedicció del lector setmaner queda inclosa en la pregària que es fa per als servidors a Laudes del diumenge.

Al començament del dinar es llegeix sempre un capítol o un cert nombre de versets d'un capítol de la Bíblia, que es va llegint tota sencera al llarg de l'any i dels anys. Després es llegeix un llibre, indistintament en català o castellà, normalment escollit pel P. Abat, que pot tractar de temes diversos: biografies, història, entrevistes, teologia, etc. Al vespre es comença llegint el santoral de l'endemà i a continuació un llibre diferent del que s'ha llegit al migdia. Els diumenges i dies de festa solemne, tant a l'hora de dinar com de sopar, s'escolta música clàssica. Només en comptades ocasions es concedeix de parlar durant el dinar, en professions solemnes o ordenacions.

Acabat l'àpat, el P. Abat dóna un senyal amb una campaneta i tots els monjos s'aixequen de taula per fer la pregària de després de l'àpat corresponent. En la pregària de després de dinar es prega també pels nostres benefactors pels quals demanem que el Senyor els concedeixi la vida eterna. Tot seguit, els monjos van sortint del refetor en silenci per ordre d'antiguitat i precedits pel P. Abat.

Josep M. Recasens

OBEDIÈNCIA

El monjo fa vots de pobresa, castedat i obediència. Tot i que el monjo sap que té un abat al qual ha d'obeir d'acord amb la regla de Sant Benet, els laics també hem de saber obeir. De vegades, però, costa saber a qui i com. Ens parla de l'obediència avui en Xavier Alonso, membre de la Germandat de Poblet.

De l'obediència familiar a la llibertat

Fora d'un claustre, fora d'una família religiosa jerarquizada, com es pot obeir? A qui obeir si no tinc a qui? No heu sentit mai la necessitat d'un pare o d'una mare, o d'un amic a qui fer cas? Hi ha una època de la nostra vida en què ens acompanyen estructures formals i amoroses a qui obeir. Però després, si aquells que acceptàvem com a superiors en la nostra vida exerceixen llur superioritat honestament, ho faran perquè esdevinguem independents. Manaran per deixar-nos de manar. Ens guiaran perquè tendim a emancipar-nos. Un llibre de Ramiro Calle¹ distingia els falsos gurus

¹ Ramiro Calle. *Verdad y mentira de los gurús*, ed. Eyras, 1990.

dels autèntics: aquests emancipen, mentre que els falsos generen dependència. Qui millor ens estima, al final ens donarà una puntada de peu, perquè acabem prenent definitivament el vol. La imatge exacta és: l'oreneta obeeix just fins al moment en què s'atreveix a caure sola del niu. Qui sap si el pare i la mare oreneta l'empenyen i tot... La fi de l'obediència comença amb una patacada. Així, l'obediència és quelcom que la vida, normalment, ofereix a les nenes i nens, i als joves de forma natural. Però després hem de deixar d'obeir, per acabar de madurar, per acabar de ser lliures. Per trobar-se tu a tu amb Tu, Senyor. Per mirar-Te als ulls, sense crosses.

A l'endemà de caure del niu

Però ... i després de caure del niu, què

V. L'obediència (fragments)

El primer graó d'humilitat és una obediència sense espera. Aquesta obediència és pròpia d'aquells qui res no estimen tant com el Crist. (...) Aquests, doncs, abandonant a l'instant les seves coses i renunciant a la voluntat pròpia, deixant tot seguit el que tenien entre mans, deixant allò que feien sense acabar, amb el peu sempre a punt d'obeir, segueixen amb el fets la veu del qui mana. (...). És que els empeny el deler de pujar a la vida eterna, i per això agafen aquell camí estret del qual diu el Senyor: *és estret el camí que condueix a la vida*, de manera que no vivim a llur albir, ni obeint els propis gustos i desigs, sinó caminant sota el judici i manament d'un altre (...) Però aquesta mateixa obediència només serà acceptable a Déu i dolça per als homes, quan el manament sigui acomplert sense vacil·lació, ni retard, ni desgana, ni murmurant, ni protestant.

De la Regla de sant Benet

passa? El camí és llarg i libèrrim. No l'heu sentida mai, la vida, com a massa àmplia? Quan t'ofereix tantes coses que, sense adonar-te'n, et disperses, no avances, ensopegues? No heu sentit mai l'angoixa

de fer coses que no et milloren, que et fan donar voltes a tu mateix, que et fan expert, en comptes de fer-te, una i altra vegada, aprenent? Perduts en l'excés, o perduts en la manca d'iniciativa... Però, qui és qui ens farà veure tot això? Una angoixa feta de sensacions embolicades: fer-te gran, sentir-te cansat, recordar alguns errors però haver de continuar prenent decisions? Sovint, la rebel·lia dels adults no és, sorprenentment, contra algú que ens mana, sinó contra la constatació que ningú no ens mana, que ningú no ens ajuda a decidir... Voldríem tornar a tenir pare. El meu morí quan jo tenia 38 anys:

*Necessito un pare.
Estic sol i em recordo de tu,
quan encara que jo
era impertinent
tu em miraves
amb tendresa
i dissimulaves
la teva jerarquia sobre mi.*

Aprent a dependre

Però l'instint i l'hàbit, ja, d'haver d'anar sol pel món ens ha allunyat definitivament de la gent a qui obeíem. Més enllà de la nostàlgia, de la tendresa dels amics, dels pares i d'algun conseller espiritual, hi ha la soledat. En la soledat més completa (que segur que també els

monjos viuen als monestirs), en la negror de la nit fosquíssima, aprenem a plorar, però no com a nens sinó, per primer cop, com a fills. Senyor, Senyor, perquè m'has deixat? Senyor... Aprenem a dependre. Aprenem a dir "Senyor", a cridar-lo, quan ja no tenim cap pare. Mentre que el Senyor esdevé de debò el pare amb qui parlem i a qui necessitem, els altres, el pare, la mare, la dona, els amics, en el nostre interior, es converteixen també en iguals, en els nostres amics del cor. Canvia la jerarquia.

Aquesta soledat i aquesta paternitat són particularment difícils. La particularitat de la companyia de Déu és que costa molt de notar. Hi ha qui diu que Déu és escàpol, amagadís, tímid. Subtil, com el buf del vent. I així, el més normal és sentir-nos sols. Per seguir Jesús, Ell ens va indicar que seguíssim la nostra creu. La invitació a seguir-la, és la invitació a seguir la vida en soledat i a descobrir, a aprendre a notar que un cop hi som, no estem sols. És invitació a assumir límits, perquè la vida és Vida únicament dins de corriols estrets. Més aviat, la vida esdevé Vida única, immensament única i meva, dins dels límits que em seran suggerits. L'obediència és acceptar límits. *És estret el camí que condueix a la vida* (Regla de Sant Benet, capítol V, "L'obediència", 12).

Trobem coincidències en tradicions espirituals diverses: *La saviesa Zen diu el mateix. La situació no té sortida. ¿Cal acceptar-la? No: cal anar encara més lluny, diu el mestre Zen, no tan sols acceptar, sinó comprometre't en la dificultat total. ¡Exigència paradoxal!, sens dubte, però que amaga una veritat transcendent. Agafar compromís amb la dificultat total, ¿no és el mateix que acceptar límits, obeir a la vida, que*

és molt i molt concreta; no és un patiment, una creu, una creu que obeïm, que seguim, sols, en soledat? A l'altra banda del mur, hi ha el Transcendent. Com més insuportable li sembli a l'home natural una situació o un patiment, més a prop hi ha la possibilitat d'experiència iniciàtica, sempre que sigui acceptada la regla de joc essencial: acceptar allò inacceptable. Llavors és possible donar un pas, pujar el graó superior, potser fins i tot travessar un mur. Quan el carreró s'estreny, únicament permet donar el salt que es fa inevitable².

Déu és sempre a la vora

Aquest estiu jo li explicava a un jesuïta indi, Stan d'Souza, que havia pregat molt a Déu perquè em permetés allargar la meva estada professional a Brussel·les però - li deia -Déu callava. Ara, que sóc de nou a Barcelona, ara que sembla que Déu no va escoltar-me, recordo les paraules de l'Stan, que em va dir en un e-mail: *Even if God appears silent, He is always present at our side*. Tot i que Déu sembli en silenci, sempre és a la nostra vora. Malgrat la soledat, sempre és al nostre costat i, a més, té una voluntat concreta respecte a cadascun de nosaltres. Ens assisteix i ens guia. Si estem amatents als senyals de la vida - i millor en silenci -, captarem moments, veus a qui obeir, encara que no tinguem davant nostre un abat. I ara, suaument, recordo l'Stan d'Souza, el seu consell de paciència i de tranquil·litat davant de les incerteses. Un home, fugaç dins la meua vida, a qui obeir. La vida en Déu, si és atenta, ofereix molts moments a qui, o a què, obeir. Stan d'Souza, el vell jesuïta indi de Brussel·les, que morí de càncer fa poques setmanes. Gràcies, Pare.

Xavier Alonso

² Karlfried Graf Dürckheim: *Hacia la vida iniciática. Meditar, por qué y cómo*. Ed. Mensajero. Bilbao: 1987.

CREURE ÉS RAONABLE?

L'amplitud de la raó

Amb aquest article comença una nova secció de la revista "Poblet" titulada "Les ciències i la fe cristiana", dedicada a les relacions entre la fe i el pensament científic. El nostre primerencontre està dedicat a la raonabilitat de la fe des de la perspectiva de la raó científica. Aquesta relació, al nostre entendre, és el pòrtic per establir un diàleg sincer i fecund entre la fe cristiana i les ciències naturals. Ens en parla Fra Lluç M. Torcal, monjo de Poblet, llicenciat en Física per la UAB i en Filosofia per la Pontifícia Universitat Gregoriana (Roma), que està fent la tesi doctoral sobre la interpretació filosòfica de la mecànica quàntica.

Creure en Déu

En una recent homilia durant el viatge a la seva Baviera natal, el Papa Benet XVI es preguntava en què creuen els cristians

mateix responia al primer interrogant: *Nosaltres creiem en Déu. Aquesta és la nostra decisió de fons i es tornava a qüestionar: Però*

El Papa Benet XVI adreçant-se al públic acadèmic en la seva visita a la universitat de Regensburg (setembre de 2006).

en realitat i, sobretot, què significa creure i si "creure" pot, de fet, existir encara en el nostre món modern¹. Més endavant ell

és això realment possible avui dia? És raonable? Des de l'il·luminisme del segle XVIII una part de la ciència, si més no, s'esforça amb diligència

¹ BENET XVI, Homilia de la missa celebrada en l'esplanada del Islinger Feld de Regensburg del dia 12 de setembre de 2006.

a trobar una explicació del món on Déu esdevinguí superflu².

El Catecisme de l'Església Catòlica, reprement la definició del Concili Vaticà I i la doctrina de sant Tomàs d'Aquino (1225-1274), ens diu que creure és un acte de l'enteniment que s'adhereix a la veritat divina sota l'imperi de la voluntat moguda per Déu mitjançant la gràcia³. L'acte de creure és alhora un acte humà i un do de Déu, car en la fe, la intel·ligència i la voluntat de l'home col·laboren amb la gràcia divina⁴. En la mesura en què la fe és un acte humà, aquesta necessita raons per creure, és a dir, motius de credibilitat, el quals, però, no poden procurar una demostració evident, ja que si així fos, la fe es convertiria en una conclusió necessària d'un procés demostratiu i ja no seria, per tant, ni un acte lliure de l'home ni un do de Déu⁵.

Enteniment, voluntat lliure i gràcia divina o gratuïtat són els elements que el Catecisme considera essencials en l'acte de fe⁶. Si la fe s'entengués com la conclusió d'un raonament humà, ni la llibertat ni la gratuïtat (el do de Déu) entrarien en la consideració del que és la fe, cosa que cal excloure. Però, si la fe no és la conclusió d'un raonament demostratiu, vol dir això que la fe és irracional? Quin paper juga l'enteniment en l'acte de fe? El Catecisme ens ajuda novament davant aquest petit escull: *El motiu de creure no és el fet que les veritats revelades es vegin clares i intel·ligibles a la llum de la nostra raó natural. Creiem per l'autoritat de Déu que revela i que no pot enganyar-se ni enganyar-nos. Però, perquè*

l'homenatge de la nostra fe sigui conforme a la raó, Déu ha volgut que l'auxili interior de l'Esperit Sant vagi acompanyat de les proves exteriors de la seva Revelació. I és així com els miracles del Crist i dels sants, les profecies, la propagació i la santedat de l'Església, la seva fecunditat i la seva estabilitat, són signes certs de la Revelació, adaptats a la intel·ligència de tots, motius de credibilitat que mostren que l'assentiment de la fe no és de cap manera un moviment cec de l'esperit⁷. La fe, si bé no és racional, en els sentit estret del terme, és a dir, segons la raó purament demostrativa, no és tampoc irracional -car no es creu perquè sigui absurd, com afirmen alguns- sinó que la fe és raonable i la raonabilitat li ve, essencialment, de tots els motius de credibilitat que l'article 156 del CEC acaba d'enumerar.

La fe il·lumina la intel·ligència humana

Notem que el paper de la intel·ligència és més profund del que pot semblar a primera vista, ja que l'adhesió al missatge cristià té un valor salvífic. Aquesta adhesió expressa sobretot *l'alteritat absoluta de la saviesa i de l'amor que ens salven. (...) Les paraules i els actes salvífics no depenen de nosaltres [dels nostres recursos de creatures] sinó que provenen del misteri de Déu i, per tant, de l'Altre en allò que té de més radical⁸. De fet, nosaltres només accedim a l'alteritat a través de la intel·ligència que ens fa comprendre l'altre, el no-jo, precisament, quant a altre i no quant a en-mi. A més a més el paper de la intel·ligència en l'acte*

2 BENET XVI, *Homilia de la missa celebrada en l'esplanada del Islinger Feld de Regensburg del dia 12 de setembre de 2006*.

3 *Catecisme de l'Església Catòlica* (des d'ara CEC), 155. Cf. TOMÀS D'AQUINO, *STh II-II*, q 2, a 9; Concili Vaticà I [DS 3010].

4 CEC 155.

5 S. PIÉ-NINOT, *La Teología Fundamental*, Salamanca 2001, 192.

6 El recent compendi del CEC en preguntar-se per les característiques de la fe, respon: "La fe, do gratuït de Déu, accessible a tots els qui la demanen humilment, és la virtut sobrenatural necessària per salvar-se. L'acte de fe és un acte humà, és a dir, un acte de la intel·ligència de l'home, el qual, sota l'impuls de la voluntat moguda per Déu, assenteix lliurement a la veritat divina. A més a més, la fe és certa perquè es fonamenta en la Paraula de Déu "actua a través de la caritat" (Ga 5,6); i està en continu creixement, gràcies, particularment, a l'escolta de la Paraula de Déu i de l'oració. La fe ens fa tastar ja des d'ara el gaudi del cel". *Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica*, cap. III, n° 28.

7 CEC 156.

8 G. LANGEVIN, *Dizionario di Teologia Fondamentale*, a cura de R. LATOURELLE i R. FISICHELLA, veu: FEDE, 431.

El filòsof Sant Tomàs d'Aquino (1225-1274)

de fe, és un ferm testimoni del respecte que Déu manifesta per la seva creatura capaç de lucidesa, capaç de Déu⁹.

La relació entre l'enteniment i la fe és ulteriorment enriquida per un altre aspecte de la comprensió de la fe. Recordant que l'acte humà de la fe és com un cert coneixement imperat per la voluntat, és a dir, una cogitació amb assentiment, cogitació de l'enteniment i assentiment de la voluntat, i tenint present encara que l'assentiment a Déu no és causat per la cogitació sinó per la voluntat, sant Tomàs d'Aquino¹⁰ afirma que per aquesta raó la fe no pot aturar el moviment de la intel·ligència a la recerca d'allò que creu. La voluntat, a més a més, està inclinada a assentir a les coses que posseeix per la

⁹ Cf. *Ibid.*

¹⁰ Per aquest raonament es pot veure: TOMÀS D'AQUINO, *QQDD de Ver*, q 14, a 1-2 i 8.

¹¹ S. PIÉ-NINOT, *La Teologia Fundamental*, Salamanca 2001, 196. Cf. també H.U VON BALTHASAR, *Gloria. Una estètica teològica. 1. La percepció de la forma*, Madrid 1985, 146-151.

¹² J. ALFARO, *Preambula fidei*, citat per G. LANGEVIN en *Dizionario di Teologia Fondamentale*, a cura de R. LATOUSRELLE i R. FISICHELLA, veu: FEDE, 431.

mateixa autoritat divina, que ens promet la benaurança sense fi. Per tot plegat, la fe donada a l'home amb el baptisme és ja un cert inici del bé de vida eterna que ens ha estat promès. Però com que l'Escriptura sosté que la vida eterna és el coneixement de Déu (Jn 17, 3), la fe es pot entendre com un coneixement donat, com un coneixement infós que té per objecte primari Déu mateix. Per aquesta raó, la fe es pot comprendre com una il·luminació -com ens instrueix paradigmàticament la narració catequètica del cec de naixement de Jn 9-, comprensió que desvetlla tota la profunditat de la relació entre fe i enteniment. La fe, en la seva comprensió més profunda, té una dimensió il·luminadora de la intel·ligència humana, que orienta l'home més enllà del seu horitzó natural i el condueix a Déu mateix¹¹.

La raó científica no pot demostrar la irracionalitat de la fe

Un cop entès que la relació entre la fe com un do de Déu i l'enteniment i la voluntat humans és molt més rica del que pot semblar en aparença, ens proposem ara centrar la nostra atenció sobre la raonabilitat de la fe des d'un punt de vista molt particular. Abans que res convé recordar que és propi de la dignitat personal i de la responsabilitat humana tenir raons, motius, per creure: la fe cristiana no és una fe cega. Aquestes raons, com ja hem dit més amunt, no són el punt de suport formal per a la nostra fe, és a dir, són indispensables, però no suficients. Els signes que ens motiven a creure es posen davant l'home *no com a dades d'un problema objectiu, sinó com a manifestacions d'un fet diví que toca l'existència humana quant a tal*¹².

El punt de vista particular que adoptem

en aquest article no és, en sí, el més important pel que fa a establir aquest motius de credibilitat de la fe, anomenats preàmbuls de la fe. Aquest punt de vista particular, que no és altre que el de la relació entre la raó científica i la fe, donat que forma part important -per no dir essencial- de la nostra cultura moderna i post-moderna, convé que sigui examinat amb un cert detall. Intentarem fer veure que la raó científica no pot demostrar la irracionalitat de la fe, perquè, precisament, la raó científica tancada en si mateixa, és a dir, tal i com fou compresa des de l'il·luminisme cap endavant, és causa de contradicció essencial en els sistemes formals que crea. Com a conclusió d'aquesta argumentació, no demostrarem l'existència de Déu des de la ciència, car això és metodològicament impossible, però el que sí podrem veure, si el nostre raonament hi reïx, és que els pressupòsits en què es basava l'il·luminisme en la seva pretensió folla d'allunyar Déu del món, i així del cor de l'home, són precisament irracionals i que, per tant, parafrasejant les paraules del Papa més amunt citades, l'esforç de l'home de ciència des de l'il·luminisme per trobar una explicació del món sense Déu es manifestarà, ara sí, com un esforç superflu.

Hem dit que aquest punt de vista no és en si mateix el centre del problema de la credibilitat o dels preàmbuls de la fe. En efecte, el centre de la credibilitat cristiana rau en primer lloc en els signes de la revelació que ens recordava el número 156 del CEC, és a dir, en els miracles del Crist i dels sants, en les profecies de l'Antic Testament acomplertes en el Nou, en la propagació i la santedat de l'Església, en

la seva fecunditat i la seva estabilitat i, per tant, en el testimoni dels cristians i en la seva coherència de vida, etc. Si bé, doncs, el nostre punt de vista no és l'essencial a l'hora de tractar la problemàtica entorn dels motius per creure, és un punt de vista important per fer front a una cultura dominat que presenta la ciència com l'únic i últim paradigma de la veritat i, en el mètode empírico-matemàtic (apodíctico-deductiu), l'únic model de la certesa racional.

Volem fer present, encara, com un darrer motiu previ al centre de la qüestió, que en abraçar aquesta problemàtica ens mou la convicció certa, que s'arrela precisament en la capacitat il·luminativa de la fe, que entre fe i ciència no hi pot haver contradicció perquè, com afirmava Benet XVI en l'homilia que encapçala aquest article: *Nosaltres creiem que a l'origen de tot hi ha el Verb etern, la Raó i no la irracionalitat*¹³.

Una comprensió limitada de la raó

L'intent d'allunyar Déu del món i del cors dels homes que perseguí l'il·luminisme, entre altres corrents de pensament modern, rau en la seva comprensió tancada de la raó i més exactament en la reducció de la racionalitat únicament al paradigma científic. El Papa Benet XVI en el seu discurs a l'Aula Magna de la Universitat de Regensburg, durant el seuencontre amb els representants de la ciència d'aquella universitat, ho va resumir molt clarament: *Aquest concepte modern de la raó es basa, en poques paraules, en una síntesi entre platonisme (cartesianisme) i empirisme, que ha estat confirmat per l'èxit tecnològic. Per una*

¹³ BENET XVI, *Homilia de la missa celebrada en l'esplanada del Islinger Feld de Regensburg del dia 12 de setembre de 2006*. També: "Encara que la fe estigui per damunt de la raó, mai no hi podrà haver un desacord veritable entre elles. Com que el mateix Déu que revela els misteris i comunica la fe ha fet davallar a l'esperit humà la llum de la raó, Déu no podrà negar-se ell mateix, ni la veritat podrà contradir la veritat". "Per tant, quan la investigació metòdica en totes les disciplines procedeix d'una manera veritablement científica i segons les normes morals, mai no s'oposarà realment a la fe, ja que tant les coses profanes com les coses de la fe tenen origen en el mateix Déu. Més encara, aquell qui amb humilitat i constància s'esforça a penetrar en els secrets de les coses, és conduït, fins sense saber-ho, com per la mà de Déu, el qual, sostenint totes les coses, fa que siguin allò que són". CEC 159.

Imatge d'Isaac Newton (1643-1727), el fundador de la ciència moderna.

part es pressuposa l'estructura matemàtica de la matèria, la seva racionalitat interna per dir-ho d'alguna manera, que permet comprendre-la i fer-la servir en la seva eficàcia operativa: aquest és el pressupòsit platònic en el concepte modern de la naturalesa. D'altra banda, es tracte de la utilitat funcional de la naturalesa per als nostres fins, on només la possibilitat de controlar veritat o falsedat mitjançant l'experiment atorga la certesa decisiva. (...) Tot plegat comporta dues orientacions fonamentals decisives per a la nostra qüestió. Només el tipus de certesa que deriva de la sinergia entre matemàtica i empíria ens permet parlar de científicitat. Tot el que pretengui ésser ciència ha de confrontar-se amb aquest criteri (...). És important encara per a les nostres reflexions, destacar el fet que el mètode quant a tal exclou el problema Déu, relegant-lo al lloc de problema acientífic o bé pre-científic. Amb això, però, ens trobem davant d'una reducció de l'abast de ciència i raó que convé, almenys, qüestionar-

se. Ens en sortirem, només, (...) si superem la limitació autodecretada de la raó a allò que és verificable en l'experiment i li obrim de nou tota la seva amplitud (...) Malgrat tot, la moderna raó pròpia de les ciències naturals, junt amb el seu intrínsec element platònic, comporta (...) un interrogant que la transcendeix junt amb les seves possibilitats metòdiques. Aquesta mateixa raó ha d'acceptar simplement l'estructura racional de la matèria i la correspondència entre el nostre esperit i les estructures racionals que trobem en la naturalesa, com un fet sobre el qual es basa el seu recorregut metodològic. Però, la pregunta sobre el per què aquest fet existeix ha de ser confiada des de les ciències naturals a altres nivells i modes del pensament -a la filosofia i a la teologia¹⁴.

Pierre Simon de Laplace (1749-1827) va formular la hipòtesi del determinisme mecanicista.

Les paraules citades del Papa clarifiquen el punt central de la qüestió sobre les relacions entre la raó de les ciències i la fe. Aquesta superació de la limitació autodecretada per la raó a allò que és demostrable només empíricament a què invita el final del discurs anterior, ja ha estat realitzat, si més no, a nivell teòric. Precisament des de la mateixa raó s'ha demostrat, de forma per tant universal i necessària -i aquí rau la importància d'aquesta demostració-, que el tancament de la raó sobre sí mateixa, amb el criteri de científicitat més amunt

recordat, ha conduït a la inconsistència i a la contradicció a nivell lògic-formal. Anem a pams.

El naixement de la ciència moderna i el cientisme

Històricament el naixement de la

¹⁴ BENET XVI, Discurs davant els representants de la ciència pronunciat a l'Aula Magna de la Universitat de Regensburg el dia 12 de setembre de 2006.

Relativity de M.C. Escher (1898-1972). Aquest artista neerlandès ha estat un dels pintors que millor ha reflectit el pensament de la ciència moderna. La seva obra sol dibuixar espais paradoxals molt diferents dels espais habituals de representació.

ciència moderna al llarg dels ss. XVI i XVII, amb el desenvolupament del mètode matemàtico-experiencial i el naixement del càlcul infinitesimal, obra paral·lela de Newton (1643-1727) i Leibniz (1646-1716), va eclipsar la filosofia de la naturalesa i van fer de les ciències naturals, especialment de la física o de la mecànica, una nova metafísica de l'ens natural, és a dir, el marc teòric-conceptual de comprensió del que era el món natural, donant lloc al naixement de la ideologia científica de què ja hem parlat i que, des d'ara, anomenarem racio-

nalisme científic o, més breument, científisme.

Entre les pretensions del científisme hi havia la voluntat d'arribar a aquell sistema de postulats evidents per si mateixos que reduís en si tot l'univers i del qual, per via purament demostrativa, arribés a tots els fenòmens que s'esdevenen en el món. En altres paraules, l'arrel de la ideologia científica rau en la pretensió de construir una ciència natural -que equival a l'única forma possible del coneixement humà segons el criteri de científicitat i, per tant, a una teoria de tot el que existeix o pot existir- basada en la presumpta autoevidència de les lleis de la mecànica, és a dir, de les lleis de Newton, modelada segons els postulats de la geometria euclidiana. Com a mostra d'aquesta manera de pensar pròpia de l'època n'hi ha prou a citar

l'Ethica more geometrico demonstrata

de B. Spinoza (1632-1677), una obra que pretén fer una metafísica deductiva, amb el rigor de la demostració geomètrica, des d'uns pocs axiomes¹⁵ autoevidents, o bé la hipòtesi del determinisme mecanicista¹⁶ absolut de l'univers físic que es troba en l'obra de Laplace (1749-1827).

El matemàtic Georg Cantor (1845-1918)

¹⁵ S'entén per axioma una proposició que hom admet sense demostració com a punt de partida d'una teoria o ciència.

¹⁶ El determinisme és la doctrina i sistema filosòfic segons els quals qualsevol fet fenomènic és resultat necessari d'un conjunt de determinacions que poden ésser expressades i sintetitzades en una sèrie de lleis universals, les quals permeten predir el futur del fenomen.

L'apogeu del cientisme i l'inici de la seva crisi

El programa il·luminista del cientisme va tenir el seu apogeu amb l'axiomatització de l'anàlisi matemàtica Lagrange (1736-1813), d'Alembert (1717-1783), Cauchy (1789-1857), Dedekind (1831-1916) i del concepte de límit (Weierstrass (1815-1897), entre el final del s. XVIII i la primera meitat del XIX, que desvinculaven aquesta disciplina de qualsevol referència a la intuïció geomètrica. La ciència es converteix en quelcom

absolut amb caràcter apodíctic¹⁷, el substitut de la metafísica i la filosofia en general. Però fou en aquets mateix moment de màxim apogeu quan s'inicià - sempre a nivell teòric ja que el cientisme continua essent a la pràctica la ideologia dominant- la seva davallada amb l'anomenada crisi dels fonaments de la geometria i de l'anàlisi matemàtica, que, com se sap, són les bases epistemològiques i matemàtiques de la ciència moderna.

Amb l'aparició de les geometries no euclidianes, obra de Bolyai (1802-1860) i Lobachevskji (1793-1856), comencen a trontollar els fonaments de la geometria apodíctica: des d'aleshores la geometria passa a ser una ciència hipotètica i, encara més important, l'evidència deixa de ser el criteri de veritat absoluta dels postulats de la matemàtica. A més a més, Riemann (1826-1866) aconsegueix axiomatitzar la geometria, generalitzant el seu treball a les geometries no euclidianes i fent cada vegada més semblant la geometria i la

El matemàtic Kurt Gödel (1906-1978).

matemàtica en general a la lògica formal. Amb tot això s'inicià la reflexió que aprofundí en els fonaments de la matemàtica i que, certament, no es fià més de l'evidència, de forma que el que es prenia fins aleshores per descomptat va ser sotmès a rigorosa anàlisi racional. En aquest esforç racional el món del pensament va anar a parar al problema de les antinòmies que desembocarà en la formulació dels teoremes de Gödel (1906-1978), punt on aquesta descripció de l'evolució històrica del

pensament científic pretenia arribar.

Les antinòmies

La primera de les antinòmies més importants va ser la de Cantor (1845-1918), relacionada amb les nocions omnicomprendives de "conjunt universal" o de "conjunt maximal" de la seva teoria no axiomàtica del "conjunt" -noció general amb la qual es pretenia a l'època abraçar tots els conceptes matemàtics, com ara figura, nombre, funció...-. Més important, tant per a la història del pensament contemporani com per al nostre propòsit, va ser l'antinòmia de Russell (1872-1970) en relació a la noció lògica de "classe total" en l'intent logicista de Frege (1848-1925) de construir una teoria dels fonaments de la matemàtica basada en la noció lògica de classe i no de conjunt. La força del descobriment de Russell està lligada al fet que aquesta antinòmia és de tipus lògic i no només de tipus matemàtic, és a dir, de tipus sintàctic¹⁸ i no semàntic¹⁹, de forma que era estructural a l'intent

17 Són apodíctics els judicis o raonaments que són necessàriament veritables o falsos, a diferència dels problemàtics o assertoris. Aristòtil emprà aquest terme per a designar les proposicions que no poden ésser refutades.

18 En lògica, s'entén per sintaxi el conjunt de procediments demostratius de les formes proposicionals d'un determinat llenguatge formal. L'anàlisi sintàctica mira, per tant, a la coherència del sistema.

19 En lògica, la semàntica fa referència a l'anàlisi de la consistència, de la veritat i del significat de les mateixes proposicions i dels procediments demostratius del mateix llenguatge formal que analitza la sintaxi.

El matemàtic Giuseppe Peano (1858-1932).

mateix de formalització. El resultat és força sorprenent des del punt de vista del cientisme: si les antinòmies no estan lligades ni a les particularitats d'algunes nocions matemàtiques ni a l'ús d'algunes nocions semàntiques, sinó que tenen un indubtable origen sintàctic, una arrel formal, en què consisteix aquesta arrel, aquest origen? És aquí on cal situar els Teoremes d'incompletesa de Gödel (1931), en relació a l'aritmètica formalitzada per Peano (1858-1932), i les seves extensions a tots els sistemes formals duta a terme per Turing (1912-1954) Church (1903-1995) i Tarski (1902-1983). D'aquests teoremes resultarà clar que el risc de contradicció (que porta a la explicació de les antinòmies) es troba inserit en la noció mateixa de demostrabilitat formal dins del context d'una raó reclosa sobre si mateixa.

El mite de la certesa absoluta

Abans de comprendre tot l'abast que els teoremes de Gödel impliquen en la concepció de la ciència i del coneixement

en general, convé repassar ràpidament les conseqüències que la revisió dels fonaments de la matemàtica tingueren per a les altres ciències, en concret per a la mecànica (física). Els nous descobriments del món físic amb què es desvetllà el s. XX i que dugueren a la formulació de les noves mecàniques relativista i quàntica han fet caure el mite de l'única ciència mecànica apodíctica, la mecànica newtoniana, tal i com, de fet, havia caigut el mite de l'única geometria apodíctica, l'euclidiana, amb el descobriment de les geometries no euclidianes. La mecànica es va convertir també en ciència hipotètica i, per tant, substituïble per una teoria més adequada, amb la qual cosa trontollava el paradigama del criteri de raonabilitat que propugnava el cientisme. La raó va començar a eixamplar el seu radi d'abast.

És en aquets eixamplament de l'abast de la raó on cal veure les conseqüències epistemològiques dels teoremes de Gödel, Turing, Church i Tarski. Per claredat de l'exposició recordarem només la primera de les dues formulacions dels teoremes de Gödel. En ella s'hi afirma que tot sistema formal, suficientment capaç d'incloure en sí els axiomes de l'aritmètica formalitzada de Peano, si aquest és consistent serà necessàriament incomplet. La consistència garanteix que un llenguatge formal no inclogui en el seu si fórmules contradictòries. La completesa, en canvi, és aquella propietat que assegura a un llenguatge formal la capacitat de demostrar (decidibilitat) qualsevol proposició del llenguatge, o la seva negació, correctament construïda en el tal llenguatge. En altres paraules, la primera formulació dels teoremes de Gödel assegura que si un sistema formal és suficientment capaç d'incloure en sí els axiomes de l'aritmètica formalitzada de Peano, contindrà necessàriament en el seu interior enunciats vertaders, la veritat o falsedat del quals són indemostrables (indecidibles) dins d'aquell mateix sistema. Turing estengué aquest resultat, en

El Danubi al seu pas per la ciutat bavaresa de Regensburg.

principi limitat als sistemes formals capaços d'incloure en sí l'aritmètica formalitzada per Peano, a tots els sistemes formals i als mètodes algorítmics de demostració i de càlcul en aquests sistemes.

Amb tot això es vol dir simplement que qualsevol sistema formal, com ara el llenguatge d'una teoria científica, si vol ser consistent, no podrà ni ser complet ni molt menys autoreferencial -com la raó del científic pretén ser-: haurà de ser sintàcticament obert, això és, la prova de la seva consistència haurà de ser externa al llenguatge formal en qüestió, i semànticament obert a altres llenguatges formals per tal de provar formalment la seva veritat. Els llenguatges formals són, doncs, fràgils i la seva consistència és limitada. El que ja es pot anomenar "mite de la certesa absoluta" dels procediments

deductius quedà d'aquesta manera del tot destruït.

La novetat radical que van comportar els teoremes de Gödel rau en el fet que el caràcter hipotètic -i, per tant, incomplet- de qualsevol teoria formal és establert justament en forma de teorema i, per tant, amb validesa universal i necessària. És a dir, els teoremes de Gödel, i les seves extensions, limiten universalment la potència de qualsevol sistema formal i dels llenguatges formalitzats de les ciències. Això cal entendre-ho bé: la limitació afectada a la potència del sistema formal, és a dir, a la seva consistència i a la seva veritat, cosa que no implica en absolut que ja no existeixin ni la veritat ni la coherència del discurs científic o del discurs racional, en general, com alguns des del nihilisme radical han pretès que fos. Aquesta posició extrema del nihilisme és, de fet, irracio-

nal: en efecte, si es vol, es pot mantenir la completesa del sistema formal i, per tant, l'autoreferencialitat de la raó, amb la condició necessària -per tant, indefugible- que aquesta inclogui la contradicció al seu interior. Acceptant la contradicció, certament, es poden negar tant la veritat com la coherència de la ciència i de qualsevol altre discurs racional, però alhora cal acceptar la impossibilitat de dialogar i de comprendre i la impossibilitat d'investigar i de recercar. Si s'accepta la contradicció, s'entra de ple en l'escèpticisme radical que només és coherent amb si mateix si roman en el més absolut silenci, perquè quan intenta defensar la seva posició, simplement, quan s'expressa, ja fa ús d'una lògica que no accepta la contradicció en el seu si, com ja va fer veure Aristòtil al llibre IV de la seva *Metafísica*.

La mort científica del cientisme

Tornant al nucli del nostre argument, allò que es pot concloure dels teoremes de limitació és que la investigació, la recerca científica i racional, no tenen fi. Per tant, des d'ara, donat el caràcter universal i necessari d'un teorema, cal considerar els sistemes lògics, incloent-hi les teories científiques, com a sistemes oberts sintàcticament i semàntica i, per tant, vinculats a un context d'aplicació concreta i capacitats per adequar els axiomes, és a dir, capacitats per integrar dins seu, en primer lloc, mètodes lògics d'invenió i descobriment en vista a la constitució d'axiomes adequats al seu objecte i sempre modificables i, en segon lloc, mètodes formals de prova per a la construcció de teories lògicament consistents, tot i que relativament, superant-se així tant l'estaticitat dels sistemes formals "moderns", d'abast pretesament universal i acontextual, com l'arbitrarietat en les definicions dels axiomes. Amb aquests teoremes s'eliminen de la història del

pensament els excessos del racionalisme en general, i de la seva expressió ideològica concreta: el cientisme. Algú ha definit feliçment aquest procés com la "mort científica del cientisme"²⁰.

Amb aquesta mort, la raó ha quedat alliberada de l'arbitrària autolimitació que s'havia imposat des de l'il·luminisme. Aquesta limitació autodecretada se'ns ha manifestat totalment arbitrària, sense cap mena de fonament i, per tant, del tot irracional. A més a més, s'ha demostrat racionalment que la raó científica no pot estar mai autoreferida, de forma que depèn sempre de nivells externs al nivell propi de formalització. Tot aquest procés d'autocrítica de la raó ha obert pas, d'una manera necessària -perquè només en aquest nivell reflexiu es comprèn la veritat i la coherència de la ciència- i rigorosa -perquè ve exigida des de l'anàlisi dels fonaments de la ciència mateixa i demostrada de manera lògicament correcta-, a la reflexió filosòfica ja sigui sobre la metodologia de la ciència com sobre la naturalesa del que tracta la ciència.

Conclusions

Aquesta obertura a la reflexió necessària i rigorosa ens col·loca al mateix nivell del pensament on el Papa Benet XVI col·locava, en el seu discurs a la universitat de Regensburg, la pregunta sobre el perquè de l'estructura racional de la matèria i de la correspondència entre el nostre esperit i les estructures racionals que es troben en la naturalesa, és a dir, ens situa al nivell filosòfic i teològic.

En l'àmbit filosòfic, de manera estricta, perquè pròpiament som en un nivell reflexiu sobre els procediments d'una activitat humana com és ara la ciència (filosofia de la ciència) i sobre la comprensió del món natural, de les entitats dels món físic -objectes fenomènics de la ciència- (filosofia de la naturalesa).

20 G. BASTI, *Filosofia della natura e della scienza*, Roma 2002, 183.

En l'àmbit teològic, en la mesura que aquesta reflexió sobre l'obertura de la raó constitueix un signe de credibilitat per la fe. És un signe de credibilitat precisament perquè la nostra raó no estant autoreferida, està referida d'alguna manera a quelcom que la transcendeix. En altres paraules, el fet mateix que la recerca científica i racional no tingui fi, per mor que la raó no està tancada en si mateixa, no significa que no hi hagi una veritat, com hem apuntat més amunt, sinó que precisament hi ha d'haver una veritat que transcendeixi aquesta recerca i que alhora la dirigeixi com l'ànima del seu moviment, tot i que -quedi ben clar- cap teoria racional humana podrà mai pretendre abraçar la totalitat d'aquesta veritat en la història²¹.

La reflexió sobre els grans descobriments dels fonaments del pensament humà, a part de destruir el mite cientista, cosa en sí ja positiva perquè eixampla la raó cap a formes de racionalitat més vastes, apunta alhora, encara que veladament com a signe que és, vers quelcom que es troba transcendint i dirigint aquest moviment d'obertura tant sintàctica com semàntica de la mateixa raó. Naturalment, es tracta

del signe més extern a la fe perquè en si mateix i per si sol no fa creure ningú. Però és un signe necessari en una cultura encara dominada a la pràctica per la irracionalitat d'una ideologia que precisament nega Déu i la fe en nom de la seva racionalitat arbitràriament autolimitada i irracionalment fonamentada.

Acabem amb les paraules finals del discurs del Papa als acadèmics de Regensburg: *L'occident, des de fa molt temps, està amenaçat per l'aversion als interrogants fonamentals de la seva raó (...). El coratge d'obrir-se a l'amplitud de la raó, no el rebuig de la seva grandesa, aquest és el programa amb el qual una teologia compromesa en la reflexió sobre la fe bíblica, entra en la disputa del temps present. No actuar segons la raó, no actuar amb el logos, és contrari a la naturalesa de Déu(...). És a aquest gran logos, a aquesta vastitud de la raó, que invitem en el diàleg de les cultures als nostres interlocutors*²².

El nostre gran deure com a cristians es mostrar aquest eixamplament de la raó com un signe de credibilitat de la nostra fe, una fe que, per tant, és raonable.

Lluc M. Torcal

21 Cf. JOAN PAU II, *Carta encíclica Fides et Ratio*, 51.

22 BENET XVI, *Discurs davant els representants de la ciència pronunciat a l'Aula Magna de la Universitat de Regensburg el dia 12 de setembre de 2006*.

LA BÍBLIA, UN LLIBRE DE FE PER AL MÓN D'AVUI

Accedir a la Bíblia no resulta fàcil. És un llibre antic, amb textos que poden tenir uns tres mil anys d'antiguitat; obra d'una cultura que no és la nostra i escrita amb un llenguatge que no és el nostre. Constitueix un dels best sellers mundials: un dels més venuts i, sens dubte, el més traduït de tots.

I, no obstant això, són pocs els cristians que, a banda dels evangelis, s'atreveixin a llegir el seu contingut. És la intenció d'aquest article aportar pistes que ens ajudin a conèixer millor què és i què no és la Bíblia així com la manera d'acostar-nos-hi. Ens parla de tot plegat el salesià P. Jordi Latorre i Castillo, professor de Bíblia a l'Institut Superior de Ciències Religioses Martí Codolar.

Una capsa de records

Si m'ho permeteu, començarem per un exemple. Fa poc, els pares d'un amic van celebrar les seves noces d'or. Vaig participar amb ells en l'eucaristia d'acció de gràcies i a l'àpat familiar que va seguir. Arran d'aquesta celebració vaig tenir l'oportunitat de visitar aquest matrimoni ancià, uns dies abans, a casa seva. Més enllà del cafè i dels dolços, la conversa es va allargar per rumbos més íntims i ens aventuràrem per la sendera dels records, emmagatzemats al llarg de mig segle.

Al cap d'una estona la senyora es va dirigir a l'habitació matrimonial i d'una còmoda antiga va prendre una capsa metàl·lica que va dipositar sobre la tauleta del saló menjador i en va començar a extreure diversos objectes guardats llargament amb zel. El primer va ser un feix de cartes, de paper ja desgastat, guardades amb un llaç de cinta vermella: les cartes del seu festeig. Van seguir fotografies -entre les quals el retrat del dia

de les noces-, arracades de plata, un rellotge de butxaca, i fins l'acta notarial de la compra del seu habitatge -de la seva llar!-. Cada objecte extret anava seguit d'una història, d'un record... Aquella caixa de records contenia cinquanta anys de vida compartida; cinquanta anys d'il·lusió, de penes i de moltes alegries.

Tots nosaltres conservem textos, imatges, objectes que són sagrament d'una vida. El seu valor no es troba en ells mateixos sinó en la seva capacitat de significació, d'evocació. Cadascun d'aquests objectes evoca un fragment de la nostra vida i ens ho manté viu. Per això tots tenim necessitat, de tant en tant, d'asseure'ns davant de la nostra pròpia capsa de records i d'evocar tot el que ha estat la nostra vida.

La Bíblia és, fonamentalment, una capsa de records. En aquesta capsa no hi ha objectes, sinó textos formats, recollits i escrits per molts autors anònims al llarg de més de mil anys, i en tres llengües distintes: hebreu, arameu i grec. Textos en els quals la comunitat jueva dels temps bíblics i la primera generació cristiana hi van cristal·litzar els punts forts de la seva vida. Narracions, cançons, poesies, llegendes, proverbis, cartes, lleis, tractats... Relats, alguns d'ells fruits de la ficció, i altres, molts, basats en tradicions històriques antigues o en records més moderns. Tots aquests textos tenen en comú un aspecte: evoquen la vida de tota una comunitat.

Actitud davant la Bíblia: la fe

Passem a un segon exemple. La majoria hem tingut experiència de visionar una pel·lícula en projecció tridimensional. Últimament s'han posat de moda gràcies als avenços tecnològics; de fet, però, fa dècades que ja es projectaven aquelles pel·lícules en les quals els espectadors rebien a l'entrada del cinema unes ulleres de cartró amb uns forats recoberts de paper transparent vermell i blau. Visionar la pel·lícula amb aquestes senzilles ulleres produïa la sensació visual de la profunditat d'imatge, o tridimensionalitat. Les imatges guanyen en profunditat. En treure'ns les ulleres, aquesta sensació de profunditat es perdia i la pel·lícula passava a ser vista només amb dues dimensions: imatges planes sobre la pantalla.

Amb les ulleres posades o sense elles, no canvien ni els personatges, ni l'argument, ni el paisatge, ni l'acció... la pel·lícula és sempre la mateixa. El que aporten les ulleres és la profunditat en la imatge. Així la visió és més completa, de dues dimensions es passa a tres: s'hi surt guanyant!

Totes les comparances resulten coixes; però, per a entendre'ns, podem dir que la fe actua com aquestes ulleres de paper de

cel·lofana. La pel·lícula és la vida personal, o la història humana. Amb ulleres o sense ulleres, tots contemplem la mateixa pel·lícula, tots vivim la mateixa història. Però la imatge que es percep no és la mateixa: d'una imatge plana passem a una altra amb profunditat. La fe aporta això precisament, una profunditat a tot el que anem vivint.

D'una lectura purament fenomenològica de la vida, de la història, de la realitat humana, passem a una lectura en profunditat: percebem i acollim un rerefons que la sosté i la condueix, un misteri que l'anima, una presència que ens surt a l'encontre i ens interpel·la.

Tornant al terreny bíblic, hem d'afegir que el poble jueu de l'època bíblica va sa-

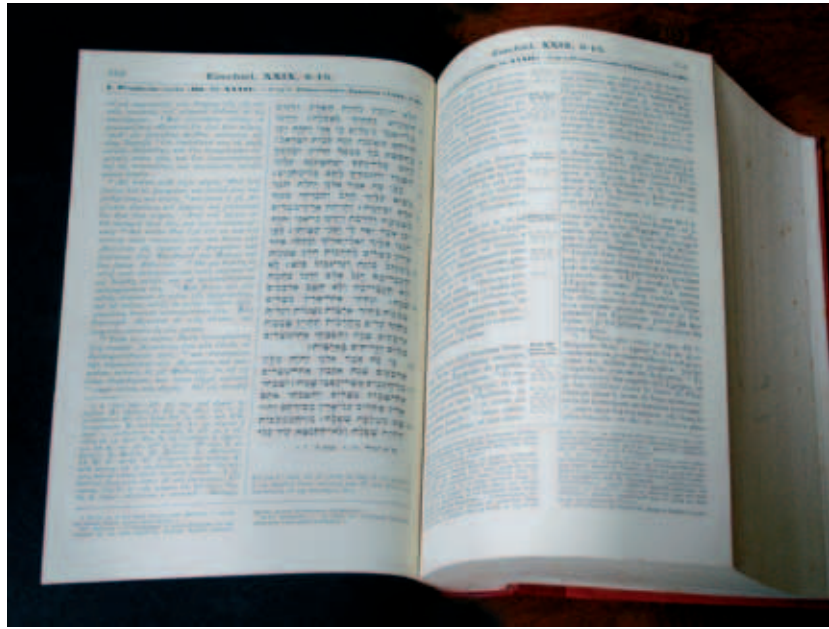
Foto: Arxius Poblet.

La Bíblia és, fonamentalment, una capsa de records que conté una experiència creient en la història.

ber llegir la seva història amb les ulleres de la fe posades, i hi va descobrir la presència de Déu; va saber llegir la presència de Déu en la seva vida. I d'aquesta lectura va néixer l'experiència i la convicció que Déu anava sostenint la seva vida i guiant la seva història. El mateix li va succeir a la primitiva comunitat cristiana: va saber captar i acollir la presència de Déu en la persona de Jesús de Natzaret i hi va reconèixer una paraula que Déu li estava dirigint enmig de la seva història humana.

Foto: A. Millà.

Aquesta experiència creient es va anar cristal·litzant, com ja hem dit prèviament, en els textos que

componen la Bíblia. En ells no s'ha pretès recollir una experiència cultural asèptica, sinó precisament -i això constitueix la nota més característica del text bíblic- una experiència creient en la història; és a dir, són textos que ens expressen com Déu va ser percebut com a ben present al llarg dels esdeveniments i dels personatges de la seva història.

Els gèneres literaris

La comunitat jueva dels temps bíblics va anar desenvolupant maneres distintes de reconèixer i expressar la seva experiència religiosa. A partir de sensibilitats diverses es van crear motlles literaris diversos per expressar la seva fe: són els gèneres literaris. Va anar desenvolupant quatre tipus bàsics d'expressió de la vivència creient col·lectiva: narratiu, discursiu, poètic i legislatiu.

El gènere *narratiu* s'expressa mitjançant relats en els quals els personatges van desenvolupant diverses accions. Unes

La Bíblia recull experiències històriques diverses situades en contextos diferents al llarg de més de mil anys en tres llengües distintes: hebreu, arameu i grec.

vegades els relats són de caràcter històric com les cròniques de la cort reial; altres són de caràcter fictici com les paràboles o els mites; altres són de caràcter mixt com les llegendes que parteixen d'una base històrica però alterada per la fantasia popular.

El gènere *discursiu* s'expressa mitjançant monòlegs que exposen reflexions i conviccions dels autors, com són els discursos introduïts en les narracions i llocs en boca dels diversos personatges o també les cartes de Pau i d'altres autors del Nou Testament.

El gènere *poètic* s'expressa mitjançant símbols en forma d'imatges i figures literàries, metàfores i comparances, rimes i jocs de paraules, entre d'altres. És un gènere que tendeix més a comunicar emocions i conviccions que no pas a transmetre informació. Són moltes les pàgines bíbliques que pertanyen a aquest gènere; basti pensar en el llibre dels *Salms*, en els *Proverbis*, *Job*, i, per descomptat, en tota l'abundant literatura profètica.

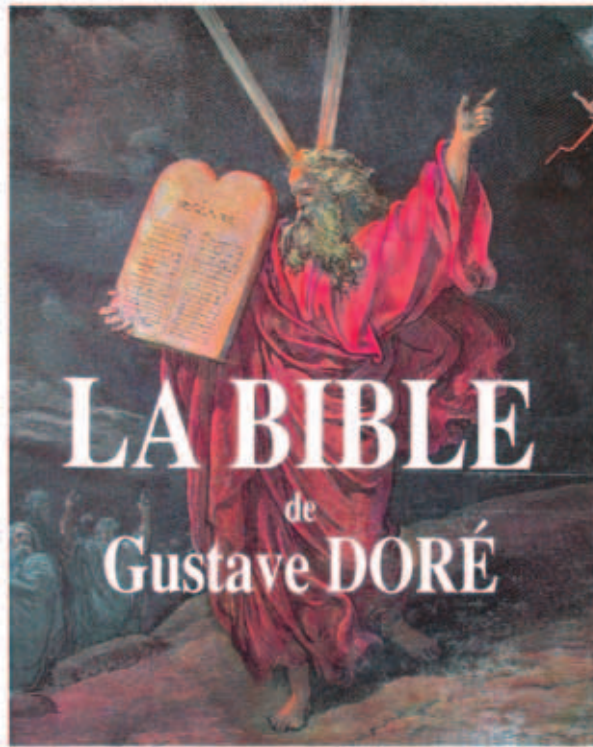

Foto: A. Milla.

La Bíblia és el llibre més traduït del món.

Finalment, el gènere *legislatiu* s'expressa mitjançant formulacions breus i concises que intenten plasmar la diversa casuística del comportament humà. Aquí entren els diversos codis legislatius inclosos en el *Pentateuc* i tota la normativa litúrgica que fa referència als sacrificis i al culte en el temple, així com a les festes hebrees.

Cadascun d'aquests gèneres literaris d'expressió cabria subdividir-lo en d'altres. A través de tots ells el poble d'Israel va anar plasmant i expressant l'experiència religiosa tinguda al llarg dels esdeveniments de la seva història.

Què és la Bíblia per a nosaltres?

Hem començat dient que la Bíblia és un llibre antic però és també *un llibre actual*. És antic perquè, compost fa més de dos mil·lennis, és fruit d'un context històric i d'una cultura ja passats que no són els nostres. És actual perquè recull una sèrie d'experiències humanes de sofriment

i de felicitat que són comunes a totes les cultures i a totes les èpoques perquè pertanyen a la mateixa existència humana.

És *un llibre de creients*, escrit per a creients. Un llibre de persones que des de la fe van percebre la presència de Déu en la seva història, van llegir la paraula de Déu en les seves circumstàncies i ens van relatar la seva vida xopada de Déu. Només des de la fe podem nosaltres captar la fondària del seu missatge i, més enllà d'aquests relats i d'aquestes poesies, més enllà de les seves històries concretes ens hi sentim en sintonia, perquè també nosaltres hem percebut Déu en la nostra vida. Així la seva fe interpel·la la nostra fe i el seu exemple guia el nostre camí creient enmig d'un món secularitzat.

La Bíblia és *un llibre per a ser llegit*. Potser no d'una tirada, però sí per parts, assaborint-lo i deixant-nos dur per les seves paraules. Però per a això cal saber llegir, cal saber gaudir de la literatura de la mateixa manera que per apreciar una pel·lícula cal saber degustar el llenguatge fílmic i deixar-nos dur per les escenes que contemplem ficant-nos dintre de la trama. Saber llegir una bona novel·la o un assaig, saber llegir poesia, saber escoltar música, saber llegir en profunditat una bona pel·lícula... constitueix la base per saber llegir la Bíblia que conté narrativa, i poesia, discursos i reflexions, ficció i història.

És *un llibre per a resar*. Alimenta la nostra oració proporcionant-nos exemples i paraules amb les quals dirigir-nos a Déu. N'hi ha prou a pensar en el *parenostre*, l'oració que Jesús va ensenyar als seus deixebles i que trobem en la Bíblia. Els grans creients que ens presenta la Bíblia - Abraham, Moisès, David, Maria, Jesús, Pau, i molts altres- van ser persones

La Bíblia és un llibre antic, que es refereix a una cultura que no és la nostra, situada en un espai concret, fonamentalment l'antic Israel. Però és també un llibre actual ja que recull experiències humanes comunes a totes les cultures i a tots els temps.

d'oració. Podem usar les seves mateixes paraules en la nostra oració i podem aprendre de les seves actituds davant Déu: la seva confiança, la seva fidelitat, la seva serenitat davant la prova, el seu goig per la companyia de Déu. A més, a la Bíblia també hi trobem els *Salms*, les oracions litúrgiques que usava l'antic Israel, i que continuen utilitzant els jueus a les sinagogues i en les seves cases. L'Església els ha fet també oració pròpia al llarg dels segles i constitueixen un bon recurs per a la nostra pròpia oració personal.

La Bíblia és un llibre per a viure. No és un llibre d'informació religiosa, ni tampoc un llibre d'història o d'anècdotes piadoses. La Bíblia neix de la vida, d'una vida llegida des de la fe; i tendeix cap a la vida, a ser viscuda. La Bíblia pretén ajudar-nos a viure

la fe en les nostres circumstàncies actuals, a transformar les nostres actituds en actituds coherents amb la presència de Déu que percebem en la nostra història. La Bíblia ens educa a viure amb major confiança perquè Déu camina al nostre costat; ens educa a conservar la serenitat en el dolor i en l'adversitat perquè Déu ens sosté; ens educa a ser més solidaris i tolerants amb els altres perquè Déu ha estat el primer a compartir amb nosaltres; ens educa a ser més respectuosos amb la naturalesa i més sobris en el seu ús perquè ella és obra de Déu per a tots.

El diàleg entre la Bíblia i la nostra vida

La paraula de Déu que conté la Bíblia se'ns fa present mitjançant dos moviments complementaris. El primer parteix del missatge de Déu i arriba a les nostres situacions concretes; llegint la Bíblia ens sentim interpel·lats pel seu missatge i cerquem d'aplicar-lo a la nostra vida. El segon parteix de les nostres circumstàncies per interrogar des d'elles la paraula de Déu: des de la nostra vida, amb els seus interrogants i les seves vivències, busquem en la Bíblia una il·luminació que ens ajudi a comprendre i a assimilar el que anem vivint dia a dia des de la fe.

Així, doncs, la Bíblia és un llibre de la literatura universal que expressa l'experiència de fe de tot un poble que va saber trobar Déu en la seva vida de cada dia i en la persona de Jesús de Natzaret, i que ens ofereix el seu missatge per interpel·lar i il·luminar la nostra vida d'avui, d'homes i de dones creients en un món secularitzat.

Jordi Latorre

LA TRINITAT, AVUI

"La Trinitat de la Misericòrdia", de la germana Caritas Müller, OP.

El nucli de la fe cristiana és, sens dubte, la fe en Déu. Aquest Déu inabastable ens és revelat per Jesús com un Déu únic que alhora està constituït per tres persones. Misteri insondable. Misteri, però, de Fe. ¿Com acostar-nos avui a aquest misteri central del cristianisme? Ens en parla la germana Teresa Forcades i Vila, benedictina del monestir de Sant Benet de Montserrat i doctora en medicina. Actualment està preparant la tesi doctoral de teologia sobre el concepte de persona de la Trinitat.

1. La inexpresibilitat del misteri

Si la Trinitat és el misteri central de la nostra fe, haurà de reflectir el que per a nosaltres és de manera pràctica l'horitzó últim de la nostra vida (de cada dia) i el referent de les nostres angoixes i anhels més profunds. Aquest horitzó últim és inabastable i inexpresable en el seu misteri. En paraules de Gregori de Nazianz (s. IV): *No hi ha cap himne prou gran per adorar-te, ni cap nom per pronunciar-te. Ni cap idea per expressar-te. I segueix: O, Tu, font de tot nom i de tot pensament. Quin nom puc donar-te? O, Tu, que tens tots els mots, però que cap mot no t'escau prou. O, més enllà*

de tot, més enllà de tot. Precisament per això, perquè en la seva identitat més autèntica se'ns escapa i se'ns escaparà sempre la realitat de Déu-sempre-més-gran, Déu-sempre-més-enllà, no *només* podem sinó que *deven* parlar de la Trinitat amb un llenguatge que sigui significatiu per a nosaltres, avui. No podem acontentar-nos amb les formulacions del passat perquè la Trinitat, el misteri de Déu, no es pot expressar amb cap fórmula, ni antiga ni nova. El text bíblic i les formulacions dogmàtiques, referents fonamentals de la teologia, quedarien buits de significat per a nosaltres sense una traducció in-

que, essent l'amor u i el mateix, hi ha no obstant tres menes d'amor que no es poden confondre. Tres menes d'amor que són inseparables i inconfundibles, irreductibles entre elles. L'una conté i alhora no conté a l'altra. Són diferents però d'igual dignitat perquè són un mateix amor. On hi ha l'una hi ha l'altra, però no són iguals. No es poden separar, però tampoc no es poden confondre. Aquestes tres experiències de l'amor que tots podem fer en la nostra vida quotidiana seran la nostra analogia per parlar del misteri de la Trinitat. Parlaré primer dels tres amors i a continuació relacionaré aquests tres amors amb les tres persones de la Trinitat.

2. Els tres amors

Els tres amors, les tres maneres en què tots nosaltres experimentem l'amor tant si som cristians com si no ho som, són: la reciprocitat, la donació pura i la recepció pura.

L'amor de reciprocitat: donar i rebre

Aquesta és la forma d'amor més reeixida i feliç, la forma d'amor que no cal explicar gaire perquè tothom l'entén de seguida. Estimar és donar i rebre. Estimar no és una acció solitària sinó una relació de, com a mínim, dues persones, que es valoren l'una a l'altra, s'ajuden i s'estimen. L'amor de reciprocitat és diàleg, és obertura i acceptació recíproca.

De vegades sembla que l'amor de reciprocitat sigui l'única forma d'amor que mereixi aquest nom. Però, aleshores, l'amor no-correspost no és amor? Com puc ser jutjada al capvespre de la vida sobre la meua capacitat d'estimar si aquesta capacitat no depèn només de mi?, si la presència de l'amor en mi depèn de la resposta dels altres?

L'amor de donació pura: donar i no rebre

Aquesta forma d'amor s'ha d'explicar i matisar bé, perquè sovint dóna lloc a malentesos. En què consisteix la "puresa" de l'amor de donació? La resposta habitual és: "consisteix a estimar sense esperar res a canvi". Aquesta és l'afirmació que cal que analitzem. Què vol dir, en realitat, estimar "sense esperar res a canvi"? Si algú, per exemple, se'ns apropa i ens diu que ens estima molt però que tant se li'n dóna si nosaltres li corresponem o no, què en pensarem, d'aquest amor? Es pot anomenar "amor" una cosa així, que en lloc d'omplir el cor de joia el deixa glaçat? "T'estimo però m'és igual si tu em correspons o no". Quin absurd i quina mentida! Això no és amor. Déu no ens ho ha dit mai, això. Al contrari. Déu ens diu que és un Déu gelós i que li importa *molt* si nosaltres li corresponem o no. Li importa tant com a una amant li importa el

Sí del seu estimat. Aquest és el missatge del *Càntic dels Càntics* i de tots els profetes. Aquest és el missatge de Jesús. A la paràbola del fill pròdig, l'amor del pare no és correspost, però, malgrat la profunda frustració que això significa, el pare no deixa d'esperar, dia rere dia, la tornada del fill i la reciprocitat del seu amor. L'amor de donació pura dóna i no rep, però ho espera tot perquè els tres amors no es poden separar (són un de sol) i l'amor de donació pura només és amor si es viu en esperit de reciprocitat. Dono i *espero* rebre, ... però si no rebo continuo donant i esperant. Aquest és l'amor que Déu ens té. Aquest és l'amor que Jesús ens demana que tinguem pels enemics. Donar sense desitjar la reciprocitat no és amor. És paternalisme i és dependència. Donar i, malgrat desitjar la reciprocitat amb tota l'ànima i amb totes les forces, seguir donant quan no es rep, això és amor de donació pura. L'amor de donació pura no es pot separar de l'amor de reciprocitat però, com molt bé sap tothom que ho hagi experimentat, l'un i l'altre no són el mateix. És molt diferent viure la reciprocitat que experimentar el rebuig del teu amor, però en ambdós casos l'amor és el mateix i és de la mateixa dignitat.

L'amor de recepció pura: rebre i no donar

Com pot ser amor, i amor de la mateixa qualitat que l'amor de reciprocitat o l'amor de donació pura, un amor que *només* reb i

no doni? L'exemple millor que he trobat fins ara és l'acte de demanar perdó. Quan és autèntic, l'acte de demanar perdó és un acte d'amor perquè neix del dolor que provoca prendre consciència que s'ha fet mal a l'altre i si em dol vol dir que m'estimo l'altre persona, que l'altra m'importa. Demanar perdó és un acte d'amor; ara bé, podem preguntar-nos: és un acte de "donació"? ¿Puc anar a demanar autènticament perdó amb consciència que vaig a "donar alguna cosa"? La resposta és No. A demanar perdó només hi puc anar autènticament amb consciència de pobre, amb consciència que hi ha quelcom que jo "no tinc" i que només si l'altra m'ho dóna podré tenir (això és, el seu perdó). Demanar perdó és, doncs, un acte d'amor que no *dóna* res, un acte d'amor que només rep. "Rebre i *no voler* donar" no és amor, és infantilisme. Ara bé, una cosa és "rebre i *no voler* donar" i una altra de molt diferent és "rebre i *no poder* donar". Per a que sigui amor, la recepció (igual que la donació), s'ha de fer en esperit de reciprocitat.

La donació sense esperit de reciprocitat és "paternalisme o maternalisme". No és amor i genera dependència. La recepció sense esperit de reciprocitat és "infantilisme". Només la donació o la recepció en esperit de reciprocitat són amor i donen lloc a relacions lliures i alliberadores.

3. Analogia dels tres amors i les tres persones trinitàries

Déu és amor. Déu és un sol Déu en tres persones: Pare, Fill i Esperit Sant. En la nostra analogia dels tres amors, la persona del Pare correspon a l'amor de donació pura, la persona del Fill correspon a l'amor de recepció pura i la persona de l'Esperit correspon a l'amor de reciprocitat.

En el credo afirmem que el Pare engendra el Fill i no a l'inrevés. Per això el Pare és *Pare* (mare-pare) i el Fill és *Fill* (filla-fill). El Pare dóna la vida al Fill (donació pura). El Fill rep la vida del Pare

(recepció pura). Que el Fill sigui "recepció pura" no vol dir - i això és important - que el Fill sigui menys *actiu* que el Pare. Com hem vist en l'exemple del "demandar perdó", la receptivitat no és passivitat. La receptivitat demana coratge, força, valentia, pau interior i per això sovint ens espanta. El Fill no només es col·loca en la posició receptora en relació al Pare: *Jo tot ho he rebut del Pare*, sinó també en relació a nosaltres: *El que feu a un d'aquests petits, a mi m'ho feu*. La identificació de Jesús amb els pobres respon a la seva identitat trinitària de "recepció pura".

Ara bé, els tres amors no es poden separar i és en Esperit de reciprocitat que el Fill accepta el do de si que li fa el Pare i accepta també el do de si que estem cridats a fer-li cadascun de nosaltres (*sigueu perfectes / misericordiosos com ho és el vostre Pare*, això és, estimeu-me i estimeu-vos com el Pare us estima). A la creu, Jesús lliura l'Esperit i retorna així al Pare, en l'espai i el temps de la seva encarnació, la vida que aquest li havia donat des del principi. Aquest és el gest suprem de Jesús, el gest que ens salva perquè introdueix per sempre en l'espai i el temps de la nostra història la dinàmica de l'amor trinitari. L'amor trinitari és aquell en què la donació pura (Pare) i la recepció pura (Fill) són inseparables de l'amor de reciprocitat

(Esperit). Déu ens convida a cercar sempre i amb tothom la reciprocitat. Cercar (sense exigències ni violències) la reciprocitat és *estimar espiritualment*. Lluny de voler dir "estimar sense esperar res a canvi", estimar "espiritualment" vol dir estimar i esperar-ho *tot* a canvi, esperar que l'altre em correspongui igual com Déu espera que nosaltres el corresponguem, igual com el Fill respon a l'amor del Pare, o sigui, del tot i per sempre. L'amor espiritual, lluny de ser un amor apàtic o indiferent, és un amor ple a vessar de desig per l'altre. L'Esperit és la joia i la plenitud de l'amor de Déu de manera anàloga a com l'experiència de la reciprocitat és la joia i la plenitud del nostre amor. Tots els amors de donació pura (quan dono i no rebo), això és, tots els amors no-correspostos que experimentem aquí a la terra, estan guardats al si del Pare i trobaran un dia en l'Esperit de Déu la seva plenitud. Tots els amors de recepció pura (rebo i no puc donar) estan guardats al si del Fill i trobaran un dia en l'Esperit de Déu la seva plenitud. La plenitud i la joia que experimentem quan vivim una relació de reciprocitat és el do de l'Esperit que Déu ens fa ja aquí a la terra i ens permet entrellucar la plenitud que ens espera al cel.

Teresa Forcades

LA DONA EN L'ESGLÉSIA

El tema de la funció i el lloc que ha d'ocupar la dona com a tal a l'Església és una notícia que apareix de manera intermitent als mitjans de comunicació. D'altra banda sembla que en el decurs de la seva història, l'Església, constituïda també per humans, ha estat filla del seu context social i no ha valorat ni ha promocionat la dona com ho hauria hagut de fer d'acord amb el missatge genuí del cristianisme. Ens parla d'aquesta qüestió, sempre actual, Maria del Mar Galzeran, doctora en pedagogia, professora de la Universitat Ramon Llull i responsable del Secretariat de Teologia a la Universitat.

Introducció

En els darrers temps s'han anat desenvolupant diversos corrents de pensament que intenten lluitar per recuperar la dignitat i la igualtat de la dona en una societat que, tot i que s'hagi anat avançant lentament en aquest terreny, viu encara immersa en un arrelat androcentrisme històric i cultural. Perspectives com el feminisme de la igualtat, el feminisme de la diferència o la perspectiva de la igualtat de gènere es confronten sovint en la recerca d'un mateix objectiu. L'Església catòlica no es manté tampoc al marge d'aquests debats, ans al contrari, s'esforça, des de diverses vies, per fer valdre i justificar també la seva postura evangèlica de defensa de la dignitat de tota persona humana, sigui home o dona.

En aquest article volem plantejar en quin context social i de pensament es mou l'Església catòlica pel que fa al paper de la dona en la seva pròpia estructura i en el món, i alhora reflexionar sobre la

contribució específica que les dones podem fer-hi. Abans d'entrar, però, en la fonamentació d'aquesta problemàtica des de l'antropologia bíblica, voldria fer alguna consideració prèvia que podria ajudar a situar l'anàlisi posterior.

L'Església en el context social actual.

En primer lloc cal dir que la situació de la dona a l'Església és un reflex de la situació de la dona en la societat en general. Com dèiem abans, la nostra societat, malgrat que s'esforça a defensar-ho, és encara lluny del tracte igualitari entre homes i dones. Només cal fer un repàs d'algunes dades esfereïdores de l'informe sobre la desigualtat de la dona de *Mans*

Unides (2005): el 70% de pobres absoluts del món són dones; dues tercers parts d'analfabets del món són dones i l'alfabetització de dones joves és del 60% enfront del 80% dels homes; només un 54% de dones en edat de treballar estan ocupades enfront d'un 80% d'homes; les dones guanyen entre un 20 i un 30% menys que els homes i desenvolupen tan sols un 1% dels càrrecs directius; d'un total de 41.845 parlamentaris en el món, només el 14,6% són dones; l'any 2003 s'interposaren a Espanya 15.464 denúncies per delictes contra la dona.... Les dades parlen per si soles...

L'Església, amb la voluntat de ser fidel al missatge evangèlic contra tot tipus de discriminació, i sensible a aquesta situació, no ha deixat de proclamar en diversos documents¹ la seva defensa i lluita per la dignitat de la dona i per la seva visibilitat tant en la societat com en la mateixa Església. Aquestes declaracions poden contrastar, però, amb la realitat quotidiana, una realitat que arrossega el pes de no fa gaires dècades en la que, per exemple, la dona no podia tenir accés als estudis teològics i encara ara no pot accedir a determinats càrrecs de responsabilitat eclesial com el deganat d'una facultat pontifícia. Però cal insistir que aquestes suposades contradiccions hi són també en l'àmbit de la societat secular. De fet, hi ha institucions socials molt

més "masclistes" i segregacionistes que no pas l'Església, com són l'exèrcit i el futbol, per exemple, així com una gran part de la publicitat que emeten els mitjans de comunicació i que, en canvi, sovint semblen ser acceptades molt més acríticament.

En qualsevol cas, com dèiem al principi, aquest context mundial encara androcèntric i desigual en el qual ens movem ha de ser també un estímul i un deure per a tot cristià i per a l'Església per aconseguir modificar-lo i eradicar-lo.

De fet, el magisteri de l'Església s'ha expressat amb claredat davant d'aquesta situació: *Diferents però iguals en dignitat* seria la màxima que sintetitza la postura oficial catòlica. Una postura que s'allunya d'aquelles posicions que confronten la dona amb l'home —al qual veuen com un rival a qui cal "vèncer"— o aquelles altres que neguen o minimitzen fins a l'extrem les diferències existents entre els dos sexes. Complementarietat, col·laboració, comunicació i comunió són els eixos claus que l'Església reclama per a una teologia de la dona, amb la voluntat de recuperar la seva visibilitat i la seva específica contribució a la humanitat: *Llega la hora, ha llegado la hora en que la vocación de la mujer se cumple en plenitud, la hora en que la mujer adquiere en el mundo una influencia, un peso, un poder jamás alcanzados hasta ahora. Por eso, en este momento en que la humanidad conoce una mutación tan profunda, las mujeres llenas del espíritu del Evangelio pueden ayudar tanto a que la humanidad no decaiga*².

Els homes i les dones no som, doncs, iguals (hi ha diferències psicològiques, neurofisiològiques i culturals) i aquestes

¹ Els més significatius d'aquests documents són la carta apostòlica *Mulieres Dignitatem* de Joan Pau II o la *Carta als Bisbes de l'Església Catòlica sobre la col·laboració de l'home i la dona en l'església i el món*, del cardenal Ratzinger).

² Joan Pau II: *Mulieres dignitatem*, p. 1.

diferències són positives sempre i quan no siguin motiu o objecte de discriminació i infravaloració d'un/a respecte de l'altre/a. Diferències que, com afirmen els documents eclesials, caldrà encaminar cap a la comunió i l'intercanvi relacional.

El problema des de la perspectiva de l'antropologia bíblica

La posició oficial de l'Església descansa en la gènesi de l'antropologia bíblica. Des d'aquesta perspectiva cal referir-nos necessàriament als primers capítols del Gènesi: *Déu va crear l'home a imatge seva, el va crear a imatge de Déu, creà l'home i la dona. Déu els beneí dient-los: sigueu fecunds i multipliqueu-vos* (Gn 1, 27-28). Déu creà, doncs, aquesta humanitat sexuada a "imatge i semblança" seva, iguals però diferents. De fet, tot el relat de la creació és la construcció d'un món ordenat a partir de diferències (creà mar i muntanyes, la nit i el dia, peixos i ocells....) i tot conforma un món en harmonia i estreta col·laboració. Tal i com afirma el qui fou el cardenal J. Ratzinger, *Adam experimenta una solitud que la presència dels animals no aconsegueix omplir, necessita una ajuda que li sigui adequada. El terme designa aquí no un paper de subaltern sinó una ajuda vital. L'objectiu és, en efecte, permetre que la vida d'Adam no es converteixi en un enfrontament estèril, i al cap i a la fi mortal, solament amb si mateix. Cal que entri en relació amb un altre ésser que es trobi al seu nivell. Solament la dona, creada de la seva mateixa "carn" i envoltada del seu mateix misteri, ofereix a la vida de l'home un avenir³.*

Ara bé, el pecat original, com diu Ratzinger, alterarà la manera en què l'home i la dona acolliran la seva diferència vital orientada a la comunió. Fruit de la seducció de la serp, la

diferència essencial entre Déu i la humanitat serà rebutjada per l'home i per la dona i aquest fet els condemnarà també a una vivència tràgica de la seva diferenciació sexual: *desitjaràs el teu home, i ell et voldrà dominar* (Gn 3, 16). És la humanitat qui trenca amb el disseny originari de Déu, d'una relació en comunió i col·laboració d'home i dona, per la seva incapacitat d'acollir la voluntat d'un Déu que els disposa la plena llibertat al seu davant.

Amb tot, i com a dona, una no pot deixar de preguntar-se per què aquesta condemna es va produir en aquesta direcció i no a la inversa. Probablement el més sensat sigui pensar que en el context social i històric en el qual els relats de la creació foren escrits (segle V aC), la dona ja vivia o "patia" la subordinació al món masculí. En qualsevol cas, els designis de Déu no eren pas aquests i serà amb la vinguda de Crist quan la rivalitat i les situacions de domini i d'infravaloració que patien les dones es veuran superables. Així s'afirma a la carta als Galates (3, 28): *Ja no hi ha jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona: tots són un de sol en Jesucrist*. En Ell no hi ha cabuda a la discriminació i a la desigualtat sinó una voluntat de comunió profunda entre tots els éssers humans enllà de les seves diferències i especificitats. Crist recordarà a la humanitat quins eren els designis del seu Pare i acollirà especialment aquells que han estat víctimes de l'acció dels qui els van incomplir: especialment les dones i els pobres. És per això que Crist s'atansarà d'una manera especial a les dones per retornar-los la dignitat (l'adúltera a Jn 7, 53- 8,11; la cananea a Mt 15, 21-28; la Samaritana a Jn 4, 1-30 o la prostituta a Mt 21, 31-32), per guarir-les dels seus

3 J. C. Ratzinger: *Carta als bisbes de l'Església Catòlica sobre la col·laboració de l'home i la dona a l'Església i al món*. P. 6

patiments (la dona amb hemorràgies a Mc 5, 25-34; la dona encorbada a LlC 13, 10-13 o la filla de Jaire a LlC 8, 40-42) o senzillament per convidar-les a seguir-lo (Mc 15, 40-41; Lc 8, 1-3); i en totes elles hi troba una obertura de cor, una capacitat d'escolta i de lliurament confiat més gran, fins i tot, que el que presentaven molts dels homes que l'acompanyaven.

Aquesta comunió profunda de l'home i la dona en Crist no nega les diferències, ans al contrari; nega, però, les desigualtats i les discriminacions.

D'altra banda tot el relat de la història del poble d'Israel és expressat en termes d'aquesta diferenciació sexual. Sovint la relació que Déu estableix amb el seu poble es relata sota la metàfora d'una relació nupcial: *El teu Déu s'alegrarà de tenir-te, com el nuvi s'alegra de tenir la seva núvia* (Is 62,5); *criada d'alegria, Jerusalem, tu que eres estèril, que no havies infantat. Perquè el qui t'ha creat és espòs teu, el seu nom és "Senyor de l'univers". El Senyor et crida com una esposa abandonada i afligida* (Is 54, 1; 5-6).

Però alhora aquest Déu espòs i pare, esdevindrà també un Déu maternal capaç de donar a llum, (Is 42, 14) *he callat durant molt de temps, no deia res, em contenia, però ara, com la dona quan infantia, crido, esbufego i pateixo* o bé Dt 32, 18; Job 38, 28-29; Is 66, 9 o Salm 22. Un Déu també que s'exercita en activitats maternals com l'alletament d'una mare al seu fill (Is 49, 15 o Num 11, 12) o l'acompanyament per a realitzar les primeres passes (Os 11, 1-4): *Diu el Senyor: "Quan Israel era un noi me'l vaig estimar, d'Egipte vaig cridar el meu fill. Però ell és d'aquells que, com més els crides, més se te'n van. Jo mateix vaig ensenyar Efraïm a caminar agafant-lo pels braços,*

però ells no han reconegut que jo els he guarit. Jo els atreïa cap a mi amb llaços d'afecte i amor. Feia com qui aixeca un jou del coll i deixa lliure la boca, m'acostava cap a ell i li donava menjar".

És a dir, en Déu mateix es produeix ja aquesta comunió profunda entre la humanitat sexuada.

La contribució específica de la dona en el sí de l'església.

Què és el que pot aportar la dona d'específic i diferencial en el sí de l'Església? Quins serien els valors més genuïnament femenins?

Per respondre a aquestes preguntes faré algunes referències a les diferències psicològiques i morals analitzades per les psicòlogues Nancy Chodorow i Carol Gilligan⁴.

Segons els estudis realitzats per aquestes autores les dones desenvolupen una personalitat més relacional que els nois per la seva identificació, més fàcil, propera i reversible amb la mare, la qual cosa les predisposa a desenvolupar, en una mesura més gran, relacions comunicatives empàtiques i estretes. Per la seva banda els nois construeixen la seva identitat masculina separant-se de la mare (complex d'Edip) tallant així el sentit primari d'un nexa empàtic. Aquest fet provoca, segons les autores, que l'estructura psicològica femenina estigui més centrada en aspectes relacionals, d'intimitat i de cura. Es tracta d'una estructura més favorable a desenvolupar els valors comunicatius (diàleg, empatia...) i els d'acolliment (connexió humana, comunió, hospitalitat...).

Des d'aquesta perspectiva goso afirmar que davant una realitat eclesial que

4 GILLIGAN, C.: *La moral y la teoría psicológica del desarrollo femenino*. Fondo de Cultura Económica. México: 1987.

sovint es viu excessivament jerarquitzada, distant o poc encarnada, les dones, especialment, podem esdevenir testimonis de l'Amor que acull, guareix i escolta; d'un amor que dirimeix conflictes, que és comunicatiu i que manté una actitud constant de receptivitat activa davant les necessitats i els problemes quotidians; un Amor com el de Maria, obert i receptiu a acollir interiorment la voluntat del Pare (Llc 2, 51-52), capaç d'aportar aquella calidesa necessària en les relacions que facin més habitables i desitjables les nostres comunitats eclesials. Un Amor disposat a nodrir-se d'un diàleg permanent i fecund amb Déu (contemplació, pregària...), com l'actitud de Maria de Betània (Llc 10, 38-41); un Amor, en definitiva, que aporti la mística necessària capaç de transformar els cors.

D'altra banda, en uns moments en què ens cal un retorn a "l'autenticitat", en què la raó sembla haver-se posat també sota sospita i es necessita més que mai "tocar Déu", "vivenciar-lo", les dones podem, tot i que no únicament elles, esdevenir les persones claus per tornar a dotar de significació l'experiència cristiana, per tornar a "visualitzar" el rostre de Crist, per comunicar i tornar a fer creïble el missatge de l'Església (Mt 28, 1-10; Jn 20, 17-18).

Finalment, davant la feblesa i les dificultats en les comunicacions interpersonals i grupals, les dones podem

ser les impulsores i les ànimes per al treball intereclesial i en comunió, establint ponts de diàleg entre col·lectius diversos (Jn 4, 1-30, la Samaritana) i afavorint la col·laboració i la coparticipació entre tots els agents pastorals.

A tall de conclusió.

Tot i que és cert que hi ha força preveres i bisbes que s'impliquen activament en la tasca de reduir i llimar les desigualtats entre homes i dones en el si de l'Església, a aquesta li cal encara, pel que fa a aquesta qüestió, lluitar molt per saldar l'abisme existent entre el desig de les seves declaracions i la realitat; i és evident que, en aquesta transformació, les dones n'haurem de ser les pròpies impulsores i protagonistes.

D'altra banda encara que les dones podem contribuir de manera més específica i significativa a impulsar i fer viure els valors relacionals i comunicatius, el nostre àmbit de participació no pot quedar reduït únicament a aquests aspectes i cal anar avançant molt encara en la construcció d'una Església viscuda des de la comunió profunda entre homes i dones, clergues i laics, i des de la coparticipació igualitària en l'exercici de les responsabilitats eclesials. En definitiva, avançar cap a la construcció del veritable projecte d'Església-Poble de Déu, d'Església-Comunitat fraternal.

M. del Mar Galzeran

IL·LUSTRACIÓ:

Del quadre *Dues dones* de Montserrat Gudiol.

לצד הדרך

על נזירים ציסטרציאנים, הגדה של פסח וסרמנים
ספר וצילום: ניר אלון

SOBRE ELS MONJOS CISTERCENCOS:

UN HAGGADAH PASQUAL I LES VINYES QUE ELS ENVOLTEN...

Poblet va ser visitat pel policia nacional Nir Alon, de nacionalitat jueva, l'octubre del 2005. Resultat de la seva visita va ser un article publicat a Israel a la Revista 'Teva Hadvarim' (Núm. 125, Març 2006), de la qual publiquem la portada de l'article. Pel seu interès li hem demanat permís per traduir-lo de l'anglès i reproduir-lo aquí.

Arribem a Poblet

¿No és ben curiós com arribem als llocs més interessants completament per casualitat? Tota la planificació del món, llibres de viatges, internet i guies turístiques no m'han pas ajudat a trobar un dels indrets més bonics que m'han quedat a la memòria anys i anys després de descobrir-lo. No, els llibres no en tenen la culpa. La culpa és meva i de les prioritats i concessions que formen part de la preparació de qualsevol viatge.

El monestir de Santa Maria de Poblet no és pas una atracció turística recent. La construcció del monestir data del segle XII. La seva existència i situació no són cap misteri —la guia verda Michelin la qualifica amb tres estrelles—. La UNESCO l'ha declarat patrimoni de la humanitat (desembre 1991). Definitivament, no és que no existeixi! I amb tot, si no hagués estat cansat del trajecte en cotxe des dels Pirineus fins a Tarragona, situada a la costa mediterrània espanyola, i si no m'hagués estimat més passar la nit en un petit poble en comptes d'una ciutat, mai no hauria descobert aquest monument magnífic i encisador.

L'autor de l'article, Nir Alon.

Foto: Josep M. Recasens.

Foto: Nir Alon.

El P. Prior, Francisc M. Tulla, davant la portalada barroca de l'església abacial.

Al vespre, quan em vaig desviar de la N-240 per entrar a Poblet, el monestir ja havia tancat les portes als visitants. Vàrem buscar un lloc per passar la nit. Mentre maniobràvem amb poca traça pels carrerons del poble, les dues rodes del darrere van quedar atrapades en un forat ben fondo. Semblava que el cotxe no en podria sortir. Encara no sé si va ser un grup d'escolars en dia d'excursió que va aparèixer del no-res per ajudar-nos, o si ens havíem quedat encallats a les portes d'un institut. La qüestió és que sense el seu ajut ens hauríem quedat allí fins l'endemà, esperant una grua que ens tragués del forat. El cansament i la frustració van estar a punt de fer-nos fora de Poblet i tornar-nos a l'autopista de Tarragona. Però en aquell moment s'estenia una magnífica posta de sol rosada sobre les impressionants torres del Monestir, entre turons i vinyes. Per res del món no ens hauríem volgut perdre una visita al Monestir. I sortosament no ho vàrem fer!

Vam trobar un lloc per passar la nit no gaire lluny, a l'Espluga de Francolí. Mentre compràvem quelcom per sopar a la botiga de queviures, vàrem conèixer l'amo, que ens va explicar que tenia un amic a Haifa (Israel) que li havia enviat una preciosa *hamsa*, la figura d'una mà de cinc dits que porta bona sort. Ens va jurar que des del dia que la va penjar a la botiga, la seva sort havia millorat. Al matí, després del *café amb llet* tornarem a Poblet.

Situació i entorn del monestir

El Monestir de Santa Maria de Poblet es troba a Catalunya, a la comarca de la Conca de Barberà, a una distància de mitja hora de cotxe des de Tarragona, direcció Nord-oest, envoltada de l'esplèndid paisatge dels turons del nord de la Serra de Prades, entre vinyes i boscos de roures i pollancre. Aquest preciós escenari és el que primer saluda el visitant. El bosc de Poblet havia estat propietat del Monestir fins el 1835. El Monestir consta de diversos edificis considerats monumentals

segons els estàndards europeus, en el sentit que no hi ha cap altre monestir tan ben conservat, i no solament l'església principal, sinó tots els altres edificis construïts al llarg del temps per servir una comunitat activa i creixent. Poblet va ser protegit per la reialesa de la corona d'Aragó i va ser lloc d'enterrament de reis des del 1196, quan Alfons, el primer monarca de la corona d'Aragó, va ser enterrat a l'església.

Una mica d'història

El Monestir va ser construït entre els segles XII i XVIII i ha estat recentment renovat i restaurat. Tot va començar l'any 1150, quan Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona, va cedir la terra per a la construcció d'un monestir cistercenc, com a política de repoblació després de l'ocupació àrab. L'arquitectura era d'estil benedictí - cap als costats d'un eix orientat d'est a oest— L'àrea del monestir consta de tres parts, rodejades de murs que sumen dos quilòmetres de llargada. La part central és l'àrea tancada del monestir pròpiament, amb un pati al davant i envoltada d'un mur. L'altra part, construïda al segle XVI, s'emprava per agricultura i indústria lleugera. I, més enfora, trobem entre els jardins del sud, la residència de l'Abat. El monestir de Poblet és l'únic que ha conservat tots els edificis de l'edat mitjana. En els seus inicis, la comunitat vivia de l'agricultura. Cap a finals del segle XII el monestir tenia dotze masies independents esteses per la Catalunya Occidental. Al segle XIII el Monestir va adquirir drets feudals sobre l'àrea dels voltants i en el moment de més esplendor, al segle XIV, Poblet tenia jurisdicció sobre set baronies, posseïa seixanta pobles i prenia decisions polítiques com la designació dels alcaldes de deu pobles. La riquesa del Monestir de Poblet i la creixent protecció reial es veuen reflectides en l'esplèndida arquitectura dels edificis del segle XIV. Els abats de Poblet van aconseguir una puixant riquesa i poder polític cosa que va provocar un cert

relaxament en la vida monàstica.

A partir del segle XIV la comunitat del Monestir de Poblet constava de més de cent monjos. L'any 1835 tots els monestirs d'Espanya (Catalunya ja n'era part) van ser liquidats com a part de la reforma emesa pels sobirans, molestos amb el poder i la riquesa que s'acumulava dins els murs dels monestirs. Poblet va ser abandonat, saquejat i parcialment destruït. Alguns dels tresors catalans es van dur a la catedral de Tarragona, on es van salvar del pillatge. No va ser fins el 1930, amb la visita del rei Alfons XIII a la zona, que va començar la seva reconstrucció amb fons estatals. Un any després d'acabada la Guerra Civil, el 1940, l'abadia de Poblet començà de nou a servir el seu objectiu inicial — ser el lloc de pregària i recolliment dels monjos cistercencs—. Van ser quatre monjos cistercencs els qui van començar a retornar la influència espiritual del Monestir a Catalunya.

Foto: Nir Alon.

Una pàgina del Haggadab de Poblet.

Un "Haggadah" a la biblioteca de Poblet

L'abadia de Poblet gaudeix d'una magnífica biblioteca amb arrels quasi tan fondes com les torres de pedra. Les primeres cròniques de Jaume I d'Aragó (1213-1276) van ser escrites al Monestir. L'any 1380 el rei en Pere III de Catalunya i Aragó va fer donació de la seva col·lecció de manuscrits al Monestir i més tard el duc de Cardona, representant del rei de Nàpols, va donar també una col·lecció de 4.322 manuscrits.

Foto: Nir Alon.

Dues pàgines del Haggadah de Poblet.

Per als visitants jueus d'Israel, la peça més sorprenent de la biblioteca és la "Haggadah de Poblet" original, un Haggadah Pasqual (la Pasqua és la festivitat jueva que commemora la fugida dels esclaus hebreus d'Egipte als voltants del 1300 aC.) escrit probablement al segle XIV a Catalunya mateix. El Haggadah té unes característiques determinades que el situen a l'espai i al temps. Conté comentaris que testifiquen qui va ser el seu primer propietari, Momet de Peralada (Peralada, prop de Girona). L'any 1993 se'n van publicar mil còpies facsímils a Barcelona. La còpia número 225 es troba a la Biblioteca Nacional de Jerusalem. A més de fotografies, el llibre inclou introduccions en castellà i anglès que descriuen la relació històrica entre els monjos de l'abadia de Poblet i els jueus dels voltants. Sembla ser que els primers cistercencs de la Borgonya (França) tenien forts lligams amb els jueus. L'Abat Esteve Harding, que esdevindria el tercer abat de Cîteaux, va consultar erudits jueus per fer la més acurada traducció llatina de la Bíblia. L'original d'aquest llibre, conegut com la Bíblia de Sant Stephan Harding, es troba a Dijon. Als voltants de Poblet s'hi havien establert diverses comunitats jueves que tenien estretes relacions d'amistat i respecte mutu amb els monjos de Poblet. Aquests lligams eren tan forts

que, al segle XIV, un període d'estretor econòmica al Monestir, els jueus rics de la zona van proporcionar préstecs substancials a l'abadia. No és clar com va arribar el Haggadah a Poblet. Els erudits es sorprenen que el Haggadah sobrevisqués a Espanya, on aleshores era perillós tenir un manuscrit hebreu. Hi ha moltes anotacions al marge, escrites en hebreu, italià, francès, llatí i àrab. Sembla que en el segle XVII el Haggadah pertanyia a Sholomo Chaim, d'Itàlia, posteriorment a Naftali, fill de Mordechai Cavaleiro i que va ser inspeccionat amb detall per l'Església de Roma. Es desconeix com el Haggadah va tornar a Catalunya i el seu lloc d'origen, però des de fa uns quinze anys es conserva en perfecte estat a l'arxiu de l'abadia de Poblet.

El Monestir de Santa Maria de Poblet va ser, per a mi, una oportunitat de visitar un dels edificis més monumentals de la meua vida, dins d'un viatge a Catalunya, una magnífica perla en una zona preciosa. La connexió jueva, que vaig descobrir a través del Haggadah de Poblet, fa que la meua visita al monestir sigui encara més especial.

Nota sobre els monjos cistercencs

Els cistercencs, també coneguts com a

"monjos blancs" a causa del seu tradicional hàbit blanc, són un orde monacal catòlic. L'orde va ser fundat a França l'any 1098 per Sant Robert, benedictí que aspirava a restaurar la forma de vida monàstica d'acord literalment amb la Regla de Sant Benet. Els monjos cistercencs són coneguts per la seva dedicació al treball manual, especialment a l'agricultura. Els cistercencs van ser els grangers d'Europa cap a finals de l'Edat Mitjana. Rebutjaven qualsevol donació material excepte aquella que podien guanyar-se treballant la terra. Per vendre la seva producció van crear una intricada xarxa que va contribuir al desenvolupament financer de tota Europa.

Foto: Arxiu Poblet.

El P. Josep M. Recasens.

Les característiques comercials de la xarxa i els treballadors que es van introduir als monestirs van erosionar lentament alguns principis que s'havien considerat sagrats, com l'esperit de pobresa comunitària, i els cistercencs van anar perdent l'austeritat dels seus inicis quan sant Robert sortí amb 20 monjos de l'abadia de Molesmes per retirar-se a Cîteaux. La forma de vida cistercenca es va fer més flexible i menys rígida pel que fa a les fonts d'ingressos per a la comunitat. El luxe i la riquesa aviat van tornar a apoderar-se dels monestirs. L'any 1335 el Papa Benet XII, també cistercenc, va imposar normes per tornar l'orde als seus orígens.

En els segles XVII i XVIII l'orde cistercenc va estar a punt de extingir-se a causa de les reformes i revolucions que van escombrar Europa. La recuperació no va

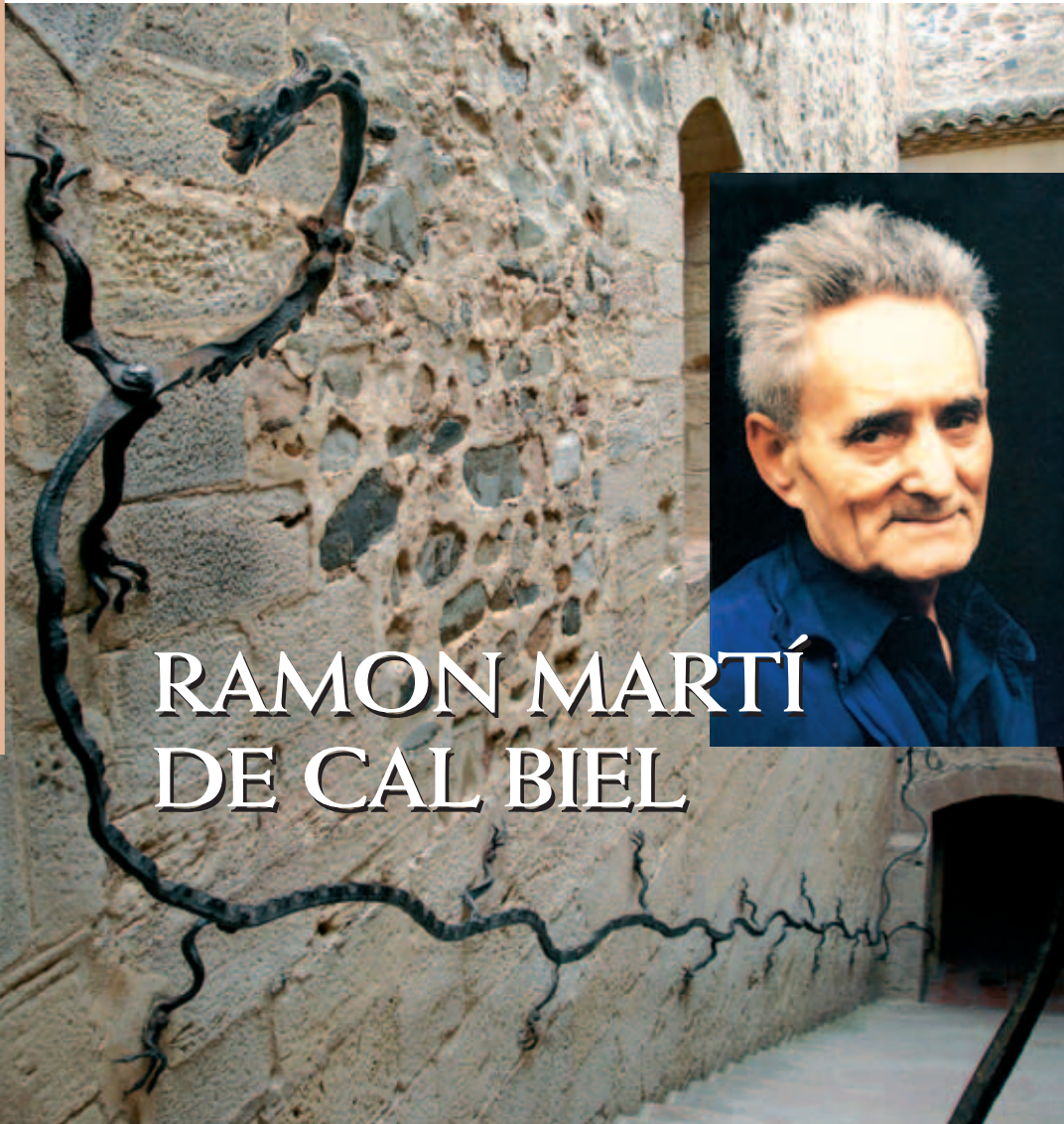
arribar fins a la segona meitat del segle XIX. Per la seva importància històrico-artística, l'abadia de Poblet va rebre fons estatals per a la seva restauració. Avui en dia hi ha al voltant de 200 monestirs cistercencs, de monjos i monges, arreu del món: uns són de l'anomenada "comuna observança", amb uns 2.500 membres i uns 4.000 membres pertanyen a l'anomenada "estricta observança". Els monjos de Poblet pertanyen a la comuna observança.

Mentre m'informava per escriure aquest article vaig tenir l'honor i el plaer d'escriure'm amb un dels monjos de l'abadia de Poblet, el pare Josep Maria Recasens Gilabert, majordom del monestir. La primera reacció del Pare

Josep Maria a les meves demandes va ser divertida, però mostrava un sincer interès en rebre el meu e-mail. "Com en sóc d'afortunat, benvolgut Sr. Nir Alon, d'haver-vos conegut, vós, un autèntic jueu, que viu a Israel, prop de Jerusalem, la Ciutat Santa!", em va contestar, i en següents missives va anar sorgint una relació d'amistat. La meva més sincera gratitud, Pare Josep Maria, pel vostre generós ajut en la preparació d'aquest article!

Nir Alon

(Traducció de Sílvia Borrell)

RAMON MARTÍ DE CAL BIEL

Foto: BEDMAR

Foto: A. Milla.

El senyor Ramon Martí de Cal Biel és una de les poques persones que encara avui ens poden testimoniar el procés de reinstauració de la vida monàstica ja que va participar en el procés de restauració del monestir on, a més, hi ha deixat la seva empremta. Han realitzat l'entrevista el P. Jesús Maria Oliver, monjo de Poblet, i el senyor Xavier Guinovart, secretari de la Germandat.

Parlar amb el senyor Ramon Martí és descobrir mil detalls del Monestir explicats amb un profund amor per la casa des de la perspectiva d'un

home profundament creient. Vàrem realitzar aquesta entrevista el dia 11 de març del 2006 a la casa acollidora de la seva filla Lluïsa, la qual ens va ajudar

també a aclarir dates i detalls escoltats un munt de vegades mentre el senyor Ramon ens anava desgranant els seus records.

Perfil biogràfic

Ramon Martí va néixer a L'Espluga de Francolí l'any 1917. Era fill del ferrer Enric Martí i de l'Antònia Martí de Cal Biel. De ben jovenet va anar aprenent l'ofici de la mà del seu pare. Als 14 anys el pare el va enviar a aprendre serralleria i sobretot forja artística a l'escola dels Pares Salesians de Sarrià. Va tornar a L'Espluga quan va esclatar la guerra civil a Barcelona (1936).

Va ser mobilitzat pel govern de la República per anar a la guerra. És un dels pocs supervivents de la duríssima batalla de l'Alfambra, prèvia a la reconquesta de Terol pel bàndol insurrecte (1938). Al final de la guerra va ser fet presoner i enviat a diversos camps de concentració. Retornà a L'Espluga on va reprendre la feina al taller familiar de forja artística i, a poc a poc, li va anar donant una dimensió important.

L'any 1951 es va casar amb la Dolors Canudes amb la qual van tenir dos fills: la Lluïsa i el Valentí. La Dolors, malauradament, va morir prematurament l'any 1959. El seu fill i el seu nét continuen actualment el taller de forja al mateix lloc.

Les seves obres es troben repartides per diversos països. Fins i tot se n'ha fet ressò el *Time* de Nova York.

Quin va ser el seu primer contacte amb Poblet?

Coïncidint amb la arribada dels monjos, el Sr. Eduard Toda va saber que jo havia estudiat forja artística amb els PP. Salesians i em va preguntar si sabia fer un escut de Poblet. Però gairebé immediatament després de l'entrevista es va posar malalt i va morir. Recordo que hi vaig anar amb el pare i ens va rebre a la casa del Patronat on ell residia. Allí em va dir que, des que residia a Poblet, ja havia fet posar més de 300 portes. L'any següent, el 1942, el P. Bernat Morgades (fill dels masovers de la masia del Simon) que em coneixia, em va encarregar els

Fotos: Arxiu Poblet i J.L. Trinidad.

1. En Ramon, amb el seu pare l'Enric Martí i Miquel (1887-1976) fundador de la ferreteria de cal Biel. 2. En Ramon Martí amb el seu fill Valentí i el seu nét Marc. 3. En Ramon i el seu fill Valentí participant a la Setmana Medieval de Montblanc.

Fotos: A. Milla.

Petita mostra dels molts treballs realitzats pel Ramon Martí al monestir de Poblet. 1. Torxa. 2. Setrillers. 3. Candeler. 4. Crist i Sagrari de la capella de sant Esteve. 5. Braser. 6. Detall de la porta del locutori.

bastiments dels finestrals del refector, dependència que en aquells moments s'estava restaurant.

Com va continuar el seu contacte amb el Monestir?

De la mà del P. Morgades vaig anar mantenint relació amb el primer Prior, el P. Rosavini, i després, a partir de 1950, amb els priors que el van succeir, els P. Jordana i el P. Robert. A continuació amb els abats Garreta i Esteva i fins avui.

També vaig mantenir contacte amb el

Sr. Felipe Bertrán Guell, que va ser el primer president de la Germandat i que també va jugar un paper fonamental en la restauració del cenobi. Ell sempre deia que els meus ferros cargolats formaven un conjunt harmoniós amb les pedres.

Tampoc no puc oblidar l'arquitecte de la Diputació, el senyor Salvador Ripoll i el seu ajudant, el senyor Esteve Nogués, recentment traspassat. Ells varen també treballar molt per a Poblet i vàrem tenir molt de contacte durant els anys més intensos de la restauració.

Foto: A. Milla.

El P. Prior, Francesc M. Tulla, amb Ramon Martí i el seu fill Valentí.

Encara que la meua relació amb Poblet superava la purament professional, penseu que en alguns moments he arribat a treballar dos anys sense cobrar! Sort que m'anava finançant de les altres feines! En aquells temps treballàvem amb il·lusió i no pensàvem quan ens pagarien.

He conegut tots els monjos, tant els que hi són, com els que s'han mort i també els que han anat marxant perquè aquest no era el seu lloc.

Hi ha moltes coses de la casa que molts monjos no coneixen. Quan vaig al monestir els les explico perquè no s'oblidi aquell període tan intens en què quatre monjos italians varen prendre possessió d'un monestir totalment ensorrat en uns moments molts difícils per a tothom... no hi havia gairebé de res, misèria arreu...

Parli'ns una mica de la seva obra a Poblet. N'ha fet molta?

Quasi totes les portes, lampadaris,

creus, canelobres i baranes de Poblet han sortit de la meua forja de l'Espluga.

Quan va començar a prendre volada la seva tasca al monestir?

Passats els primers anys i amb l'impuls econòmic de la Germandat, es varen iniciar molts projectes de restauració que lògicament varen implicar també les corresponents obres de forja. Aquests encàrrecs em van permetre respirar una mica, econòmicament parlant, perquè cobrava sense tant de retard

com em passava al principi. Així es van començar a valorar una mica tantes hores de feina. Abans no les hauria pogut cobrar perquè la comunitat no tenia diners, com aquell qui diu, ni per menjar cada dia.

Ens han dit que va fer un candeler del ciri pasqual en pocs dies...

Sí... l'any 1946 el P. Morgades em va encarregar un candeler per al ciri pasqual (avui és al museu de Poblet); només hi havia un problema, i és que m'ho va dir el dimecres sant i el volia per al dissabte sant; vaig treballar sense quasi dormir fins que el vaig lliurar a les nou del matí del dissabte sant. I el primer comentari que vaig rebre per part del sagristà, Fra Gilbert, actualment monjo al monestir de Solius, és que era molt pesat per moure'l... encara cada any m'envia una Nadala i espero poder rebre-la encara molts anys.

Hi ha algunes obres de les quals se senti

especialment satisfet?

Estic molt cofoi de la creu amb Crist per a la capella de Sant Miquel de la Basílica, feta a les darreries de l'any 59. La revista *Time* va enviar un fotògraf i la fotografia del Crist va ser publicada per la revista el 21 de març de 1960. L'any 1960 vaig fer la porta del locutori al pati de les Cases Noves; pesa 2000 quilos i tothom qui la veu diu que té una gran expressivitat. També m'agrada un passamà de catorze metres de llargada per a l'escala que porta a la sala de l'Abat Mengucho, actual Museu de la restauració de Poblet. En la cua del drac vaig voler representar-hi una de les preguntes del catecisme que ens ensenyaven quan érem petits i sols anàvem a Poblet a jugar a lladres i civils, per aquells amagatalls entre les runes.

Perquè sovint les seves obres tenen també un significat amagat?

No fa gaire temps un monjo em preguntava què representava el disseny d'un lampadari que actualment és a l'església. Li vaig dir que si s'ho mirava bé al centre hi podria veure Déu, rodejat dels quatre evangelistes i aquests, al seu torn, rodejats dels dotze apòstols.

A qui li agradaria recordar de Poblet?

Al P. Morgades. Érem del mateix poble i vam ser amics des de petits. Ell va ser la primera vocació del monestir amb els pares Benet i Robert. Va ajudar molt i va fer una bona connexió entre els quatre monjos italians i els altres del país. Va veure que l'única solució per tirar

endavant el monestir era la constitució d'una Germandat. Quan hi va haver el daltabaix que va comportar la marxa del P. Rosavini va actuar de massa bona fe. Va marxar al monestir de Lérins (França) i va tornar tot just perquè el poguessin enterrar al seu estimat monestir. Va morir molt jove.

També recordo l'abat Edmon Garreta. Vàrem coincidir als Salesians i em va donar confiança i llibertat per executar les meves obres. També el P. Anselmo. Era el que pagava quan podia; va ser un sant baró a qui no puc oblidar.

Entre els seglars recordo especialment l'arquitecte Ripoll. S'estimava més Poblet que casa seva. Va ser ell el qui va descobrir que la Porta Daurada estava una mica soterrada; i ja amb les portes fetes, les vàrem haver de refer perquè tenia raó: eren curtes. Ah! I el senyor Nogués. Va ser un treballador incansable i discret. Quan feia els dibuixos per a la restauració del cimbori es va inspirar en els dibuixos de Laborde per resoldre el problema de les columnes; amb posterioritat va aparèixer una pedra que va confirmar que la solució era la correcta.

Ens vol afegir alguna cosa més?

Només voldria dir que totes les creus del cementiri de monjos les he fetes jo; i ara que ja quasi no puc treballar, en vull deixar unes quantes de fetes per als meus amics monjos de tota la vida, perquè si jo em moro abans també tinguin la creu feta pel Biel.

Jesús M. Oliver i Xavier Guinovart

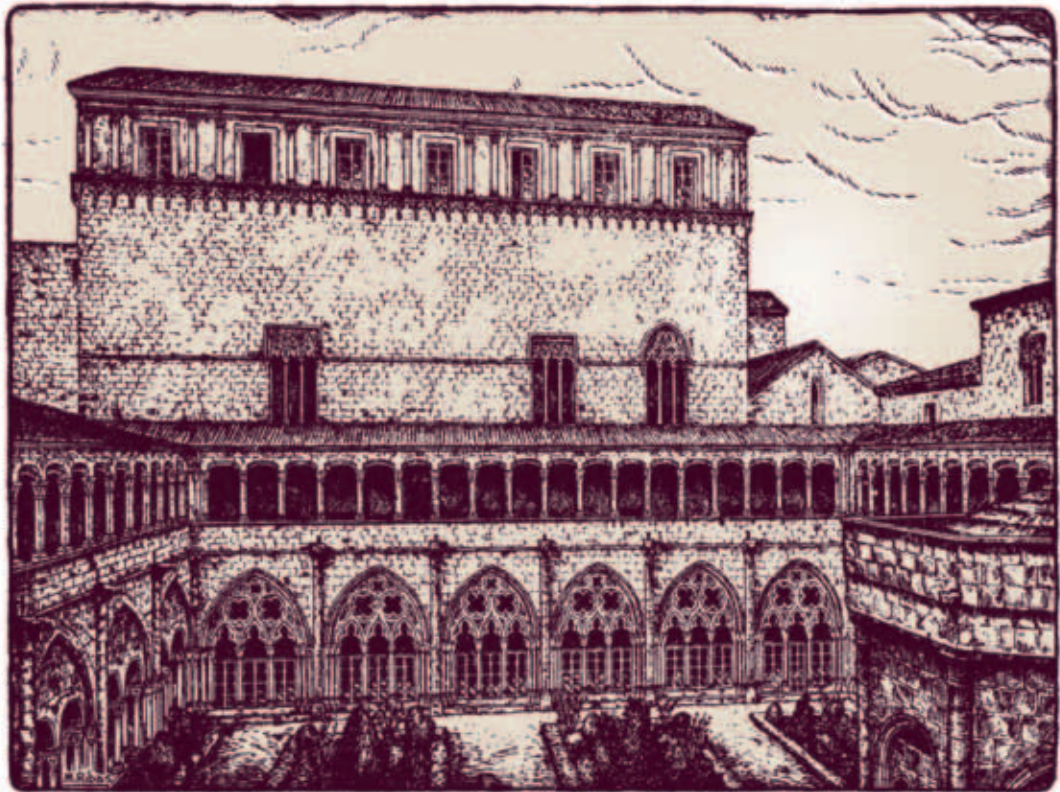
Aquest any es compleix el VI centenari de la mort de la reina Maria de Luna i la interrupció de les obres del palau reial de Martí l'Humà

El P. Jesús M. Oliver, monjo de Poblet, ens parla, com és habitual en aquesta secció, d'algun aspecte o racó del monestir que alhora es relaciona amb la imatge de la portada extreta sempre d'un dibuix de Marià Ribas.

La portada

Tot i que una mica idealitzat, el dibuix d'en Marià Ribas mostra una vista general molt fidel de l'estat original del claustre major de Poblet als inicis del segle XIX. Veiem al damunt del claustre gòtic el sobreclaustre del segle XVI amb els seus

senzills arcs rebaixats i, presidint-ho tot, el conjunt imposant pel seu volum del palau reial de Martí l'Humà. La desaparició gairebé total del sobreclaustre ens permet avui admirar la gran bellesa d'aquest edifici gòtic amb les seves tres boniques finestres i el fris flamíger que corona la part supe-

Vista general del claustre abans de 1830 segons dibuix de Marià Ribas.

Foto: BEDMAR

Façana principal del Palau del rei Martí centrada per un gran finestral gòtic flamíger. L'escala de l'esquerra mena a l'entrada de la sala principal i la de la dreta a les dependències auxiliars.

rior. Abans, la perspectiva del sobreclaustre devia impossibilitar la contemplació de tot el conjunt.

El palau del rei Martí

L'any 1397, a la seva tornada de Sicília, el rei Martí decidí construir un palau a Poblet per residir-hi en les seves estades. Potser ja no considerava les antigues Cambres Reials prou adients per al gust de l'època i dels seus interessos. Escollí, com a lloc ideal, l'espai que hi havia a l'entrada de la clausura, al damunt de l'antic dormitori dels conversos, transformat en sala de cups en temps de l'abat Ponç de Copons, i també les dependències properes com l'atri de l'església abacial.

Per la Pasqua de 1400 el rei visità les obres i sembla que avançaven a bon ritme si tenim en compte el seu estat en el moment de la seva interrupció sis anys després.

Aquesta joia del gòtic civil català va ser encarregada al mestre Arnau Bargués, que havia treballat a la Casa de la Ciutat de Barcelona. Un bon equip de picape-

drers dels pobles veïns van col·laborar en l'acurada obra que encara podem contemplar daurada per la pàtina dels segles. El mestre Bargués fou ajudat per l'artista François Salau, d'origen francès, el qual, segons que sembla, devia treballar en alguns dels grans finestrals, de bellesa corprenedora amb els seus capitells, frisos i impostes d'un gòtic imaginatiu que no defuig la representació de la realitat quotidiana. Això darrer ho podem veure en detalls tan naturalistes com el del monjo enfermer o bé el del monjo lector que conserva el punt de la seva lectura amb els dits dintre del còdex.

Com en altres edificis de l'època el palau va ser concebut amb unes grans estances a les quals s'accedia per les escales que arrencaven d'un gran pati a l'aire lliure. Aquest pati a Poblet és molt irregular a causa de les construccions ja existents. El trobem just travessada la Porta Reial, a la seva dreta, de manera que l'accés al palau era possible sense haver d'entrar a la clausura monacal. Sobta per la seva senzillesa, no exempta de grandiositat i elegància, la façana princi-

pal la qual centra el gran finestral gòtic, una veritable joia de pedra flamígera que ens ha arribat en perfecte estat de conservació. Les dues escales porten a les corresponents entrades que donen accés a les sales principals del palau i a les dependències auxiliars.

El gran volum regular del palau pròpiament dit està decorat en la seva part superior per un fris flamíger amb unes peanyes de caps humans en la seva majoria —també hi ha algun drac— els quals, singularitzats, ens recorden uns personatges avui anònims que devien viure als inicis del segle XV.

Dues grans sales, una per la vida pública del rei i la seva cort i l'altra per a la vida privada i familiar constitueixen el conjunt del palau. Aquestes sales es cobreixen avui amb un enteixinat modern que sostenen uns grans arcs de diafragma i que es recolzen en unes belles impostes amb l'heràldica dels esposos Martí i Maria de Luna. Precisament quan s'havia de procedir a tancar aquests arcs l'obra fou interrompuda. No es completarà fins el 1966, data en la qual podrà donar-se per acabada l'obra del palau després d'un tan llarg període de temps d'inactivitat constructora.

Les dependències auxiliars ocupen avui l'espai que hi ha al damunt de l'atri de l'església. Aquestes són més senzilles i baixes de sostre; només resulta d'interès la sala que anomenem capella reial perquè coincideix amb la façana romànica del temple i la seva finestra resta inclosa al seu interior cosa que fa pensar que potser el rei pensava seguir el culte litúrgic dels monjos des del seu interior.

Afortunadament la interrupció de les obres es produí quan tota la seva decoració estava realitzada i això ha permès de fer arribar als nostres dies un conjunt medieval de primera qualitat ja que només va ser restaurat en petits detalls funcionals

Foto: BEDMAR

Escut matrimonial de la reina Maria de Luna (s. XIV).

com arcs o columnes cosa que no va afectar el conjunt. La destrucció del segle XIX va respectar aquest palau potser per la situació poc accessible de la majoria dels seus elements.

Encara després de la mort del rei Martí tenim constància d'algunes obres fetes per aprofitar el palau en temps dels abats Miquel Delgado i Francesc d'Oliver. A finals del segle XVI van construir al damunt de la fàbrica de pedra un pis de rajola que arribaria fins als inicis del segle XX segons podem veure en les fotografies antigues i que, amb encert, la Comissió Provincial de Monuments de Tarragona va fer enderrocar.

L'edifici va perdre després del 1835 la teulada i sabem que ja el 1887 en tenia una de provisional que l'any 1924 amenaçava ruïna.

El 1966 la Direcció General de Belles Arts restaurà i donà per acabada l'obra amb una nova teulada i tancant els arcs de l'interior, refent les escales del pati i deixant-ho tot tal com avui ho podem veure. Prop de la porta principal una petita làpida commemora l'esdeveniment. L'any 1979 el seu interior va ser adaptat com a museu on es poden veure alguns elements artístics del monestir i col·leccions de

Foto: BEDMAR

Vista de l'interior de les sales principals del palau del rei Martí. Avui és el museu on s'apleguen elements artístics del monestir i altres col·leccions.

ceràmica, vidre, pintura, escultura i orfebreria.

La reina Maria de Luna

El dia 29 de desembre de l'any 1406 a les dues de la matinada moria a Vila-Real la reina Maria de Luna, primera esposa del rei Martí l'Humà des de l'any 1372. A la mort del seu cunyat Joan I l'any 1396 i en l'absència del seu espòs que es trobava a Sicília va haver de fer-se càrrec del regne fins a la seva tornada l'any següent.

A l'interior del palau, a les impostes dels arcs que sostenen el sostre trobem el seu escut al costat del de Martí l'Humà i també es troba a la capella reial de Santa Àgata a Barcelona.

La mort de la reina degué ocasionar una gran pena al rei si fem cas de les cartes amb què comunicava el traspàs de la seva esposa. Potser va ser aquesta circumstància la causa que explica la pèrdua d'interès per continuar les obres del palau en construcció. També havia de cercar una nova esposa i tot plegat no deu ser només una simple coincidència de dates.

El rei, en carta a la seva tia la reina

Maria de Xipre, manifestava el seu desig de portar el cos de la reina a Poblet. Havia estat enterrada provisionalment al priorat populetà de Sant Vicenç, a la ciutat de València l'any 1408. Més tard les seves despulles van ser dutes a Poblet i dipositades en el que més tard serien els panteons de la casa ducal de Sogorb i Cardona, al costat del seu espòs Martí, dut de Barcelona l'any 1460 i dipositat al mateix lloc. Al segle XVII tot va ser inclòs en els panteons ducals sota els arcs de les tombes reials. La destrucció del segle XIX i la posterior profanació de totes les tombes comportà la desaparició de les restes de la reina.

Avui mentre els altres reis i reines tenen tots un monument funerari, res ens recorda l'enterrament de la reina Maria de Luna. Potser fora oportú en aquesta avinentesa del VI centenari de la seva mort fer un petit record, una làpida per exemple, que conservés la memòria de la reina Maria de Luna al panteó reial de Poblet.

Jesús M. Oliver

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De maig a octubre de 2006

Maig

Dia 11, dijous: hi ha hagut al monestir de Montserrat una trobada de monjos i monges benedictins i cistercencs de Catalunya amb motiu de la celebració del 125è aniversari de la proclamació de la Mare de Déu de Montserrat i el Miracle, els cistercencs de Poblet i Solius, les monges benedictines de Sant Pere de les Puel·les, Sant Benet de Montserrat i Santa Maria de Puiggraciós, i les cistercenques de Vallbona i Valldonzella. També s'hi han afegit les monges jerònimes de Sant Maties de Bellesguard. La celebració ha consistit en la celebració de l'eucaristia, presidida pel P. Abat de Montserrat Josep M. Soler. Després el P. Josep Enric Perallada ha donat una conferència sobre el significat de l'any jubilar que se celebra a Montserrat amb motiu d'aquest aniversari. Després de l'àpat comú al refector monàstic s'ha pogut visitar el museu i la biblioteca. La jornada ha acabat amb les Vespres presidides pel P. Abat de Poblet.

El dimarts, dia 9, un grup de monjos de Poblet ja havien sortit per tal d'anar a peu a Montserrat sortint de Santa Coloma de Queralt, fent nit a Igualada. Els caminadors han estat F. Xavier, F. Antoni, F. Lluc, F. Rafel, F. Edwin, F. Salvador, F. Benvindo i F. Lizito.

Dia 18, dijous: El P. Abat ha anat al monestir de Montserrat per participar en la Reunió dels Abats i Provincials de Catalunya.

Dia 22, dilluns: El P. Abat ha anat al monestir de Valldonzella de Barcelona a l'enterrament de la M. Vinyet Jacas, abadessa emèrita, que havia mort el dia 20, dissabte, a l'edat de 91 anys.

Dia 26, divendres: El P. Abat ha anat al monestir de Valldonzella de Barcelona a l'enterrament de Sor Teresa Galceran, que havia mort el dia 25, a l'edat de 91 anys.

Dia 27, dissabte: Ha tingut lloc a Poblet la 3a Jornada d'Estudi, organitzada per la Fundació Poblet, dins el cicle "Significat d'Europa i tradició del Cister". El tema de la jornada era: "L'humanisme i l'art a Europa" i el conferenciant ha estat el professor Timothy Verdon, canonge de la catedral de Florència i professor d'història de l'art a la universitat de la mateixa ciutat. Hi ha hagut una taula rodona en la qual han participat el Dr. Robert Roda, Mn. Josep Martí i Aixalà i Mn. Armand Puig. A la tarda hi ha hagut un temps de música a càrrec de la Coral Sant Joan de Déu.

Dia 31, dimecres: Al matí la comunitat de Poblet ha anat al monestir de clarisses de la Serra de Montblanc on ha celebrat la missa juntament amb les monges, presidint el P. Abat. Així Poblet s'ha afegit a les celebracions del Centenari de la Coronació canònica de la Mare de Déu de la Serra, que se celebra enguany.

Juny

Dia 2, divendres: Ha visitat el monestir el Sr. Mordechai Ben Abir, jueu sefardita nascut a Argentina, la família del qual és originària de Falset i que actualment viu a Israel. Va voler consultar la Hagadà medieval que es conserva a la biblioteca de Poblet, perquè hi ha una anotació al final del còdex que, segons ell, indica que el manuscrit havia pertangut a un avantpassat seu.

Dia 3, dissabte: Avui, vigília de la Pentecosta, hi ha hagut un recés per a joves a

Poblet. Un grup de 20 joves hi han assistit, a més dels monjos joves de Poblet. Al matí hi ha hagut les reflexions de F. Lluís Solà sobre el tema "Deixebles de Jesús en l'Esperit: el seguiment de Jesús en el quart evangeli" i de F. Rafel Barruè sobre el tema "L'Esperit i el seguiment de Crist". Al migdia els assistents han participat a la Pregària del Migdia a la sala capitular i han dinat al refetor amb la comunitat. A la tarda hi ha hagut un temps per a la lectio divina i un temps de conversa amb Mons. Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona, abans de la celebració de les Vespres i la missa de la vigília de la Pentecosta, presidida pel P. Abat. El recés s'ha acabat després del sopar al refetor i les Completes.

Dia 10, dissabte: Reunió del Patronat de l'arxiu del President Tarradellas.

Dia 14 dimecres: El P. Francesc Martínez-Sòria ha anat a Tarragona per assistir a la reunió del Consell Presbiteral de l'Arxidiòcesi de Tarragona, sota la presidència de l'arquebisbe Mons. Jaume Pujol.

Dia 17, dissabte: El Sr. Romano Prodi, primer ministre d'Itàlia, ha vingut a Poblet per assistir al casament del seu nebot Mauro Prodi, que avui s'ha casat a l'església del monestir.

Dia 21, dimecres: El P. Abat, acompanyat d'alguns monjos, ha assistit a la missa exequial del Sr. Isidre Batet, avi de F. Salvador, que ha tingut lloc a Santa Coloma de Queralt. Després hi ha hagut l'enterrament al seu poble natal de Bellprat.

Dia 27, dimarts: Al vespre han arribat un grup de sis monges cistercenques del monestir de Lazkao (País Basc) per visitar Poblet.

Juliol

Dia 1, dissabte: Assemblea de la Germandat de Poblet. Com cada any, a l'inici de l'estiu, la Germandat del monestir de Poblet ha celebrat la seva assemblea ordinària. La jornada ha començat amb l'eucaristia presidida pel P. Abat. Després de la missa, hi ha hagut l'Assemblea on s'ha fet memòria de totes les activitats anuals. En el seu decurs s'han distribuït les medalles als nous germans. En acabar-se l'assemblea pròpiament dita, l'expresident de la Generalitat de Catalunya Sr. Jordi Pujol ha dictat una conferència. Després de dinar el Trio Àgora ha ofert un concert a l'església amb repertori de Lluís Benejam i Enric Granados. La jornada s'ha acabat amb les Vespres.

Dia 15, dissabte: El Sr. José Montilla, ministre d'Indústria del govern de Madrid, ha visitat el monestir i ha dinat amb el P. Abat.

A les 10 h. de la nit hi ha hagut un concert a l'església dins el cicle de concerts a la Ruta del Cister. Ha actuat el Banchetto Musicale sota la direcció de Pere Ros, amb un programa de músiques de França i Alemanya a l'època de les guerres de religió.

Agost

Dia 9, dimecres: Ha visitat el monestir i ha dinat amb la comunitat el Sr. Jordi López Camps, director general d'afers religiosos de la Generalitat de Catalunya.

Dia 15, dimarts: El P. Abat ha presidit al monestir de la Serra de Montblanc la benedicció i entronització de la nova imatge petita de la Mare de Déu de la Serra. Aquesta nova imatge s'ha fet per subscripció popular com a record de l'any Jubilar del Centenari de la Coronació canònica de la Mare de Déu de la Serra.

Dia 21, dilluns: F. Rafel Barruè i F. Edwin Oblitas han marxat cap a Roma per participar en el curs de formació monàstica que se celebra anualment a la Casa General de l'Orde Cistercenc.

Dia 23, dimecres: F. Xavier Guanter ha celebrat avui el 25è aniversari de la seva professió.

Setembre

Dia 2, dissabte: Un grup de pelegrins d'Alzira ha vingut a Poblet per participar a les Matines, Laudes i missa conventual de la solemnitat dels sants Bernat, Maria i Gràcia. A la tarda el P. Abat ha anat a l'Espluga de Francolí per a la inauguració d'una exposició de pintures de la Sra. Ilona Frijhoff, guia turística del monestir.

Dia 3, diumenge: A la tarda el P. Abat ha anat al monestir de la Serra de Montblanc, on ha presidit la missa. Es tracta d'una de les misses de la novena que se celebra en ocasió del Centenari de la Coronació canònica de la Mare de Déu de la Serra.

Dia 4, dilluns: Ha vingut a Poblet i ha dinat amb la comunitat el Sr. Jordi William Carnes, conseller d'agricultura de la Generalitat de Catalunya i membre de la Germandat de Poblet. Anava acompanyat del seu fill.

Dia 5, dimarts: El P. Abat ha anat a Barcelona per a l'enterrament de la Sra. Rosa Miró, germana de F. Ricard.

Dia 9, dissabte: El P. Abat ha anat a Montblanc, al monestir de la Serra, on s'ha celebrat al matí una missa presidida per Mons. Joan Martí Alanis, arquebisbe emèrit d'Urgell. A la tarda hi ha hagut una gran processó amb la Mare de Déu de la Serra, presidida per Mons. Jaume Pujol, arquebisbe de Tarragona.

Dia 10, diumenge: El P. Abat ha anat al santuari de la Gleba on predicarà uns exercicis espirituals per als sacerdots de la diòcesi de Vic.

Dia 11, dilluns: El P. Josep M. Recasens ha començat un viatge a Terra Santa, amb ocasió de la celebració dels 25 anys de la seva professió. Va acompanyat de Mn. Rafel Serra i Mn. Amador Canaldas.

Dia 17, diumenge: Al vespre han arribat un grup de 8 monges del monestir cistercenc de Boulaur per passar 10 dies de vacances a Castellfollit.

Octubre

Dia 2, dilluns: Ha arribat un segon grup de monges del monestir de Boulaur per passar uns dies de vacances a Castellfollit.

Dia 7, dissabte: Ha visitat Poblet un grup de 26 Defensors del Poble de diversos països que estan celebrant un congrés a Barcelona. Encapçalava el grup el Sr. Rafael Ribó, Defensor del Poble de Catalunya.

Dia 9, dilluns: Inici de l'any acadèmic 2006-2007. S'ha celebrat la missa conventual votiva de l'Esperit Sant.

Dia 26, dijous: El P. Abat, junt amb F. Rafel Barruè i F. Octavi Vilà ha anat a Àvila per participar en un congrés sobre Thomas Merton organitzat pel Centro Internacional de Estudios Místicos de l'Ajuntament d'Àvila.

Han visitat Poblet el Prior i dos monjos més del monestir benedictí d'Estibaliz, junt amb dos monjos del monestir de Lazkao (tots dos monestirs del País Basc). Venien de Montserrat, on han estat en ocasió de l'any jubilar celebrat per commemorar el 125è aniversari de la proclamació de la Mare de Déu de Montserrat com a patrona de Catalunya.

Dia 27, divendres: Aquest matí han participat a la missa conventual i han visitat el monestir quatre monjos del monestir benedictí de El Paular (prop de Madrid), amb el seu Prior al capdavant. Venien de Montserrat com els monjos d'ahir.

JUBILEU A LA SERRA

El 31 de maig la comunitat de Poblet es va desplaçar al Santuari de la Mare de Déu de la Serra, a la veïna vila de Montblanc, amb la intenció de guanyar el Jubileu. Hi van celebrar l'eucaristia pròpia de la Visitació de la Mare de Déu amb la coneguda missa "De Angelis". Al final de la celebració eucarística van cantar també els Goigs de la Serra.

La coronació canònica de la Mare de Déu de la Serra tingué lloc el dia 8 de setembre de 1906. Ha estat solemnement commemorada en els anys 1931, 1956 i 1981. Cada vint-i-cinquè aniversari de la coronació hi ha una celebració festiva a la vila de Montblanc que es tanca el proper 8 de setembre amb una solemne processó de trasllat de la imatge fins a la vila i el seu retorn al santuari. Després de la missa la comunitat de Poblet va fer els compliments a la reduïda comunitat de monges clarisses que vetllen per la conservació i manteniment d'aquest Santuari.

PER
SOMRIURE

per FER

1987-2006: POBLET ES LA META

Una manera singular y poco habitual de llegar a Poblet desde Barcelona es hacerlo corriendo o andando. Desde 1987 y durante veinte años un grupo de esforzados corredores y una corredora han cubierto la distancia de Barcelona a Poblet sin otro vehículo que sus piernas. Durante el mes de mayo de 2006 han realizado su última y definitiva carrera. Nos da noticia de todo ello Miguel Ramos, su entusiasta organizador.

Origen de la idea

Diversos fueron los motivos que me impulsaron a organizar esta carrera. Cuando se celebró por primera vez, el 16 de Mayo 1987, no existía en Catalunya ninguna *ultra maratón* que realmente mereciese tal nombre. Como meta de una *ultra maratón*, más aún si no es competitiva ni está ligada a una distancia prefijada, creo que debe buscarse un lugar con la mayor significación posible. Por otra parte también deseaba compaginar el deporte y la cultura. El monasterio de Poblet reunía estas condiciones puesto que está situado a 129 km. de Barcelona y su importancia y significado en la historia de Catalunya y de Aragón queda fuera de toda duda, aparte de la belleza de su obra arquitectónica y la de sus alrededores. Las primeras carreras se hicieron en memoria de Margarita Frigola i Prats, campeona de España de 100 km., muerta en accidente poco antes de celebrarse la primera edición.

Desde el año 1989 la carrera se ha organizado en el seno de la *Penya 100 km D. Catalán*, lo que ha significado un aumento importante en el número de participantes. Para la convocatoria del año 2000 decidimos hacer algo extraordinario: una carrera entre los monasterios de Ripoll y Poblet (179 km.). Fue titulada: *De los Condes a los Re-*

yes o 3 siglos de Historia en 48 horas. A ella volveremos más adelante.

Esta carrera no es competitiva ni federada y está organizada por, para y entre amigos. Son sus objetivos fomentar la amistad y compañerismo entre nosotros, sentir la satisfacción de superar un reto importante y dar a conocer a los participantes lugares que de otra forma quizás no habrían visitado.

En los 20 años durante los que se ha realizado esta *ultra maratón* hemos llegado a Poblet un total de 130 corredores, que hemos cubierto unos 17.300 km. Se han producido 39 abandonos.

Teniendo presente que desde hace bastantes años el número de corredores os-

El P. Abad y el P. Prior, después de Completas, recibiendo a los esforzados corredores y a sus compañeros y compañeras una vez alcanzada la meta.

cila entre 5 y 7, siempre los mismos aunque más añosos, y que cada vez es más difícil encontrar personas dispuestas a acompañarnos, decidimos que la del año 2006 sería la última edición. Ésta tuvo lugar los días 5 y 6 de Mayo.

Itinerario.

El itinerario de la carrera es el siguiente: estrella central de la plaza Cataluña de Barcelona, calles Vergara y Pelayo, plaza Universidad, Gran Vía, plaza España, calles Cruz Cubierta y Sants, carretera nacional II hacia Pallejà, Sant Andreu de la Barca, Molins de Rei y Martorell. Allí dejamos esta carretera y seguimos hacia La Beguda, variante de Masquefa, Piera, Vallbona, Capellades, La Pobla de Claramunt, Igualada, Santa Coloma de Queralt, Les Piles, Rocafort de Queralt, Sarral, Pira, La Guardia des Prats, Montblanc, l'Espluga de Francolí y la Puerta Dorada del Monasterio de Poblet. En total son 129 Km.

Desarrollo de la carrera.

Para aprovechar mejor la luz del día, para evitar las temperaturas extremas y por las obligaciones laborales de los participantes, siempre se celebró durante un fin de semana y, excepto el año 2002, en primavera. Preferentemente el segundo o tercer sábado de mayo. La hora de salida ha ido variando de acuerdo con el tiempo previsto para realizar la carrera y para que todos los participantes pudieran estar en Poblet antes de las 21 horas del sábado.

En la primera edición salimos a las 6:02 horas del mismo sábado, en la segunda a las 5:00 y en la tercera a las 4:00. Entre los años 1990 y 2002 se hicieron 2 salidas. Un primer grupo, el de los corredores más lentos, lo hacía a las 21 horas del viernes y un segundo grupo, los más rápidos, a las 24:00 de dicho viernes. Así podíamos correr sin tanto apremio y los grupos permanecían más compactos, lo

que facilitaba la labor de los avitualladores. A partir del año 2003 se ha realizado una salida única a las 22 horas del viernes. Los corredores disponen de varios coches que transportan sus pertenencias y les avituallan cada 8 ó 10 Km.

Como que al organizador de la carrera y redactor de este artículo, Miguel Ramos, le duelen las rodillas si corre, a partir del año 2004 decidió hacer todo el camino andando. Sale a las 6 horas del viernes, duerme en Igualada y continúa el sábado.

La carrera termina en la Puerta Dorada que da acceso a la Plaza Mayor del monasterio, cuya fachada principal queda al fondo. Es un momento de inmensa alegría.

A las 21 horas del sábado somos recibidos por el Padre Francisco Tulla, Prior, y por Fra Aliaga al pie de la cruz del Abad Guimerà. Algunos años también asistieron otros miembros de la comunidad. En los años 1999, 2005 y 2006 la recepción la hizo el Padre Abad. Este reencuentro anual es sumamente emotivo. En él los corredores reciben una medalla por haber superado la prueba y todos, corredores y acompañantes, algún pequeño obsequio. Nosotros entregamos a la comunidad a través del Padre Tulla un recuerdo de nuestra visita al monasterio, habitualmente una placa o un plato de cerámica o vidrio. A las 22 horas tiene lugar la cena. Se duerme en el albergue Jaume I. El domingo, más o menos doloridos, solemos asistir a la misa de las 10 horas en el monasterio. Todos lo hemos visitado con detenimiento al menos en una ocasión.

El año 2000: Ripoll - Poblet o De los Condes a los Reyes o 3 siglos de Historia en 48 horas.

El año 2000 lo quisimos celebrar con una carrera fuera de lo habitual. Quisimos rememorar en un tiempo de hasta 48 horas, tiempo máximo fijado para cubrir

los 179 km. que separan Ripoll y Poblet, los 3 siglos que separan el primer documento escrito que testifica la existencia del monasterio de Ripoll, datado el 2 diciembre 888 y mausoleo de los condes de Cataluña, y el año 1153 en el que quedó formada la primera comunidad plenamente constituida de Poblet, mausoleo de los reyes catalana-aragoneses.

La carrera se celebró los días 29 y 30 de abril. El itinerario fue el siguiente: Ripoll, colonia de Santa María, Prats del Lluçanés, Avinyó, Artés, Manresa, Igualada, Santa Coloma de Queralt, Montblanc, l'Espluga de Francolí y Poblet. Terminaron la prueba un total de 11 corredores.

Agradecimientos.

En primer lugar a la comunidad del monasterio de Poblet, personificada en su Prior, el Padre Tulla, y en Fra Aliaga, por permitir que la carrera termine dentro del recinto del monasterio y por recibirnos cada año.

A las personas que desinteresadamente nos acompañan con sus coches, llevan nuestras ropas, indican el camino, nos facilitan agua y comida, etc. De entre ellas hay que destacar a Ramón Rafi, Manolo Navarro y su esposa Ada, Joan Masachs, Eladio Lage y al Dr. Jara.

A Joan Jornet y a todo el personal de la Masía Sagúes, por habernos tratado como amigos a lo largo de tantos años

Al personal del albergue Jaume I, donde siempre fuimos bien atendidos, con un recuerdo para el Sr. Ramón, que fuera su director varios años, con el que llegamos a tener amistad.

A Domingo Catalán, que en 2 ó 3 ocasiones puso a nuestra disposición material deportivo con el que hacer una rifa y que también alguna vez nos dio dinero en efectivo.

A los laboratorios Fardi, que todos los años nos regala muestras de sus productos (Flectomin, Dermofardi, Halogel o Nutratom), deseando citar al Sr. Soriano y a la Sra. Elena, mis interlocutores.

Y, como no, a los corredores, los verdaderos autores de esta historia. De entre ellos quiero destacar a Nuria Ruiz y a Manolo García, que aparte de correrla muchos años, me han ayudado en su organización y me han dado ánimos cuando desfallecía.

A modo de conclusión

Creo que cuando como meta de una actividad tipo excursión, viaje o carrera se toma un lugar sagrado (iglesia, monasterio, ermita, etc.), siempre hay un cierto sentimiento religioso en la elección.

En la pequeña iglesia de la Santa Cruz en Cangas de Onís (Asturias), hay una placa con la ofrenda que de la iglesia hizo el rey Fávila cuando la reconstruyó en el año 737. Con las debidas modificaciones, me pareció que aquella ofrenda podía ser aplicada a nuestra carrera:

Ved aquí, cansados, a estos corredores.

*Que con su modesta organización,
adornada con la ilusión,*

Brille esta carrera con esplendor.

*Plazca a Cristo esta carrera culminada
al pie de su Cruz.*

*Como recompensa de estos esfuerzos que te
presentamos,*

*¡Oh Cristo!, derrama plenamente tu
gracia sobre nosotros y que,*

después del transcurso de esta vida,

*podamos gozar de tu misericordia
y correr por los infinitos caminos del
cielo.*

Amén

Doy especialmente gracias a Dios por que no hayamos sufrido accidente alguno digno de mención.

Miguel Ramos

VISITA DE MORDECHAI BEN ABIR

El senyor Mordechai Ben Abir i la seva esposa Fanny.

L'israelià Mordechai Ben Abir (en argentí Marcos Caballero) i la seva esposa Fanny, nats a Tucumán (Argentina), i establerts actualment al desert de Beer-Sheva, a Israel, van ser a Poblet el dia 2 de juny. Presenta la seva tesi doctoral a la Universitat de Barcelona, on demostra que els seus avantpassats sefardites eren de Falset, al Priorat.

La comunitat de Poblet va rebre fa uns anys la donació d'un Haggadah medieval. El pare Altisent es va posar en contacte amb el professor J. Ramon Magdalena, de filologia semítica de la Universitat de Barcelona, per fer la fitxa del codi i perquè l'ajudés en la seva edició facsímil, a fi de donar més difusió a l'obra.

Un exemplar d'aquest facsímil està en poder dels Ben Abir, ja que al final del text parla d'un familiar seu.

Tot i que l'edició facsímil està ben feta, el matrimoni Ben Abir tenien dubtes de parts del text il·legibles que volien confrontar amb l'original, ajudats pel professor Magdalena i la seva ajudant na Meritxell Blasco i Orellana; l'original, però, era com el facsímil i no es va poder aclarir res més. El grup anava acompanyat d'en F. Andreu Lascorz i Arcas, hebraïsta de Reus, que havia fet d'enllaç pels contactes amb Poblet.

Des de la Biblioteca, on s'havia consultat el Haggadah, van anar al capítol, a l'església i als panteons reials. En acabat van visitar l'enterrament del pare Altisent al cementiri. Tots els membres del grup el coneixien molt. Es va pregar per ell i el senyor Mordechai va posar-hi al damunt una pedra, que té un significat especial.

Francesc M. Tulla

El professor Magdalena, el P. Prior, Mordechai Ben Abir, la seva esposa i Meritxell Blasco.

LES VISITES DE ROMANO PRODI

El M. Hble. Sr. Romano Prodi ens ha visitat ja tres vegades. La primera vegada, ara deu fer uns sis anys, va ser a instàncies del seu nebot, Mauro Prodi, quan Romano era Cap del Govern i li tocava anar a Madrid a una reunió de l'OTAN. El nebot, aleshores, li va proposar que vingués privadament un parell de dies abans, el primer per visitar el "barri gòtic" de Barcelona i el segon per visitar Poblet. Va venir amb l'esposa i els fills, va fer una visita exhaustiva i es va quedar a dinar. Després seguí cap a Madrid i la família va tornar a Itàlia.

La segona vegada que va visitar Poblet va ser el 22 d'octubre de l'any passat, quan encara no s'havien celebrat les últimes eleccions a Itàlia. Ho va fer per donarnos una conferència sobre *El lent camí de la institucionalització europea*, convidat per la "Fundació Poblet".

Fa poc ha efectuat una tercera visita. Aquest cop, ja com a primer ministre d'Itàlia, va venir amb l'esposa i els fills per assistir dissabte dia 17 de juny com a testimoni a les noces del seu nebot Mauro amb la senyora Anna Corsini. Van assistir al casament uns dos-cents italians. La cerimònia va ser oficiada pel pare Jordi M. Bou i Simó, monjo de Poblet, acompanyat per dos preveres italians amics de la família.

Francesc M. Tulla

En Romano Prodi amb la seva neta als braços i a la dreta amb la seva dona Flàvia.

Fotos: Pere Tolla.

RECONSTRUCCIÓ DE POBLET

(de 1930 a 1936)

Marià Ribas i Bertran

Marià Ribas i Bertran va ser un d'aquells homes que amb el seu treball i entrega personal van fer possible la Catalunya dels nostres dies. La seva vida va desenvolupar-se al llarg de gairebé tot el segle XX i va deixar una especial petjada cultural a les terres del Maresme, on excavà jaciments ibèrics i romans, a Mataró, la seva vila, i a Poblet on va treballar amb Eduard Toda en els primers anys de la recuperació del monestir. És precisament d'aquesta darrera faceta de la seva fecunda vida que tracta el llibre que presentem, un llibre que és fruit de la petició que li va fer el qui escriu aquestes ratlles.

Per a la feina gegantina i engrescadora de la restauració de Poblet, Eduard Toda va saber envoltar-se de persones competents i de gran qualitat en les seves especialitats. El noi Marià Ribas l'ajudà en el projecte de fer una recuperació gràfica del que havia estat Poblet abans del 1835; així va néixer la col·lecció de làmines "Poblet 1830" que podem contemplar al Museu de la Restauració de Poblet, instal·lat l'any 1982 a la sala anomenada de l'abat Mengucho. Aquest treball minuciós, bon exemple de la manera de treballar de l'autor i de la

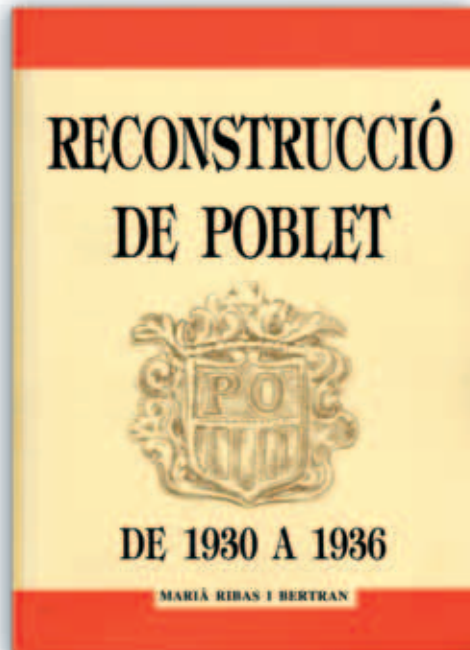
seva excel·lent qualitat com a dibuixant, és la imatge més aproximada que tenim del monestir abans de l'exclaustració del segle XIX. Per preparar els dibuixos, Marià Ribas va fer tota una sèrie de mesures i

esbossos presos del natural sobre les ruïnes que avui tenen un gran valor documental i històric. Això ve acompanyat d'alguns dels seus innombrables dibuixos i de l'estudi que, per encàrrec també de Toda, va fer per il·lustrar la hipòtesi de la primera tomba de Jaume I. El text escrit amb una prosa fàcil i entenedora completa el treball gràfic i ens ajuda a veure els primers temps, abans de la guerra, en els quals amb gran il·lusió i competència es tre-

ballava per recuperar aquest gran monument monàstic, joia medieval de Catalunya.

L'autor, ja d'edat molt avançada, va fer entrega del seu llibre als monjos el maig de 1996; res, però, feia preveure que a mitjans setembre del mateix any ens deixaria després d'una breu malaltia.

Jesús M. Oliver

LA DAVALLADA DE POBLET

(Poblet als segles XVII i XVIII)
Eduard Toda i Güell (1855-1941)

Edició a cura de Gener Gonzalvo i Alexandre Masoliver

Els dos escriptors que han tingut cura de l'edició presenten dos aspectes prou importants del llibre. En primer lloc cal dir que el manuscrit original de Toda es va elaborar al llarg de molts anys i no va restar enllestit fins el 1933, justament quan l'autor s'instal·là a Poblet on va

viure fins a la seva mort (1941).

Gener Gonzalvo ha fet un estudi seriós de l'obra escrita de Toda i del seu ambiciós projecte inacabat d'història del monestir, de la qual *La davallada de Poblet* és el volum III. El volum IV, *La destrucció de Poblet*, es va publicar el 1935, el mateix any que el volum dedicat a la seva reconstrucció. Calgué esperar fins el 1997 per veure publicat el volum III que ara ressenyem. D'altra banda, Alexandre Masoliver, amb precisió de gran historiador, explica de manera molt entenedora el que van ser Espanya i Catalunya al llarg dels segles XVII i XVIII, com a marc imprescindible per a l'obra de Toda. A més ha procedit a normalitzar el text escrit, fet que no hauria complagut Toda, perquè ell juntament amb Francesch Matheu, Narcís Oller, Bonaventura Bassegoda i Jaume Collell, acadèmics de Bones Lletres, es va oposar al projecte normatiu de Pompeu Fabra i de l'Institut d'Estudis Catalans.

Toda descriu amb abundància de dades i cites el que succeí a Poblet especialment a partir de la reforma establerta per la Congregació, que contemplava l'elecció d'abats quadriennals. És particularment interessant l'explicació de la resistència de Poblet contra el nou sistema i també la defensa dels interessos del monestir en front

dels poder reials o dels superiors de l'orde així com les lluites internes d'uns grups de monjos contra uns altres.

Per a la descripció dels fets, Toda usa el procediment cronològic segons la successió dels abats i explica els períodes de penúria econòmica que va viure la comunitat i els problemes derivats de l'impacte de la guerra de Successió i la defensa que de l'arxiduc Carles va fer l'abat Dorda. Alhora explica el domini feudal dels abats sobre els pobles i viles del seu domini i els procediments judicials, càstigs i empresonaments dels qui delinquen contra l'autoritat abacial. També conta la defensa dels drets del monestir, en certs casos amb violència, per impedir l'ingrés a l'interior del cenobi a certes autoritats a les quals els privilegis antics de la casa no permetien de fer valer el domini extern sobre l'abat.

Toda també exposa les males collites que causaven efectes sobre l'economia del monestir, els intents dels visitadors per redreçar la relaxació dels costums antics, les disposicions de les diferents dependències monacals, el refetor i les cuines i els diferents llocs on els abats, els priors o els monjos s'aplegaven durant els àpats i els dejunis o els diferents tipus d'alimentació amb expressió precisa del que contenien els magatzems i el rebost de la casa.

Tot en conjunt permet endinsar-se en la vida íntima i les relacions amb l'exterior d'una comunitat de la qual es coneixien moltes informacions gràcies a la història de Poblet del pare Jaume Finestres (1746). Les aportacions de Toda van eixamplar el coneixement del passat del monestir i van permetre que el pare Agustí Altisent redactés el 1974 la gran història d'un dels monestirs amb més tradició, riquesa monumental i influència en els fets que es desenrotllaren a Catalunya entre els segles XII i XIX.

Joan Bassegoda

LA PÀGINA WEB DE LA CONFERÈNCIA EPISCOPAL TARRACONENSE (C.E.T.): www.tarraconense.cat

Aquesta és l'adreça electrònica del Web de la Conferència Episcopal Tarraconense (C.E.T.) que, en el seu disseny actual, esdevingué operatiu el passat dia 4 de juny, solemnitat de la Pentecosta. Ens la presenta mossèn Joaquim Claver Caselles secretari general i canceller de l'Arquebisbat de Tarragona.

Aquesta actualització ha estat fruit d'un encàrrec que el nostre Arquebisbat de Tarragona rebé de la mateixa Conferència Episcopal, i el nostre Arquebisbe, doctor Jaume Pujol Balcells, n'ha estat l'impulsor il·lusionat i convençut.

Amb aquest nou disseny es pretén donar a aquest Web un aire d'actualitat, proporcionar un mecanisme de cerca àgil i

senzill que permeti, sense complicacions, localitzar-ne els continguts, i dotar-lo d'aquelles prestacions que l'hipotètic usuari espera trobar-hi.

Val a dir que el nombre de consultes (i de consultors) va creixent cada mes. La clau d'aquest manifest interès és el nostre

compromís que cada dia, almenys una vegada, el Web "s'ha de moure". Efectivament, una persona vetlla perquè els qui hi entrin trobin diàriament alguna novetat: notícies sobretot, comunicats, altres escrits.

Sense pretendre estalviar una navegació personal que ajudi a verificar-ne *in vivo* el contingut, vull assenyalar que el Web es proposa d'oferir, no sols el màxim d'informació possible sobre la Conferència Episcopal Tarraconense, sinó també facilitar informacions útils provinents de cada bisbat de les Províncies Eclesiàstiques Tarraconense i de Barcelona. També es vol facilitar a través d'ell informació sobre la Conferència Episcopal Espanyola i sobre el Sant Pare i la Santa Seu. I, encara, s'hi ofereixen materials d'utilitat més personal.

A través d'aquest mitjà avui tan generalitzat com és Internet, la Conferència Episcopal Tarraconense vol facilitar a tots els qui per un motiu o altre hi tinguin interès aquelles informacions que poden ajudar a una aproximació a les nostres Esglésies diocesanes i al testimoni de Jesús que elles aporten al món d'avui.

Joaquim Claver